

Ma:tiu

Solo Puwano Matanema:na:wa Wekeye

Ma:tiu puka weyamo matanema:na: sowa wekeye. Yesuyewi sena ilipe hanosene nowa Ma:tiukeye. Ma:tiu unu nowa Lifaikeye. Puwano Ma:tiuyewi Lome kamaniwemi tima:na: tikeye. Eye tima:na: tisewa, ewa takese tisene senakeye. Yesu Ewa Koteyewi Piseikipela: epesita: ta:peya sena Kelesowa Ene ekeye. Sena kesaleyawa aluse matanemita: Ma:tiuyewi puka we momateyakeye. Puwano sepatosene senayawa Keleso inise ketea auma:na:wa sawiwemi momateyakeye. Alake iyewi momateyawa hetetiyapita: potapola: Ma:tiuyewi momateyakeye. Yesuwa hepene falemi hanapita: yapene itapa tepela: Ma:tiuyewi puka we momateyakeye.

Ma:tiu Suluwemi Mou Elakamo Momateya

- 1:1-17 Epalahameyewi ma:ta: tiye mina emi
Yesuwa selatikeye
- 1:18-25 Yesuwa Selatikeye
- 1:18-2:23 Yesu selati ikila emi sena nokamoke
wapilima:na:pela: minakeye
- 3:1-12 Hano toluyetiseyewi sena kesale
hawemi tolusulakeye
- 3:13-17 Yoneyewi Yesuwa hawemi toliyetikeye
- 4:1-11 Seteneyewi Yesuwa poluse seya
kamowa Yesuyewi eta: topumakeye
- 4:12-18:35 Kalili peleya: emi Yesuwa sila:sela:
ela: tima:na: tikeye

19:1-20:34 Yesuyewi Kalili peleya:wa iya:pela:
 Yelusaleme sitiwemi hapakeye
 21:1-24:66 Yesuwa Yelusaleme sitiwemi enene
 ikila emi Yutaseyewi ewa siheleyakeye. Si-
 helelepita: Yesuwa sukulutiye kotopela:
 sana kulukeye
 28:1-20 Yesuwa tesile hanapita: sena kesale
 nokamoke ewa papokeye

Epalahameyewi Sena Maye Minawa Wekeye
Luki 3:23-38

¹ Epalahame sena i maye mina emi Yesuwa
 hetetiwa wekeye. Yesu Keleso e mei kouwawa
 Tepitikeye. Tepiti e mei kouwawa epela: Epala-
 hamekeye.

² Epalahame e sa:wa Aisa:kekeye.
 Aisa:ke e sa:wa Yakopekeye.
 Yakope e sa:wa Yuta, apula: e ma:ela:
 kesa:wayakeye.

³ Yutayawa e kesale Temawa tiyapola: sena
 sala elipei kesa:pekeye. Nowa Selakeye,
 nowa Pelesekeye.

Pelese e sa:wa Heselonekeye.
 Heselone e sa:wa Lamekeye.

⁴ Lame e sa:wa Aminatapekeye.
 Aminatape e sa:wa Nasonekeye.

Nasone e sa:wa Salomonekeye.

⁵ Salomoneyewi e kesale Lehape tiyapola: sena
 sala kesa:pewa Poasekeye.

Poaseyewi kesale Luti tiyapola: sena sa:
 kesa:pewa Opetekeye.

Opete e sa:wa Yesikeye.

- 6 Yesi e sa:wa Tepitikeye. Tepiti amowa ene piseikipela: enekeye.
Tepitiyewi Yulaiya kesale sopa:lawa tiyapola: sala kesa:pewa Solomonekeye.
- 7 Solomone e sa:wa Liapohamekeye.
Liapohame e sa:wa Apaisakeye.
Apaisa e sa:wa Asakeye.
- 8 Asa e sa:wa Yeho:sefatekeye.
Yeho:sefate e sa:wa Yolamekeye.
Yolame e sa:wa Usaiyakeye.
- 9 Usaiya e sa:wa Yotamekeye.
Yotame e sa:wa Ehasekeye.
Ehase e sa:wa Hese kaiyakeye.
- 10 Hese kaiya e sa:wa Mana:sakeye.
Mana:sa e sa:wa Amonekeye.
Amone e sa:wa Yosaiyakeye.
- 11 Yosaiya e sa:wa Yehoiyasine apula: e ma:ela: kesa:pewayakeye. Ikila emiwa Papilone peleya:wemi siliye hapakeye.
- 12 Papilone peleya:wemi siliye hapalapita:, Yehoiyasine e sa:le kesa:pewa Siatiokeye.
Siatio e sa:wa Selapapeokeye.
- 13 Selapapeo e sa:wa Apiutekeye.
Apiute e sa:wa Eliakimikeye.
Eliakimi e sa:wa Esolokeye.
- 14 Esolo e sa:wa Sa:tokekeye.
Sa:toke e sa:wa Akimekeye.
Akime e sa:wa Eliutekeye.
- 15 Eliute e sa:wa Eliesakeye.
Eliesa e sa:wa Ma:ta:nekeye.
Ma:ta:ne e sa:wa Yakopekeye.
- 16 Yakope e sa:wa Yosepekeye.

Yosepe ekewa Melikeye.

Meliyewi sala kesilawa Yesukeye. Yesu Ewa Pi-seikipela: epesita: Koteyewi tila:tesa: apoy-anase Ene unu unuwapowa Kelesokeye.

¹⁷ Alake, Epalahame sena i maye minawa akeye hanapola:, kena:wa (14) Tepitikeye. Tepiti sena i maye minawa akeye hanapola:, kena:wa (14) Papihone peleya: emi tipolo selama:na:pela: hapa ikila emi sena sa: kesa:pe akeye. Papihone peleya: emi tipolo selama:na:pela: hapa emi ma:ta: tiye akeye hanapola:, kena:wa (14) Kelesokeye.

Yesu Keleso Kesilawa Wekeye

Luki 2:1-7

¹⁸ Yesu Keleso kesilawa wekeye. Ene e amawa Meli amowa Yosepeyewi setetima ela: semini enene ikila emi, Meli suwemi Ho Napoyewi sala selawatapita: alelakeye. ¹⁹ Alepita: potapola:, Meli semini sena Yosepewa ene o:sulu ela:, solo ele tuwapowa kulu hanose o:sulu hopola enenase eyawa matanese, “Meli sena nowanapulu hapalapo. Aluse, ema sosolo kotokamakiwa sena sopoyawa Ewa ewama:pekise semiwa o:sulu iya:pa:na:keye.” ²⁰ Aluse matanepela: enewemi, uwa koane Piseiki Koteyewi hepene sena inapola: Yosepema selese, “Tepitiyewi sena i Yosepe. Ke kesale Meliwa tima:na:wa tutumanose ipilise iya:tapa. Kine koane Meliwa siliye ha:na:pa:. Ene alela epeya Ho Napoyewi sala ema selawapokeye. ²¹ Sala amowa sena sa: keisa:taposakeye. Keisa:tapita: Ewa unuwatase Yesu unuwata:pa:. Yesu unuwapo mouwa

Isolaiya sena kesalewa ketea olokeyatelawa tiya:sela: sitalapitekiwa, iwa falasima:pekise Eyewi mene siliyaposakeye.”

²²⁻²⁵ Apula:, Yosepe tesile hanose Piseiki Kote hepene senayewi seyawa ta: tiyapola:, Meliwa ene koane siliye hapakeye. Hanapola: Meli sala a kesima:na: enene ikila emiwa, Yosepe ewalapuluwa elipewa mowa eta: hapamakeye. Meli alela ela: sena sa: keisa:tapita: potapola: sala amo unuwatase Yesu unuwapokeye. Yesu minawa, nano ketea amowa sopoke auma:na:no, puwano fa:nemi sepatosene senayewi Kote sowa ta:tapola: pukawemi momateyakeye.

Pukawemi momateyawa wekeye. “Ta:ta:pa:, kesale pola alela elaposakeye. Alela elape-pela: sena sa: keisa:taposakeye. Keisa:tapita: Ewa unuwatase Ima:niuele unu unuwata:pa:,” aluse Piseiki Koteyewi selapitekiwa sepatosene senayewi ta:tapola: momateyalakeye.*

Momateyawa heteti epalakeye. Aputa: Ima:niuele unuwapo mouwa, Kotewa niwanapulu elakeye. Aluse unuwapokeye.

2

Nono Opo Inisene Tapo Emi Sena Minawa Wekeye

¹ Helote piseikipela: enene ikila emiwa, Yutia peleya: emi Peteleheme taunewemi Yesuwa selatikeye. Selati ikila emiwa, nono opo inisene tapo emi meiyetolu potosene sena Yelusaleme sitiwemi minakeye. ² Inapola:, iyewi selese,

* **1:22-25** Aisaia 7:14

“Sala napute kesilawa Yu sena kesale Piseikipela: epesenewa kaiye? Opo inisene tapowemi meiyetolu pa:ta hili hetetiyapita: potapola: niyewi matanese, ‘Yu senayewi piseikiwa selati-lapo.’ Aluse matanepela: ema wapilima:na:pela: niwa minakeye.”

³ Apula: Heloteyewi ta:tapola: piseiki nowamoke ewa helete tima:pekise mapoyakeye. Mapoyawa Yelusaleme senayewi ta:tapola: howa hapakeye. ⁴ Aputa: Heloteyewi mapolose ela:, pilisiti sena sosowala, Kote solo ele walosene senawana, ewamo enene kekenema:na:pela: mina e seya. Mina selapita: potapola: Heloteyewi ima selese, “Koteyewi Piseikipela: epesita: ta:peya sena Keleso hamonama:na: e seyawa, peleya: kami kesima:na: e seyala?” ⁵ Apula: iyewi selese, “Yutia peleya: emi Peteleheme taunewemi kesipesakeye.” Aluse kesima:na: seyawa puwano fa:nemi sepatosene senayewi momate tiye,

⁶ “Yutia peleya: emi Peteleheme koamesa: tiwa koane koloteakeye.

Kolotea elapepela: koawemi Piseiki kesima:na:nase koawa putupesakeye.

Piseikiyawa Isolaiya sena kesale sopoke Koteyewi ta:peyawa Eyewi a:pele sipi pota:tesene sena epapuluse potapola: elaposakeye.” *

* **2:6** Maika 5:2

Aluse sepatosene senayewi momateyalakeye. Aluse iyewi Helotema seyakeye.

⁷ Selapola: kotetiyapita: Heloteyewi ta:tapola: iwa hamona seyakeye. Iwa hapalapita: Helote ewa enapotane ela:, meiyetolu potosene senawa mina e seya. Mina selapita: imawa selese, “Kiyawa meiyetoluwa ikila asu papola?” Apula: iyewi meiyetolu papolo oka seyakeye.

⁸ Selapita: Heloteyewi ta:tapola: selese, “Petele-heme taunewemi sala kesilawa keye hamona. Hanapola: sala kesilawa keyalapepela: potosekiwa, nema selapose mene ina:pa:. Neyawana sala amo wapolima:na:pela: ha:na:na:nase, nema selapose mene ina:pa:.”

⁹ Aluse Heloteyewi selapitekiwa iyewi ta:tapola: hapakeye. Hanose puwano iwa opo inisene tapowemi sita:la: meiyetolu papowa meiyetolu semetei kamo wa:ke elapita: papokeye. Potakamake meiyetoluwa putupela: hanapita: iyewi pote hapakeye. Meiyetoluwa sala selati koane hekeyawemi elapita:

¹⁰ potosekiwa sosolo epeyakeye. ¹¹ Epelese hanapola: koawemi musuluyetiye potakamake, salawa Ene e ama Meliwalapulu elapita: papokeye. Potapola: iwa kuniu kula:walopela: ka:la:lopela:la: salama wapiyakeye. Iyewi nano ketea himu hapa tiye tiwa tiyapola: inapola:, salama mokopo mikeye. Kinisewa etewa kolowala, † ima ikomo hosonosene

† **2:11** Kolowa, ima ikomo hosonosewana moweni sosoyewi wa:la:losekeye. Alake sena mina amoke Yesuma kinise, iyewi matanese Yesuwa sena piseiki sosolo elaposakeye.

kamuna unuwa felekenesewala, ima nowa ikomo hosonosene kamuna unuwa muawala keteawa tiyapola: minawa mokopo mikeye. ¹² Kinapola: apola: iwa ipitane koane mene hanose, Helotema selapose eta: hapamakeye. Aluse uwa koane “Helote popa:na:pela: hanapa.” Apula: ta:tapola:, Heloteyewi koawa aloyetiye isu nowemi iwa ipitane koane hapakeye.

Yesuwa Isipi Peleya: Siliye Minawa Wekeye

¹³ Sena minawa hapalapita:, Yosepeyewi uwa koane Piseiki Kote E hepene senayewi Yosepema selese, “Kewa tesile hamona. Sala amowa sana kuma:na:pela: Heloteyewi kelese potaposak-eye. Popa:pekise sala amowana, salayewi e amawana, siliye, Isipi peleya: nesile hamona. Hanapola: peleya: emi sita:la: neyewi mene ina:pa: e selapita: ina:pa:.” ¹⁴ Aluse hepene senayewi selapita: ta:tapola:, nukulapo kemi Yosepe tesile, salawala, ene e amawana, siliye, Isipi peleya: emi sita:pesena:pela: nesile hapak-eye. ¹⁵ Hanapola: Helote seta: kulumake falela apota: enene ikila emi iwa Isipi peleya: emi sita:nekeye. Isipi peleya: emi sita:pesena:pela: a hanapose, puwano fa:nemi Koteyewi selapitekiwa sepatosene senayewi ta:tapola: momate tiye, “Isipi peleya: emi Neyewi sala mina selapita: inaposakeye.” Aluse Koteyewi selapitekiwa sepatosene senayewi ta:tapola: momateyawa heteti epalakeye.

Sena Sala Sana Kumita: Heloteyewi Seyawa Wekeye

16 Alake meiyetolu potosene senawa Helote enewemiwa mene mainapita: Heloteyewi matanese, “Sena amokiwa nema mokopo sepapolapo.” Aluse matanese ene sosolo konomonakeye. Konomonose ela: eyewi matanese, “Sena makene mina amoke meiyetolu papolo ikila amowa, seya ikila semetei kemi Isolaiya senayewi piseikiwa selatilapo. Selati ikila amowa akeye inapola:, ikila weyemi hetetiyatakeye. Sala sosololikeye.” Aluse Heloteyewi matanese selese, “Sena sala yapene elipe tepela: hanetapowa sopoke sanose kotetiya:pa:. Peteleheme taunewemiwana, Peteleheme taune mapato emi sita:newana, sena sala sopoke sanose kotetiya:pa:.” Aputa: ta:tapola: sena sala sopoke sanose kotetikeye.

17 Sana amowa a sanapose puwano fa:nemi sepatosene sena Yelemaiyayewi momateyawa kamunuse heteti epalakeye. Sepatosene senayewi momateyawa wekeye.

18 “Senayewi ta:takamake Lama koamesa:
kesaleyawa sosolo ya:pelepita:
ta:taposakeye.

Kesale ene unuwa Lesoloyewi ene
salawamopela:
sosolo ya:pelepita: ta:taposakeye.

Sala sopoke sanose kotetinase ewa hopolose
selakamakiwala
eyawa ta:te iya:tapita: potaposakeye.” †

† 2:18 Yelemaiya 31:15

Aluse sepatosene senayewi puwano fa:nemi mo-
mateyawa heneye kamunuse heteti epalakeye.

*Yosepeyewi Isipi Peleya: Iya:pela:, Salawala,
Ene E Amawana Siliye, Kalili Peleya: Emi Mene
Minakeye.*

¹⁹ Sikape Helote kulapita: potapola:, Yosepe Isipi peleya: enewemi uwa koane Piseiki Koteyewi hepene sena inapola: Yosepema selese, ²⁰ “Kewa tesima. Sena sala kumita: sama:na:pela: matanepela: enene senawa kulukeye. Kulunase salawala, salayewi ene e amawana, siliye ha:na:pa:. Hanapola: Isolaiya peleya: emi sita:pesena:pela: mene ha:na:pa:.” ²¹ Aputa: Yosepe tesile hanapola:, tesile salawala, salayewi ene e amawana, siliye, Isolaiya peleya: emi mene hapakeye. ²² Alawamona, mene hanose ta:takamake Heloteyewi e sa:le Akelease e ata onatu wapa:kemi ela:, Yutia peleya: emi piseikipela: ela e selapita: topukeye. Ta:tapola: Yosepe Yutia peleya: emi ha:na:na:wa tutumanose enekeye. Tutumanose enewemi uwa koane nowa Yutia peleya: emi hanapa e selapita:, Kalili peleya: emi hapakeye. ²³ Hanapola: Nasaleta koamesa: sita:pesena:pela: hapakeye. Sita:pesena:pela: minawa a hanapose, puwano fa:nemi sepatosene sena nokamoke seyawa wekeye. “Ewa Nasaleta senakeye, aluse sena sopoyawa au selaposakeye.” Aluse sepatosene senayewi seyawa heteti epalakeye.

3

Yone Hano Toluyetiseyewi Se Tiye Miwa Wek-eye

Make 1:1-8; Luki 3:1-18; Yone 1:19-28

¹ Amo fasuwemi, Yutia peleya: moa honosanewemi Yone hano toluyetisewa inapola: sena kesalema se tiye kinise, ² “Koteyewi Pi-seikipela: pota: epesene ikilawa pa telanase, kiyewi mane olokeyatelawa iya:pela: Ema sita:pesena:pela: ke iya:ta:pa:. Eyewi kiwa pota: epesita: Ema sita:pesena:pela: ke iya:ta:pa:,” au seyakeye.

³ Ala senawa puwano fa:nemi sepatosene sena Aisaiayewi momate tiye,

“Sena moawemi elaposakeye. Ela: eyewi un-uwapo selese,

‘Piseiki mina:na:wa isuwa seila:ta:pa:.

Isuwa koakenananeke heka:ta:pa:.” *

Aluse, moawemi senayewi selaposakeye. Aluse Aisaiayewi momateyawa Yone amowa momateyakeye.

⁴ Mowa honosanewemi Yone enene ikila emiwa kopolo ka:mo fano sao tupiya kapela:, kopolo kapo tekapo polopela:, mapalo napela:, kele ipi hano noiya napela: ala:sela: enekeye.

⁵ Ewa enene peleya: emi sena kesale Yelusaleme sitiwemi tesekiwala, Yutia peleya: tesekiwala, hano Yotane mapato tesekiwala, sena kesale

* **3:3** Aisaia 40:3

muta minakeye. ⁶ Inapola: iyewi mane olokey-atelawa hokato selapita:, Yoneyewi iwa hano Yotanewemi tolusulakeye.

⁷ Yoneyewi hawemi tolusupela: ela: potakamake Felesi senawala, Satusi senawala, iwa noka hawewemi ine sita:la: popa:na:pela:, Yoneyewi ima selese, “Kiwa sopoke heseke amunanakeye. † Koteyewi kima sosolo konomonose falasima:na: epeya, kiwa ko:lu heletetiye nesile ha:na:na: e seye? ⁸ Aputa: i napoyawa fowa seli watosekeye. Alusene amunuse kili himu olokeyatelawa iya:pela: sita:pesena:pela: ke iya:peyawa popita: napolo sopolu sita:latipa:. ⁹ Epapu sita:pesene telawamona kiyewi matanese, ‘Niwa Epalahameyewi sena inase Kote senawa niwakeye. Alake niwa ili sitalakeye.’ Aluse matanepa. Epalahameyewi sena iwa temita: Koteyewi etewa amowa tiyapola:, senamene tesaleke ili senamene tepesakeye. ¹⁰ Alake senayewi i kema:na:pela: kapiwa tilitiye ela epapuluse, ikila weyemiwa Koteyewi falasima:na: tuwapa:na:wa aluse mapato elakeye. I fo napolo eta: helesema i amowa kene tiye sotukepilapola: teiyewi wa:mita: kilipesakeye.

¹¹ Kiyewi himu olokeyatelawa iya:pela: sita:pesena:pela: ke iya:tapitekiwa, neyewi kiwa hano semetei toluyetiyakeye. Alawamona, newa enewemi sikape sena sosolo nowa inaposakeye. Inisekiwa, Eyewi, E Ho Napowala, tei wa:lawala kiwa toliyetiyaposakeye. Ewa sena sostonase

† **3:7** Koteyewi kiwa falasima:pekise tomayewi hawemi tolusumita: inatakeye, aluse eyewi seyakeye.

tima:na: tisene sena e tamaka kalawa fake tiyapola: epa hanoseyamunuse neyewi tiyapola: hanakamakiwa eta: ilimanakeye. Ewa sena sostonase neyewi ewamopela: tima:na: tisene tima:na:pela: elawamona, newa koloteanase neyewi tiyakamakiwa eta: ilimanakeye. Newa Ewalapulu eta: ilimakeye. ¹² Sena sosolo amowa inise eyewi sipiti amuna foke tiyapola: inaposakeye. Tiye inise peleya: pakia witi fo tiye tiwa fokeyewi sa:takamakiwa, witi hene amowa hekeya sululuwalupita:, amowa tiyapola: koane tiye tiyaposakeye. Witi kapo amowa foyewi tiyapola: hanapola: nokemi sululuwalupita:, amowa sotukepilapola: tei wa:la eta: sekakolosema emi kilipesakeye.” Aluse Yoneyewi seyakeye.

*Yoneyewi Yesuwa Hawemi Toliyetiwa Wekeye
Make 1:9-11; Luki 3:21-22; Yone 1:29-34*

¹³ Yone moa honosanewemi enene ikila emiwa, Yesuwa Kalili peleya: iya:pela: Yoneyewi ewa hawemi toliyetimita: hano Yotanewemi minakeye. ¹⁴ Inapita: Yoneyewi eta: auma:na:ma selese, “Keyawa newa hawemi toliyetiyakamakiwa ililakeye. Neyewi kewa hawemi toliyetiyakamakiwa eta: ilimanakeye.”

¹⁵ Aputa: Yesuyewi selese, “Aupa. Ne sowa keyawa ta:pa. Koteyewi nano ketea napolo timinisewa na:tewi nano ketea sopoke napolo tiye ha:na: iliye tima:na:pela: yemiwa keyawa newa hawemi toliyetitima.” Aputa: Yoneyewi ilikeye esa: Yesuwa hawemi toliyetikeye. ¹⁶ Hawemi toliyetiyapola: hawemi mutula: sinapola: mowa

falemi fiyanakamake, meiki fala takalese fa:temi takalese komemi potakamake, Koteyewi Ho Napowa a:nema: tumu amuna inisene epapuluse inapola:, Yesuwemi helepita: papokeye. ¹⁷ Potapola: sita:ne ikila emiwa hepene emi selese, “Ewa Nine Ni Sa:keye. Ewa Nine himu hanose sosolo matanepela: epelekeye.” Aluse selapita: topukeye.

4

Yesuyewi Olokeyatela Timita: Seteneyewi Ema Poyawa Wekeye

Make 1:12-13; Luki 4:1-13

¹ Yesuwa hano toluyetipela: ha:na:newemi, Seteneyewi Yesuma polumita: Ho Napoyewi Yesuwa moawemi siliye hapakeye. ² Hanapola: ikila talo pinipe (40) sopolu enewemiwa, ikilawala yopolotelawala Yesu Ewa ma:na:wa ala:pela: hapakeye. Mokopo kutama meina ela: ikila talo pinipe amowa (40) itapa tekamake ewa heneye heneye sosolo meinakeye. ³ Meinise enewemi Seteneyewi Yesu kapo popa:na:pela: poluse selese, “Kewa Kote E Sa:laleke, Keyawa etewa epeteseya tiyapola: Kine napose falawa menetema.” ⁴ Aputa: Yesuyewi selese, “Aupa. Kote pukawemi momateyawa wekeye. ‘Senayawa napolo elaposekiwa, falawa semetei na:sela: napolo eta: tesemakeye. Napolo elaposekiwa Koteyewi seyawa ta:tiyapitekiwa napolo tesekeye.’ Aluse Kote pukawemi momateyalakeye.” *

* 4:4 Lo 8:3

⁵ Aluse selapita: Seteneyewi Yesuwa Yelusaleme sitiwemi siliye hanapola: Kote koane tomo falemi siliye fiyanapola: sita:la: selese,
⁶ “Kewa Kote E Sa:laleke, Kine kemi peleya: kolemi autetima. Autetiyapita:;

Koteyewi hepene senama ‘Ewa sesema,’
 aputa:

Ke onatuwa etewayawa makapesakeye hepene
 senayewi

tiya:yawa kewa talo tiyapola: elaposakeye.” †

Aluse Kote pukawemi momateyalakeye.

⁷ Aputa: Yesuyewi selese, “Aupa. Koteyewi solo nowa Kote pukawemi momateyawa wekeye. ‘Kine Piseiki Kotewa kapo popa:na:pela: aupa.’ Aluse Kote pukawemi momateyalakeye.” ‡

⁸ Aluse selapita: Seteneyewi Yesuwa siliye tokomo sosolo tumu hapakeye. Hanapola: sita:la: kamani kalikalila peleya: kalikalila pi-seikipela: pota: sita:newana, peleya: sopololo nano ketea hele heneye napolo sopowala, Yesuma waiyakeye. ⁹ Walose Yesuma selese, “Keyawa newamo elakemi kula:pela: inapola: helema kuniu kula:walopela: nema wapilipitekiwa, nano ketea sopokeye epe potoseya keyawa piseikipela: pota: epesita: Kewa apoma:na:keye.” ¹⁰ Aputa: Yesuyewi selese, “Setene kewa hamona. Kote pukawemi momateyawa wekeye. ‘Ke Piseikiwa Kotekeye. Kote Ene Ema semetei wapilipa: Ewamopela:

† 4:6 Kisala Puka 91:11-12 ‡ 4:7 Lo 6:16

semetei tiya:pa:’ Aluse Koteyewi pukawemi momateyalakeye.” §

¹¹ Aluse Yesuyewi selapita: Setenewa hapak-eye. Hanapita: hepene sena inapola: Yesuwa seselese pota: sita:nekeye.

Kalili Peleya: Emi Yesuyewi Tima:na: Ma:ta: Tiwa Wekeye

Make 1:14-15; Luki 4:14-15; Yone 4:1-3

¹² Piseiki Heloteyewi Yonewa tipolo selawapok-eye. Yone tipolo selawapolopita: ta:tapola: Yesuwa peleya: amowa iya:pela:, Kalili peleya: emi hapakeye. ¹³ Hanapola: Nasaleta koamesa: eniya:newa iya:pela: hanapola:, Kapaneame taunewemi enekeye. Aputa: hano Kalili hano hawe Sepulane sena maya peleya:wala, Nafatali sena maya peleya:wala peleya: emi Kapaneame taune tikeye. ¹⁴ Enima ela: puwano fa:nemi sepatosene sena Aisaiayewi momateyawa heteti epalakeye. Aisaiayewi momateyawa wekeye.

¹⁵ “Sepulane sena maya peleya: emiwana,
Nafatali sena maya peleya: emiwana,
hano Yotane satepela: emiwana, Kalili pe-
leya: emiwana,
Yu senama tela muta sita:nekeye.

¹⁶ Amowa yopolotela sita:nekeye.
Yopolotela sita:ne sena kesaleyewi ho:liya
sosolo papokeye.
Aputa: kuluseyewi ausuya peleya: emi senala:
sita:newa,

ikilale okemi ho:lulusene epapuluse ho:liya semetei ho:lulukeye.” *

Aluse momateyawa heteti epalakeye.

¹⁷ Yesuwa Kapaneame taunewemi hapa ikila emiwa Eyawa nano ketea timinisewa ma:ta: tikeye. Ma:ta: tiyapola: se tiye kinise, “Kote Piseikipela: epesene ikilawa hetetikeye. Hetetina nase kiyawa mane olokeyatelawa iya:pela: Ema sita:pesena:pela: ke iya:ta:pa:,” au seyakeye.

Sena Pinipema Yesuyewi Selese, “Newamo Kulu Mina,” Au Seyawa Wekeye

Make 1:16-20; Luki 5:1-11

¹⁸ Yesuwa hano Kalili hawe hanapola: potakamake Saimone ene e ma:e A:nitulu a:ko: papokeye. Aputa: Saimone ene unuwa nowa Pitakeye. Ene ewala, ene e ma:e A:nituluwala a:tawi tima:na: tisewa ewalo pisinisi timinisekeye. Timinise sita:la:, a:tewi ewalo tima:na:pela: hawemi nete tikiwalopita:, papokeye. ¹⁹ Alake Yesuyewi a:ma selese, “Newa kulu mina. Newalapulu kulu inisaleke ka:tawa ewalo tisene epapuluse sena kesale Newemi mina:na:wa silimita:, neyewi ka:ko: ta:pelekeye.” ²⁰ Aluse selapita: eli netewa ela:pe kipila iya:pela:, a:ko: Yesu kulu hapakeye.

²¹ Kolotea hanapola: Yesuyewi potakamake sena elipei nowa sitalapitekiwa papokeye. Papowa Sepetiyewi e sa:le elipei, nowa Yemese nowa ene e ma:e Yone, a:ko: inawalapulu potuwemi sita:la:, nete pitia tupiya:sela: sitalapita:

* **4:16** Aisaia 9:1-2

papokeye. Potapola: a:ko: minite Yesuyewi holakeye. ²² Hopita: ela:pe kipila a:tewi inawana, potuwana, iya:pela:, eli a:ko: Yesu kulu hapakeye.

Sena Kesalela:wa Nakola Towaya Yesuyewi Fala:wayawa Wekeye

Make 3:7-12; Luki 6:17-19

²³ Kalili peleya: koamesa: sopolu Yesuwa sila:sela: ela:, Yu senayewi kekenesene koane sopolu Kote solo napowa se tiye kinise, Kote Piseikipela: enewa se tiye mikeye. Se tiye kinise sena kesalela: nakola sosolo telawala nakola kolotea telawala, nakola towaya kalikalila sopoke Yesuyewi fala:wayakeye. ²⁴ Yesuyewi sena kesale nakola towayawa fala:walopita: Silia senayewi ta:tapola: Yesu enewemi senala: nakola towaya sopoke siliye minakeye. Sena kesalela:wa nakola towaya kalikalila towaya hapawa siliye minakeye. Siliye minawa noka kapo oiya, noka isaneseyewi ho tiyapola:, noka matakolose, noka tomawana, tiya:wala, pa:mo tise olale tela sena sopoke epapuluse nakola towaya hapawa Yesuyewi fala:wayakeye.

²⁵ Epapu fala:walopita: potapola: sena kesale mutayewi Yesuwa pote hanose hapakeye. Hanapola: Kalili peleya: tesekiwala, Teka:polisi peleya: tesekiwala, Yelusaleme sitiwemi tesekiwala, Yutia peleya: tesekiwala, hano Yotane satepela: peleya: nono tesekiwala, sena kesale muta inapola: Yesuwa pote hanose hapakeye.

5

*Koteyewi Napola:tesewa Wekeye**Luki 6:20-23*

¹ Sena kesale muta minawa Yesuyewi potapola:, tokomo tumu fiyanapola: henekeye. Henewanapulu E sena ilipe hanosene inapola: Ewalapulu ilipe ka:la:lopela:la: ² Yesuyewi ima selese, ³ “Sena kesale iye matanese, ‘Niwa Kote ketea misitiya sitala,’ kiwa epelepa:. Ala sena kesalewa Koteyewi Piseikipela: pota: tessekeye. Potapola: ela: Koteyewi sena kesalewa sela:tapita: iwa epelese sita:tesekeye.

⁴ Aputa: sena kesale nokamoke ya:pelese sitalapita: Koteyewi iwa hopo selese hopa: tessekeye. Hopa:pela: epapu seila:tapita: iwa epelese sita:tesekeye.

⁵ Aputa: sena kesaleyawa i mene solo se wapolise eta: seyamake, i mene kolotea meapolose hopola sitalapita:, i peleya: weyamo keteawa potapola: sita:pesita: Koteyewi iwa ta:pele tiyapola: apoyakeye. Ta:pele tiyapola: epapu seila:tapita: iwa epelese sita:tesekeye.

⁶ Aputa: sena kesale nokamoke menise sita:la: ma:na: nasewana, hawana ma:na:pela: epelesene epapuluse, Kote hekeya matanesewa epapuluse epelese sitalapita:, epelesene sena kesalema Koteyewi hekeya matanesewa ili kinisekeye. Kinapola: epapu seila:tapita: iwa epelese sita:tesekeye.

⁷ Aputa: sena kesale nokamoke, sena kesale nowama hauwekilise matanesaleke, hauwekilisene sena kesalewa, Koteyewi hauwekilise

matanesekeye. Hauwekilise matanepela: epapu seila:tapita:, iwa epelese sita:tesekeye.

⁸ Aputa: sena kesaleyewi mane olokeyatela matanawa selakolose, napolo sopolu matanesene sena kesaleyewi Kotewa potaposakeye. Popa:na: sena kesalewa Koteyewi epapuluse seila:tapita: iwa epelese sita:tesekeye.

⁹ Aputa: nowamoke nowama konomonose elapita:, konomonawa itapa temita: sena kesale nowamoke hekelesaleke, ema Koteyewi selese, ‘Kewa Nine Salakeye.’ Au selesekeye. Alake sena kesalewa Koteyewi aluse seila:tapita: iwa epelese sita:tesekeye.

¹⁰ Aputa: sena kesale nokamoke Kotewa kulu hanose, hekeya sopolu timiyana, iwa sena nowamoke ikomonosaleke, iwa Kote Piseikipela: pota: tesekeye. Potapola: ela: Koteyewi iwa aluse seila:tapita:, iwa epelese sita:tesekeye.

¹¹ Alake kiyawa Newamo kulu minanase kima sena nokamoke henipasolose, sanose ikomonose, mokopo palese selesaleke, kiwa Koteyewi seila:takeye. ¹² Epelese sita:latipa:. Epelese sita:la: hepene falemi kiyewi nano ketea heka napolo sosolo tiye tinase, heneye sosolo epelese sita:latipa:. Alake puwano fa:nemi senayewi Koteyewi solo kinisene sepatosene senawa ikomona epapuluse, kiwala aluse ikomopesakeye.” Aluse Yesuyewi seyakeye.

Yesuyewi Soluwala, Ho:liyawala, Pale Seyawa Wekeye

Make 4:21; Make 9:50; Luki 14:34-35; Luki 11:33

¹³ Yesuyewi selese, “Nano ketea posuma:pekise solu kepela: tiye ti tuwapo epapuluse, senayewi nano ketea olokeyatelawa peleya: sopolu foye tima:pekise soluyewi * kela seleya amunawa kiwakeye. Aputa: solu noiyawa kotetiyapita:, wa:ke eta: nonosemakeye. Solu noiya itapa mokopo tiye tiyakamakiwa eta: ilimanapita:, soluwa sotukalesekeye. Sotukaiyawa sena hanose onatuyewi onanesekeye.

¹⁴ Aputa: peleya: weyemi yopolosaleke ikiwapo okemi ho:lulusene epapu ho:lulusene amunawa kiwakeye. Aputa: koamesa: tokomo tumu tiwa hokatonase ketea nowamoke eta: o:sulusemakeye. ¹⁵ Aputa: senayewi nafa tupa:tapola: tuwapola: paketeyewi eta: fopulusemakeye. Nafa tupa:tapola: koane telepeyawa ho:lilipita: sena kesale sopoyawa potosekeye. ¹⁶ Nafa tupa:tapola: telepeyawa sosolo ho:lilise ela epapuluse, kiyawa epapuluse seli timinise sitalapita: sena kesale sopoyawa potosekiwa, kili ki Ata hepene falemi elakamawa wapilipesakeye,” aluse Yesuyewi seyakeye.

Koteyewi Solo Ele Tuwapowa Yesuyewi Seyawa Wekeye

¹⁷ Yesuyewi selese, “Kiyawa matanese, ‘Puwano Koteyewi solo ele tuwapowala, Koteyewi se tiye kinisene sepatosene senayewi seyawala, Yesuyewi nanese iya:pa:na:keye.’ Aluse matanepa. Koteyewi solo ele tuwapowala, sepatosene senayewi seyawala, nanese

* **5:13** Nano ketea ma:na: solu kela nanosekeye. Epapuluse solu nonosene amunawa kiwakeye.

iya:pa:na:pela:, newa eta: minamakeye. Koteyewi solo ele tuwapowala, sepatosene senayewi seyawala semetei kamo ili auma:na:pela:, newa minakeye.

¹⁸ Ne solo we heneye selakeye. Hepene falala, peleya: sosolo weyala, seta: itapa telamake ela ikila emi, Koteyewi solo ele amowana elaposakeye. Solo ele momateyawa semetei nowana maiya:taposakeye. Aupesakeye aluse momateyawa, sopoke heneye kamupesakeye.

¹⁹ Alanase, sena semetei nowamoke Kote E elewa kolotea semetei hotolosaleke, ewa Kote Piseikipela: ela emiwa ewa ununama elaposakeye. Alawamona, senayewi Kote solo ele sopoke ta: tiyapola:, sena nokamokiwala ta: timita: se tiye kinapita:, se tiye kina senawa Koteyewi Piseikipela: pota: enene sena puwanowa Ekeye.

²⁰ Ta:ta:pa:. Ne solo we heneye selakeye. Felesi senayawala, Kote solo ele walosene senayawala, iyewi ilipe hekeya † matanepela: timinise sita:newa, kiyewi sitiyetiye hekeya mamatane-saleke kiwa Kote Piseikipela: enene peleya: emi mahanaposakeye.” Aluse Yesuyewi seyakeye.

Sena Amawa Konomonosewa Yesuyewi Seyawa Wekeye

²¹ Yesuyewi selese, “Puwano fa:nemi kili tilila kouwa meima seyawa sele inapola: kiyawala topukeye. Topuwa wekeye. ‘Sena kumita: sanapa. Sena nowa keyawa sana kulusaleke,

† **5:20** Senayewi popita: Felesi senayewi hekeyawamunuse sita:ne kamona iwa sena himu elipei sita:la:, iwa i kene solo se matanepela: sita:nekeye.

Kewa kotopela: falasipesakeye.’ Aluse sepapolakeye. †

²² Alawamona, seya kamowa, Neyewi kima solo nowa weyamo selakeye. Sena nowamoke ene sena e manama konomonosaleke, ewa falasimita: kotosene koawemi kotopesakeye. Aputa: sena nowamoke ene sena e manama konomonose sikapo henipasolosaleke, Yelusaleme sitiwemi kotosene mou ta:tapola: sena sosoyewi hekemita: siliye hanaposakeye. Alawamona, sena nowamoke ene sena e manama ikomonose konomonose selese, ‘Kewa nanano telakeye.’ Aluse selesaleke, sena amowa heo peleya: tei wa:la hamonapesakeye.

²³ Alanase, ikiwapo nowemi Kotema nano ketea mokopo kinakamokiwa keyawa matanese, ‘Ne sena mana nema mapolose elakeye.’ Aluse matanepela: ²⁴ Kotema nano ketea mokopo miya:na:wa seta: mimake mosote tepolowemi tiye tiyapola: keyawa Kine mana kema mapoyawa puwano tiya: hapopola: itapa tepa:se ha:na:pa:. Hanapola: ka:lipe tiya: hapopola: iya:pela: mene inise nano ketea mokopo miya:na:pela: tiye tiwa kina:pa:.

²⁵ Aputa: sena nowamoke kema selesaleke, ‘Keyawa newa apipa:.’ Aluse kewa kotoma:na:pela: isu hanose sita:la:, keyawa ema mapoyawa iya:ta:pa:. Iya:pela: api kinapola:, ka:tawa ka:lipe nano ketea olokeyatelawa iya:ta:pa:. Maiya:tesaleke kotoma:na: ikila emiwa kotosene mou ta:tapola: senayewi

† 5:21 Mene Sili Puka 20:13; Mene Sili Puka 21:12

ta:le tima kewa walose selese, ‘Sena amowa tipolo selawata:pa:.’ ²⁶ Au selapita: kema api kina:pa: e seyawa iliyetiye makinisaleke, kewa tipolo selawapowa masilikepilaposakeye.” Aluse Yesuyewi seyakeye.

Senayewi Kesale Iwei Tisewa Yesuyewi Se Tiye Miwa Wekeye

²⁷ Yesuyewi selese, “Ketea puwano seyawa kiyawa topukeye. Topuwa wekeye ‘Sena kesale tili kiyawa iwei tiyapa.’ Aluse seyalapokeye. §

²⁸ Alawamona, seya kamona Neyawa solo nowa weyamo selakeye. Senayewi kesale potosekiwa himu hanose, ‘Kesale amowa iwei timana,’ esa: matana kamoke ela: kesale amowa himuyewi atu tisekeye.

²⁹ Alake ke si iliyewi nano ketea olokey-atelawa timita: sutapitekiwa, siwa tukutiye sotukepila:pa:. Si kolotea semeteyewi ke toma sopoke heo peleya: emi siliye ha:na:pekitise, si kolotea semeteiwa tukuyetisaleke ililakeye.

³⁰ Aputa: ke tiya: iliyewi olokeyatela timinisaleke tiya:le amowa na tiye iya:ta:pa:. Tiya:le iliyewi toma sopoke sukulutiye heo peleya: emi siliye ha:na:pekitise, tiya: semeteiwa na tiye iya:ta:pa: ililakeye.” Aluse Yesuyewi seyakeye.

Senayewi Kesale Iya:tesewa Yesuyewi Seyawa Wekeye

Ma:tiu 19:9; Make 10:11-12; Luki 16:18

³¹ Yesuyewi selese, “Ketea puwano se tiye miwa wekeye. ‘Senayewi ene ekewa iya:peyawa sena sopoyewi potapola: matanemita: kesalema

sawi momate tiye kinise, “Kewa iya:takeye.” Aluse sawi momate tiye kina:pa:’ Aluse se tiye minapokeye. *

³² Se tiye mini kamona Neyawa kima solo nowa weyamo selakeye. Senayewi ene kesale tiwa sena nowanapulu mokopo mahanosaleke kemi, iya:tesaleke senayewi olokeyatela timinik-eye. Kesale iya:peyawa sena nowamoke tisaleke Koteyewi potapola: matanese, ‘Kesale amowa sena elakemi hanosene kesalekeye. Aputa: senayewi kesalewa atu tisekeye.’ Aluse Koteyewi matanesekeye.” Aluse Yesuyewi seyakeye.

“Hekila Esawa Selapa,” Aluse Yesuyewi Seyawa Wekeye

³³ Yesuyewi selese, “Wa:ke, puwano fa:nemi kili tilila kouwa meima seyawa sele inapola: kiyawala topukeye. Topuwa wekeye. ‘Keyawa tima:na: sita:la:posakeye, aluse sepapola: seyawa iya:tapa. Piseikiyewi popita: keyawa sepapola: selese auma:na: seyawa heneye aupa:,’ aluse sepapolakeye. †

³⁴ Alawamona, tilila kouwa meiyewi seya kamunuse, Neyawa kima solo nowa we selak-eye. Ketea nowa selapola: hekilapa. Hepene falemi Kote Piseikipela: sea sosolo helanase, hepene fala selapola: hekilapa. ³⁵ Aputa: Kote Ene Ewa hepene falemi hela:, peleya: sosolo we Eyewi onatuyewi onapela: helanase, peleya: sosolo weyala, selapola: hekilapa.

* **5:31** Lo 24:1 † **5:33** Lefitikase 19:12; Napa 30:2; Lo 23:21

Aputa: Yelusaleme sitiwala selapola: heki-lapa. Ko:yawemiye, Yelusaleme sitiwa Piseiki Sosoyewi sitikeye. ³⁶ Aputa: kiyawa pisei-wala selapola: hekilapa. Ko:yawemiye, pisei fawa ulawala, yopoyawala, kili senayawa eta: apolosemakeye. ³⁷ Alake Ehema:na: matanese heneye Ehepa:. Auma:na:ma matanese kiwa heneye auma:na:makeye epa:. Ko:yawemiye, nano ketea nowa selapola: hekilase sopoke mouwa Setenekeye.” Aluse Yesuyewi seyakeye.

Heka Tiyapa Yesuyewi Seyawa Wekeye

Luki 6:29-30

³⁸ Yesuyewi selese, “Nano ketea puwano seyawa kiyawa topukeye. Topuwa wekeye. ‘Senayewi ke siwa sanose kowa:tesaleke, ewala siwa koyetimita: sanose heka tiya:pa:. Senayewi kewa meakemi sanose peka tukuyetisaleke, ewala peka tukuyetimita: keyawa heka sana:pa:.’ Aluse seyawa kiyawa topukeye. †

³⁹ Alawamona, iyewi seya kamo Neyawa kima solo nowa weyamo selakeye. Sena olokeyatelayewi kewa ikomonosaleke keyawa ema heka ikomopa. Senayewi kewa meapo papo iliwemi sanosaleke, keyawa heka eta: sanamake meapo papo hukalo tapowala samita: walopa:. ⁴⁰ Aputa: kotosene mou ta:tesene senayewi ta:pita: sena olokeyatelayewi kema kotopela: selesaleke, ‘Ke sao seti kalawa nema tine.’ Au selapita: sao kalawa ema kinise, sao kala napolo nowana ema kina:pa:. ⁴¹ Aputa: kamani senayewi kema penanose selese, ‘Keyawa nano ketea pa kemi

† **5:38** Mene Sili Puka 21:24; Lefitikase 24:20; Lo 19:21

mokopo tiyapola: hamona.’ Au selapitekiwa keyawa epelese ewa seselese pamawemiwana mokopo tiyapola: ha:na:pa:. ⁴² Alake senayewi kema nano ketea ta:potosaleke, keyawa kina:pa:. Senayewi kema ketea mosote kina:pa:saleke kina:pa:. Eta: auma:na:ma selapa.” Aluse Yesuyewi seyakeye.

“Senayewi Kewa Ikomonosaleke Keyawa Ema Himu Hapa Matanepa:.” Aluse Yesuyewi Seyawa Wekeye

Luki 6:27-28; Luki 6:32-36

⁴³ Yesuyewi selese, “Ketea puwano seyawa kiyawa topukeye. Topuwa wekeye. ‘Sena manayewi kema himu hapa matanesaleke keyawala ema himu hapa matanepa:. Senayewi kema mapolosaleke keyawala ewa mapolopa:.’ Aluse puwano seyalapokeye. §

⁴⁴ Alawamona, seya kamona Neyewi kima solo nowa we selakeye. Sena nowamoke Kewa ikomonosaleke, keyawa ema himu hapa matanepa:. Ewa Koteyewi sesemita: kulukulupa:. ⁴⁵ Ewa matanepela: kulukulula:sela:ela:, kiyewi ki Ata hepene falemi elakamoke ketea tisene aluse, kiwa Ene sala amunatese aluse timiyanakeye. Alake sena olokeyate-layewi peleya: emiwana, sena napoyawa peleya: emiwana, iyawa sopoke peleya: emi ikilale okemi ho:lilimita:, Koteyewi ikilale oka kinisekeye. Aputa: hema senawala, henela senawala, iyawa sopoke peleya: emi hawa minite Koteyewi kinisekeye.

§ 5:43 Lefitikase 19:18

⁴⁶ Sena manayewi kewa himu hapa matanesaleke, keyawala ewa heka himu hapa matanema:na:pela:, ‘Koteyewi nema ketea heka elaposakeye.’ Aluse matanesewa ililapa? Aupa, eta: ilimanakeye. Keyawa heka himu hapa matanepela: elapita:, kewa takese tisene sena ela epapula elakeye. Sena olokeyatelayewi matana epapuluse alawamona kiyawa aluse matanekeye. Aputa: kiyawa sena manawana matanesekiwa kemi, sena nokala himu hapa matanepa:.

⁴⁷ Keyawa kine sena i amowa semetei napola:tese, sena nowa pote iya:tese kepoliyetisaleke ililapa? Aupa, amowa eta: ilimanakeye. Keyawa Kine sena i semeteima napola:tese, sena nowa pote iya:tese kepoliyetise elaleke, kewa mokopo sena ela epapuluse elakeye. ⁴⁸ Alake keyawa ki Ata hepene falemi elakamoke seli ela: sena kesale sopoke himu hapa matana hanosene epapuluse, kewala seli ela:, sena kesale sopoke himu hapa matanepa:.” Aluse Yesuyewi seyakeye.

6

“Sena Matana Elipei Epesita:ya Amunuse Kiwa Sitalatepa.” Aluse Yesuyewi Seyawa Wekeye

¹ Yesuyewi selese, “Keyawa Kotema kulu hanosene tisewa sena sopoyewi potapola: kewa solo se wapilimita: timinipa. Keyawa kine mene solo se wapilise tekamunuse timinipa. Keyawa Kotema kulu hanosene elakamoke timinise, sena sopoke pota: kewa solo se wapilimita: timinisaleke, keyawa ki Ata hepene falemi elakamoke kema ketea heka miya:na:pela: elawamona,

keyawa Kine ela: ekamoke, keyawa ketea heka sinisekeye.

² Alake sena ketea misitiya elakamowa keyawa potapola: ketea kina ikila emi, o:sulu kina:pa:. Sena sopoyewi potapola: kewa solo se wafilimita:, sena sopolu sikapo kinapa. Sena sopolu sikapo kinisene epapuluse, sena matana elipei matanepela: elakamoke * aluse ketea kinisekeye. Iyewi ketea kinisewa Yu senayewi kekenesene koawana, isu sosowala, ketea kinisekeye. Epapu ketea kinapita:, senayewi potapola: wafilise, ‘Eyewi ketea sosolo kinatakeye.’ Alake Neyewi kima heneye selakeye. E selesaleke, senayewi ene mane potapola: wafilise ketea heka ili epe tiseya akeye.

³ Alawamona, sena ketea misitiya enewa keyawa ketea kinise, o:sulu kina:pa:. † Sena nokamoke popa:pekise, iwa sikapo kinapa. Aputa: sena nokamoke ta:pa:pekise, selapa. ⁴ O:sulu kinisene aluse kina:pa:. Ikila emiwa, keyawa mupapola:la: timiyawa keyawa ki Ata hepene falemi elakamoke potosekiwa Eyawa kewa seila:taposakeye.” Aluse Yesuyewi seyakeye.

Kulukulusewa Wekeye
Luki 11:2-4

* **6:2** Sena matana elipei enewa noka Felesi senakeye. † **6:3** O:sulu kinakamake pisini solopela:la: weyamu momateyakeye. Keyewi kine tiya: hukaloyewi, kine tiya: iliyewi ketea kinaka popa:pekise o:sulu kina:pa:, aluse momateyakeye.

⁵ Yesuyewi selese, “Keyawa kulukulusekiwa sena matana elipei elakamo kulukulusewa ta:tapola:, aluse kulu hanose kulukulupa. Sena nowamoke isu kiwemi ela: kulukuluse, apula: sena nowamoke Yu senayewi kekenesene koawemi sena sopoke ta:pita: kulukuluse e sekeye. Aputa:, sena sopoyewi potosekiwa selese, ‘Ewa sena napokeye.’ Alake Neyawa kima heneye selakeye. E selesaleke senayewi ketea heka ili epe tiseya akeye. ⁶ Alawamona, keyawa kulukulusekiwa keyawa kine koane kinapotane hanapola: isu tenamowa etapela: ela:, kulukulupa:. Keyawa kinapotane kulukulula:sela: ela:, kine ki Ata senayawa eta: popa:na: telamawa o:sulu kelapita: Ema kulukulupa:. Kulukulusewa kine ki Atayewi ta:tapola: kewa seila:taposakeye. ⁷ Mokopo senayewi kulukulusewa epapuluse, keyawa kulu hanose kulukulupa. Mokopo senayewi matanese, ‘Sosolo kulukulupita: Koteyewi ta:taposakeye.’ Aluse matanese, iyewi solo sosolo sutuse solo senatoye hanose kulukulusekeye. ⁸ Iyewi kulukulusewa epapuluse, keyawa kulu hanose kulukulupa. Ko:yawemiye, keyawa ketea ili eta: tiye timawana, matana eta: ilima telawala, keyawa seta: kulukuluma ela:, kine ki Ata hepene falemi elakamoke puwano matane tiye elakeye.

⁹ Alake kiyawa kulukulusekiwa weyamu kulukulupa:.

‘Nini Ata. Kewa nini Ata hepene falemi elakeye.

Ke unuwa heneye sosolo pa:ta napolo
sopowa puwano putumita: matanekeye.

¹⁰ Sena sopoyewi matanawa Kewa piseikipela:
epesita: matanekeye. Hepene falemi
keyawa kine matana alusene epapuluse,
peleya: weyemiwana aumita: matanek-
eye.

¹¹ Napu ketea ma:na:wa napu yemi maita:,
iliyetiye kina:pa:.

¹² Sena nowamoke nima ikomonosaleke,
niyewi heka ikomonosewa iya:pela:
kepoliyetiyapita: potapola:, niyewi
olokeyatelawala, Keyawa iya:pela:
kepoliyetiya:pa:.

¹³ Niwa kapo popa:na: mina:pekise Keyawa niwa
pota: elatipa:
Seteneyewi niwa poluma:pekise niwa heleye
tiya:pa:.'

Aluse kulukulupa:.

¹⁴ Alake senayewi kema olokeyatela timiyawa,
keyawa heka eta: ikomonomake iya:tapita:,
keyawa ki Ata hepene falemi elakamoke ke
olokeyatelawala iya:pa:na:keye. ¹⁵ Alawamona,
senayewi kema olokeyatela timiyawa, keyawa
heka ikomonosewa maiya:tasaleke, ke olokey-
atelawala, ki Ata hepene falemi elakamoke
maiya:taposakeye.” Aluse Yesuyewi seyakeye.

*Koteyewi Epelemita: Ketea Nasewa Ala:tesewa
Wekeye*

¹⁶ Yesuyewi selese, “Ketea nasewa alesekiwa † sena matana elipei sita:neyawa ala:sene amunuse, keyawa aluse ala:pa. Ili sipupa:wa epeyawa itapa sita:la:, ili ketea nasewa ala:pewa, sena sopoyewi matanemita:, meinise kelese sita:tesekeye. Meinise kelese sita:newa sena sopoyawa potapola: wapilipitekiwa, alake, Neyewi kima heneye selakeye. Iyewi ketea heka ili epe tiseya akeye. ¹⁷ Alawamona, keyawa Koteyewi epelemita: ketea nasewa ala:pela:la:, sena sopoyewi matanema:pekise, kine sipupa:wa hetetiyapola:, pisei fano saleoyewi sululupa:. ¹⁸ Sululupela: sena sopoyewi popa:pekise o:sulu ketea nasewa alepita:, keyawa mupapola:la: ala:pewa keyawa ki Ata Ene semeteyewi potosekeye. Potapola: Eyawa kewa seila:taposakeye.” Aluse Yesuyewi seyakeye.

Hepene Falemi Ketea Himu Hapa Amowa Tiye Timita: Yesuyewi Seyawa Wekeye

Luki 12:33-36

¹⁹ Yesuyewi selese, “Peleya: weyemi ketea himu hapa tiye tiwa nowa wamenesekeye. Nowa wanapoyewi nasolosekeye. Nowa atu tisene senayewi koane isu tenamo etaiyawala, koloyetiye atu tisekeye. Auma:pekise peleya: weyemi keteawa himu hanose tiye tiyapa. ²⁰ Alawamona, keyewi ketea himu hapa amowa hepene falemi tiye timita: timinipa:. Hepene falemi ketea tiye tiwa sena nowamoke eta: atu

† **6:16** Ikila nokemi senayewi Kotema kulukuluma:na:pela: ketea nasewa alepela:la: aluse kulukulusekeye.

tisemakeye. Wanapoyawala eta: nasolosemak-eye. Apula:, wamenesekiwala eta: wamenesemakeye.

²¹ Alake keyawa peleya: weyemi keteawa himu hanose kekenepela: tiye tiyapola: elapitekiwa peleya: weyamo keteawa semetei matanema:na:pela:. Aputa: hepene falemi ketea himu hapa amowa kekenepela: tiye tiyapola: elapita: hepene falemi ketea tiye tiwa semetei matanepela: elaposakeye.” Aluse Yesuyewi seyakeye.

“Ke Tomayewi Nafa Amunawa Kine Sikeye,” Au Seyawa Wekeye

Luki 11:34-36

²² Yesuyewi selese, “Ke tomayewi nafa amunawa kine sikeye. Ke siyewi ketea sopoke seli potapola: takalese elapita: kine tomawa ho:lilise elaposakeye. ²³ Alawamona ke siwa koyetiye ela:, ke tomawana, yopoloyetiye elaposakeye. Yopoloyetinase ho:liya enewa yopoyayawa foye tiyaposakeye. Foye tiyapita: yopoyaye solopesakeye.” Aluse Yesuyewi seyakeye.

“Peleya: Weyamo Keteawa Matanepa.” Aluse Yesuyewi Seyawa Wekeye

Luki 16:13; Luki 12:22-31

²⁴ Yesuyewi selese, “Sena yesila elipeipela: tima:na: tisene sena semeteiyawa eta: tisemakeye. Sena tima:na: tisene semeteiyawa sena yesila elipeipela: tisekiwa, nowama epelese tise, nowama mapolose tiyaposakeye. Alusene

amunuse senayewi Kotepela: matanepela: tise-wana, mowenipela: matanepela: tisewana, elipe tiyakamakiwa eta: ilimanakeye.

²⁵ Alake Neyewi solo we kema selakeye. Kewa a pote elawa hawana, ma:na: nasewana, ketea amopela: sosolo himunama matanepa. Ipa:towane sita:pesa:pekise sao kalawa, sosolo himunama matanepa. Heiyato a elekiwa ma:na: nasene semetei kama? Tomawemi sao kalesene semetei kama? Alamakeye.

²⁶ A:nema: fa:nano sitalaka pota:pa:. A:nema:yawa ma:na: nasewa eta: kelesemakeye. Witi fo kenepita: a:nema:yewi eta: nasolosemakeye. Witi fo sikape napose koane eta: tiye tisemakeye. Eta: tiye timanase a:nema:ma ki Ata hepene falemi elakamoke ma:na: nasewa kinakeye. A:nema:ma kinisenase senamawana eta: miya:na: telamanapa? Henekeye. Senawa Ene kinisene sosolo matanepela: kinaposakeye. ²⁷ Aputa: senayawa ene himu matanayawa, 'Newa kuma:na:wa mapolokeye.' Aluse himunama elapitekiwa, ewa kuma:na: opo tuwapowa sitiye tiyaposapa? Alamakeye, masitipesakeye. ²⁸ Aputa: sao tima:na:pela: himunama elatepa. Falafalawa matanepa:. Falafalawa sopoma:na:pelekiwa falafalayewi ilipe kemi tima:na: tisenase? Alusemakeye, tima:na: eta: tisemakeye. Falafalayewi sao keyawa tiyapola: tupulusena? Alusemakeye, falafalayewi ene matana eta: timinisemakeye. ²⁹ Ta:ta:pa:. Puwano fa:nemi, Solomone sena sosolo piseikipela: ela:, ene sao napolo kalesekeye. Solomoneyewi sao

kalawa napolo kamona, mei waine fowa hele heneye napokeye. ³⁰ Aputa: hutiya sopopela: enewa Koteyewi napola:tesekeye. Napola:pita: hutiya napu sopopela: elaka, kolotea sikape teiyewi kilikamakiwa ya:te tesekeye. Ya:te tela, opo koloteawemi sopopela: sita:ne kamona, Koteyewi pote tesekeye. Koteyewi hutiya potapola: ela epapuluse, ke sawa itapama:pekise, Koteyewi kewa aluse pota: elakeye. Koteyewi kewa pota: ela kamona, keyawa Kotema matanayewi semetei kolotea matanekeye.

³¹ Koteyewi kiwa pota: elanase weyamu matanepa, ‘Ma:na: nasewa kami tima:na:ne? Hawa kami wa:pa:na:ne? Sao itapalapita: kami tima:na:ne?’ Aluse, himunama sosolo matanepa.

³² Aputa: mokopo senayewi ikiwapo sopoke ma:na: nasewana, saowala, sosolo matana iliyewi matanesekeye. Aputa: ma:na: nasewana, sao kama:na:wana, kotetiyapita: tima:na:wa ki Ata hepene falemi elakamoke matanesekeye.

³³ Alawamona, keyawa puwano Koteyewi Pisekipela: pota: epesita: matanepa:. Kotewa hekeya ela epapuluse hekeya elaposekiwa matana iliyewi epapu matanepa:. Epapu matanepela: elapitekiwa ma:na: nasewana, saowala, iliyetiye tiyaposakeye. ³⁴ Alanase, eliwemi auma:na:wa eliwemi kemi matanepa:. Napu matanepa. Napu hililawa napu ikila akeye. Eli hililawa eliwemi ikila akeye.” Aluse Yesuyewi seyakeye.

7

“Sena Nowa Akowa Tese Selapa,” Yesuyewi Au Seyawa Wekeye

Luki 6:37-38; Luki 6:41-42

¹ Yesuyewi selese, “Keyawa sena nowa kolotea temita: akowa tese selese, ‘Ewa olokeyatela elakeye. Newa napolo elakeye. Ewa ela epapuluse newa maelakeye.’ Au selapa. Ma au selesaleke sena nokamokiwala, Koteyawala, kema aluse maselaposakeye. ² Keyawa sena nowa epapu kolotea meapolose akowa tese selapitekiwa, Koteyawa kewala epapu kolotea meapolose selaposakeye. Aputa: ke sowa takalese kina epapuluse, kema Kotewala, epapuluse takalese kema kinaposakeye.

³ Keyawa kine ke ma:e siwemi nano ketea funu kolotea epeya keyawa potose kemi, keyawa kine siwemi nano ketea i sosolo epeya, ko:lupita: pote iya:ta:? ⁴⁻⁵ Pote iya:pela: kemi kine ke ma:ema selese, ‘Ke siwemi nano ketea funu kolotea epeya, neyewi tiyapola: iya:pa:na:keye.’ Aluse selesaleke kewa sena matana elipei elakeye. Puwano keyawa kine siwemi nano ketea i sosolo epeya tiyapola: iya:ta:pa:. Iya:pela: itapa tepela:, kine ke ma:e siwemi nano ketea funu kolotea epeya tiyapola: iya:pa:na:pela: kelekamakewa keyawa kine siyewi ili napolo potaposakeye.

⁶ Aputa: Kotema nano ketea mokopo miya:na:wa kasolo ima kinapa. Aputa: kopolo inapita: kopolo minitapo kemi, kapowa tikipelapa. Tikipelesaleke kapowa kopoyewi onapela: ela:, itipaiyawemi mutule sinapola:,

kewa alu tiye inise sano tiye tuwapola: naposakeye.” Aluse Yesuyewi seyakeye.

Kulukulusewa Wekeye

Luki 11:9-13

⁷ Yesuyewi selese, “Nano ketea tima:na:pela: Kotema kulukulupa:. Kulukulupitekiwa Koteyewi kema kinaposakeye. Siyewi popa:na:pela: kelepa:. Kelesaleke kelese potose tiyaposakeye. Isu tenamo kolo timita: kotokotopa:. Kotokotopita: Koteyewi kolo tiyaposakeye. ⁸ Alake nano ketea tima:na:pela: Kotema kulukulupita: tiyaposakeye. Nano ketea popa:na:pela: siyewi kelesaleke kelese potaposakeye. Keyawa isu tenamowemi kotokotosaleke, Koteyewi kolo tiyaposakeye.

⁹ Aputa: keyawa kine salayewi selese, ‘Ni Ata, newa ma:ne tine.’ Au selapitekiwa keyawa kine salama etewa miya:na:na? Alusemakeye, etewa kinisemakeye. ¹⁰ Aputa: salayewi selese, ‘Newa ewalo tine.’ Au selapitekiwa keyawa ema heseke miya:na:na? Alusemakeye, heseke kinisemakeye. ¹¹ Alake ke matana olokeyatela kamona ke salama nano ketea napolo kinisekeye. Kina epapuluse, ki Ata hepene falemi elakamokiwala, kiyewi ketea tine e seyawa sena kesalema ki Atayewi nano ketea hele heneye napowa kinaposakeye. ¹² Alake sena nowamoke kewa aumita: keye matanese, keyawala sena nowama aupa:. Alake heka alusene sowa Moseseyewi solo elewala, sepatosene senayewi seyawala, solo mouwa semetei kalakeye.” Aluse Yesuyewi seyakeye.

Isu Tenamo Sosolo Yesuyewi Pale Seyawa Wekeye

Luki 13:24

¹³ Yesuyewi selese, “Falasisene peleya: isu ki pawemi sena ha:na:na:wa eta: temekelesemakeye. Eta: temekelemake sena muta isu ki emi hanosekeye. Alawamona, kewa ha:na:na:pelekiwa isu tenamo teleya emi ha:na:pa:.” ¹⁴ Teleya:nase temekelese hokolose musuluyetiye kokolo kao tesene peleya: emi hanaposakeye. Isu tenamo koloteanase sena mutamayewi kelese potapola: hanosekeye.” Aluse Yesuyewi seyakeye.

I Fo Yesuyewi Pale Seyawa Wekeye

Luki 6:43-44

¹⁵ Yesuyewi selese, “Mokopo sepatosene senayewi Kote solo se tiye kinisene sepatosene sena amunatese se tiye kinisekeye. Ili sowa kiyawa ta:tapele esa:, mokopo sele inise selaposakeye. Alake mokopo sepatosene sena amone esa:, seli pota:pa:. Mowa kasolo tikape tela mokopo a:pele sipi amuna menetepela: sitalapela: esa:, seli potapola: tipipelepa:.” ¹⁶ ‘Kote solo se tiye kinisene sena tesekiwalo?’ Aluse takalese matanepa:se, eyewi tima:na: tisewa potapola: tipipelepa:. Senayewi tima:na: tisewa, mei fo epapulakeye. Mei napeiwemi mei kalipe fo watula sutusemakeye. Aputa: mei onawa i kalu fo watula sutusemakeye. ¹⁷ Alake, i napoyawa fo napolo sopolu watosekeye. I olokeyatelayewi fo olokeyatela sopolu watosekeye. ¹⁸ I napoyawa fo olokeyatela eta: helesemakeye. Aputa: i olokeyatelayewi

fo napolo eta: helesemakeye. ¹⁹ Iyewi fo napolo eta: watesemawa, senayewi kene tiye iya:pela:, teiyewi wa:mita: kilisekeye. ²⁰ Alake mokopo kote solo se tiye kinisene sena amuna menetepela: timinisaleke pota:pa:. Potapola: matanese, ‘Ewa Koteyewi solo se tiye kinisene senamakeye.’ Aluse matanepa:.” Aluse Yesuyewi seyakeye.

Sena Amawa Yesuyewi Selese, “Newa Iya:pela: Hamona.”

Luki 13:25-27

²¹ Yesuyewi selese, “Sena nokamoke Nema selaposa, ‘Piseiki, Piseikio,’ aluse tomayewi holosene senawa Kote Ene Piseikipela: pota: elakemiwa sena alapulu mapapesakeye. Alawamona neyewi ni Ata hepene falemi elakamoke matana kulu hanose tisene sena kesale amowa, iwa semetei papasakeye. ²² Kotoma:na: ikila emi sena kesale mutayewi Nema selaposa, ‘Piseiki, Piseikio, Ke unuwa solomita:, Kote sowa niyewi ta:tapola: sowa se tiye mikeye. Niyewi Ke unuwa selapola: isanesema iya:pela: hamonapita:, iwa hapakeye. Kewa unuwapowa sostonase niyawa penana:pela: timinisaleke, sena nokamoke potapola: howa hapakeye.’ ²³ Apula: Neyewi selese, ‘Kiwa Neyawa eta: potesemakeye. Kiwa sena olokeyatelanase Newa iya:pela: kiwa hamona,’ au selaposakeye.” Aluse Yesuyewi seyakeye.

Sena Elipeiyewi Koane Elipei Tiwa Yesuyewi Pale Seyawa Wekeye

Luki 6:47-49

²⁴ Yesuyewi selese, “Senayewi seli matanepela: etewawemi koane tiwa penana:pela: ela epapuluse, Ne solo ta: tiyapola: kulu hanose senawa aluse tesekeye. ²⁵ Koane tiwemi alopo hawana-pulu sosolo inise, hano hakene hanose, etewa emi koane tinase tukutiye eta: hanosemakeye. ²⁶ Aputa: sena seli eta: matanamake peleya: sipitouwemi koane tili ela epapuluse, Ne solo ta: tiyapola: eta: kulu hanosema iya:peya senawa aluse tesekeye. ²⁷ Koane tiwemi hawa sosolo alopowalapulu sosolo inisekiwa, hano hakene hanosekeye. Hanose koane peleya: sipitouwemi tiwa tukutiye hanose sosolo apulusekeye,” aluse Yesuyewi seyakeye.

²⁸ Sowa se tiye kinapola: kotetiyapita: sena kesale mutayewi ta:tapola: himunama tese howa hapakeye. ²⁹ Ko:yawemiye, Kote solo ele walosene senayewi se tiye kina epapuluse Yesuyewi epapuluse se tiye mimakeye. Eyawa penana:pela: se tiye kinapita: ta:tapola:, “Sowa eta: fesamoma:na: telamanakeye.” Aluse sena kesale howa hapakeye.

8

Sena Wakapila Tela Yesuyewi Fala:pewa Wek-eye

Make 1:40-45; Luki 5:12-16

¹ Yesuwa tokomo tumu fiyanapola: mene inapita:, sena kesale mutayewi Eyewi tima:na: tisewa pote hanose hapakeye. ² Pota: hanose hanapola: sena wakapila tela Yesu enewemi inise, kuniu kula:walopela: hela: selese, “Piseiki,

Keyawa newa itapa tepa:se Kote sikapowemi hili temita: epelesekiwalao, epelepele?”³ Aputa: Yesuyewi Ene tiya:wa tili tiyapola: sena amowa kesalese selese, “Henekeye, Newa epelekeye. Kewa nakolawa itapa tema. Napuwa kewa Kote sikapowemi hili tekeye.” Au selakamake sena wakapila telawa ela:pe kipila fala:pekeye.⁴ Itapa tepita: potapola: Yesuyewi selese, “Kewa fala:pewa sena nokamawa selapa. Pilisiti sena elakemiwa hanapola:, ke toma wakapila tela fala:pewa pilisiti senama walopa:. Walopela:, Moseseyewi solo ele sepapoyewi aupa: au seyawa kulu hanose, nano ketea mokopo Kotema aluse kina:pa:. * Kewa fala:pewa sena kesale sopoyewi potapola: matanemita: aluse kina:pa:.” Aluse Yesuyewi seyakeye.

Sena Ta:le Ti Yesilayewi Tima:na: Tisene Sena Nakola Yesuyewi Fala:pewa Wekeye

Luki 7:1-10

⁵ Yesuwa hanapola: Kapaneame taunewemi inapita:, Lome sena ta:le ti yesila inapola: Yesuma selese,⁶ “Sena sosolo, ne tima:na: tisene sena nakola sosolo tese oiya ilima tela, toma pa:mo tise sosowane tese koane ka:pelalakeye.”⁷ Aputa: Yesuyewi selese, “Newa Nine inise ewa fala:pa:na:keye.”⁸ Aputa: Lome sena ta:le ti yesilayewi mene selese, “Piseiki, newa sena koloteanase Kewa sena sosonase nenipe eta: ilimakeye. Alanase ne koane Kewa inakamakiwa

* **8:4** “Sena ene toma waka:pila telawa itapa telanase a:nema:wana, a:pele sipi sa:wala, sanapola: satapola: Kotema kina:pa:.” Aluse Moseseyewi seyakeye.

eta: ilimanakeye. Kewa sena nakola ka:pela:la eta: hapamake weyemi ela:, sena nakolawa fala:pa e sema. Keyawa fala:pa aputa: ne tima:na: tisene sena nakolawa fala:pesakeye. ⁹ Aputa: newamo pota: ela senayewi nema timinima e selapita: neyawa timinisekeye. Aputa: neyewi sena pota: tesema hamonapita: ewa hanosekeye. Mina selapita: ewa inisekeye. Neyewi tima:na: tisene senama timinima e selapita:, eyawa timinisekeye. Neyewi alusene amunuse, keyawala sena nakolawa fala:masaleke, ewa fala:pesakeye.”

¹⁰ Aputa: sowa Yesuyewi ta:tapola: howa hapakeye. Howa hanose pote hanose mina sena kesalema selese, “Neyewi kima heneye selakeye. Lome sena ta:le ti yesila amowa Yu senamakeye. Yu senama tela elakamoke Nema matana semetei matana epapuluse Isolaiya peleya: Yu sena nowamoke Nema epapuluse matana semetei eta: matanesemanakeye.

¹¹ Ta:ta:pa:. Kote Piseikipela: ela peleya: emi Epalahamewana, Aisakewala, Yakopewala, iwalapulu ilipe ka:la:lopela:la: ma:na: napose, Yu senama telawa muta hanaposakeye. Aputa: opo inisene peleya: tapo tesekiwala, opo sinisene peleya: tapo tesekiwala, iwa muta inaposakeye. ¹² Aputa:, Yu sena kesale Kote Piseikipela: ela peleya: emi ha:na:na:pela: elawamona, iyawa Nema matana semetei eta: matanamana, iwa Koteyewi heneye iya:taposakeye. Yopolotela peleya: emi hamonapesakeye. Hamonapita: hanapola: emi sita:la:, iwa ya:pelese

konomonose meapo pese kalonanaposakeye.” Aluse Yesuyewi seyakeye.

¹³ Alake Lome sena ta:le ti yesilama Yesuyewi selese, “Kine koane mene hamona. Keyawa Nema himu semetei matana epapuluse kaluse Neyewi timiyanakeye.” Aluse sela:pa: tima:na: tisene sena nakolawa fala:pekeye.

Sena Kesale Muta Nakola Towaya Yesuyewi Fala:pewa Wekeye

Make 1:29-34; Luki 4:38-41

¹⁴ Yesuwa hanapola: Pita koane musu-luyetiye potakamake, Pita ene ekele e amawa nakola toma ofolose ka:pelalapita: papokeye.

¹⁵ Potapola: kesale amo tiya:wemi Yesuyewi kesakamake, nakola tese toma ofolawa itapa telakeye. Itapa tepita: potapola:, kesale amowa tesile fiyanapola: ma:na: nasewa satapola: Yesuma mikeye.

¹⁶ Aputa: kolotea elapepela: ka:le nuku-lukemi, sena kesale muta isaneseyewi ho tiwa Yesu enewemi sena nokamoke siliye minakeye. Siliye inapita: isanesema Yesuyewi Ene meatawa semetei sela kamoke isanesewa iya:pela: hapakeye. Aputa: sena kesale nakola telawala sopoke Yesuyewi fala:wayakeye. ¹⁷ Fala:wayawa a fala:pa:na:no puwano fa:nemi sepatosene sena Aisaiyawewi momateyakeye. Momateyawa wek-eye, “Nini nakola towayawa sopoke tiyapola: hapakeye.” Aluse momateyawa heteti epalakeye.

†

† **8:17** Aisaia 53:4

Senayewi Matana Elipei Sita:la: Yesuma Selese, “Kewa Newamo Kulu Ina:pa:,” Au Seyawa Wekeye

¹⁸ Sena kesale muta Yesuwalapulu kekenawa Yesuyewi potapola:, Ene sena ilipe hanosema selese, “Niwa potuwemi tapela: hano Kalili nono fa:nemi hanakeye.” ¹⁹ Aputa: Ewamo enewemi Kote solo ele walosene sena nowa inapola: Yesuma selese, “Walosene sena, Kewa peleya: sopoke sila:pitekiwa, newa Kewalapulu na:nipe sila:pesena:keye.” ²⁰ Aputa: sena amowa Yesuyewi ema mene selese, “Mowa kasolo ewa peleya: uwalokemi enisekeye. A:nema:wa ene aiwemi enisekeye. Iwa koane enisewa sitalak-eye. Alawamona, Newa Sena Sa:yawa koane enisewa pisei piatowa maelakeye.” ²¹ Aputa: sena semetei nowa Yesuwalapulu hanose ene selese, “Piseiki, newa Kewalapulu mina:na:keye elawamona, puwano neyewi ni ata kulapita: peleya: tikipela: itapa tepela:, Kewalapulu mina:na:keye.” ²² Alawamona, Yesuyewi ema selese, “Ki ata iya:pela:, Newanapulu ina:pa:. Sena Newa eta: kulu hanosema sena kuluwa peleya: tikipesakeye. Sena Newa eta: kulu hanosema iwa sena kulu epapulakeye. Sena kulu amunanase iyawa sena kuluwa peleya: tikilisaleke ilipesakeye,” au seyakeye.

Alokalapulu Hano Ko:luwalapulu Sosolo Minawa Yesuyewi Itapa Telawa Wekeye

Make 4:35-41; Luki 8:22-25

²³ Yesuwa potuwemi tapela: Ene sena ilipe hanosewana, Ewalapulu ilipe potuwemi tapela:

hapakeye. ²⁴ Tapela: hanose Yesuwa poti-wemi enikeye. Enilapita: hawa kipila inise alokalapulu hano ko:luwalapulu sosolo minakeye. Hawa ko:lu sosolo inise, potiwa suwemi hano kalotiye selalese, potiwa mutule sima:na: telakeye. ²⁵ Mutule sima:na: tepita: potapola:, sena ilipe hanoseyewi Yesuwa kila:tese Ema selese, “Piseiki, niwa sesema. Potiwa mutule sinise niwa hayewi katoma:na: telalakeye.” ²⁶ Aputa: Yesuyewi ima selese, “Kiwa ko:lupita: ipiliseya? Nema heneye matana semetei sosolo eta: matanamanakeye. Kolotea matananakeye.” Aluse Yesuwa tesile alopomawana, hano ko:lumawana, “Itapa tema,” Au selapita:, alokala, hano ko:lu sosolo minawana, kipila itapa telakeye. Itapa tese hawa eta: iminamakeye. ²⁷ Hawa maimipita: potapola:, sena ilipe hanoseyewi howa hanose selese, “Yesuyewi sowa alotawala, hano ko:luyawala, ta: tise itapa tetakeye. Itapa telanase Sena Epa ipei?” au seyakeye.

Sena Elipei Isaneseyewi Ho Tiwa Yesuyewi Fala:pewa Wekeye

Make 5:1-20; Luki 8:26-39

²⁸ Hano ka:na enene potiwa kolo tiye hanapola:, Ka:telini peleya: emi potiwa papela: hanapola: potakamake, sena elipei isaneseyewi ho tiwa sena kulu tiye tisene apana emi inapita: papok-eye. Sena elipei amowa yekele telanase a:tawi apana pawemiwa sena nowa eta: hanosemak-eye. ²⁹ Alake Yesuwa potiwemi tapela: inapola: potiwa palesewemi papelapita: potapola:, sena elipei amowa Yesu elakemi minakeye. Inisekiwa

Yesuma halalose selese, “Kewa Kote E Sa:keye. Keyawa na:ko: ko:luma:na:na? Falasima:na: iki-lawa seta: hetetima ela: Keyawa na:ma falasise toma oiya kao tesewa miya:na:pela: minana?”

³⁰ Aluse potakamake kopolo muta mapato ma:na: na:sela: sitalapita: papokeye.

³¹ Potapola: ho olokeyatelayewi Yesuma selese, “Keyawa niwa hamona sewa kopolo suwemi sita:pesena:wa hamonoma.” ³² Aputa: ima Yesuyewi selese, “Kiwa hamona,” aputa: ho olokeyatelawa hanapola: kopolo suwemi sita:nekeye. Kopolo suwemi sitalapita: kopowa sopoke tokomo akola naiya emi kipila sine tese, hano naiyawemi sululuwalose hano honosane sutesinise kopowa sopoke hano nase ya:te telak-eye.

³³ Ya:te tepita: potapola:, kopolo pota: sita:ne senawa koamesa: nesile hapakeye. Hanose sena ho olokeyatela fiyane itapa telawala, kopolo ya:te telala, nano ketea papowa sopoke seyak-eye. ³⁴ Selapita: koamesa: emi sena sopoyawa Yesuwa popa:na:pela: minakeye. Inisekiwa, himunama tese Yesuma selese, “Nini peleya:wa Kewa iya:pela: hamona,” au seyakeye.

9

Sena Sosowane Tela Yesuyewi Fala:pewa Wek-eye

Make 2:1-12; Luki 5:17-26

¹ Yesuyewi Ka:telini peleya:wa iya:pela:, potiwa tapela: mene inapola: ene taunewemi * seselakeye. ² Sesepela: sita:la: potakamake, sena sosowane tela sasekela selawapola: popoto tiye inapita: papokeye. Tiye mina senayewi sena sosowane tela Yesuyewi itapa temita: Yesuma matana semetei matanepela: tiyapola: inapita: potapola:, Yesuyewi sena sosowane telama selese, “Ni sa:le, ekela matanepa:. Keyewi mane olokeyatelawa Neyewi itapa tekeye.”

³ Au selapita:, Kote solo ele walosene sena nokamoke ipitane sopolu selese, “Sena mane olokeyatela itapa tekeye au selakamowa Koteyewi E kamutakeye. Eyawa Kotewa kolotea me apolatakeye.” ⁴ Aluse matanese, iyewi matanawa Yesuyewi potose selese, “Kiyawa ko:lupita: matana olokeyatela kili himu fa:nemi ela:? ⁵ Senayewi mane olokeyatela iya:peyawa sosola? Sena nakola fala:pewa koloteasula? No nokaiyamo sosola? No nokaiyamo koloteasula? Alamakeye, elipe ilikeye. ⁶ Sena Sa:wa Nekeye. Peleya: weyemi sena mane olokeyatelawa Neyewi itapa temita: Koteyewi Nawa ta:pele tiyapola: apoyakeye. Apoyanase kiyewi popita: sena sosowane telama Neyewi tesima e selakeye.” Aluse sena sosowane telama Yesuyewi selese, “Kewa tesima. Tesilapola: kine ke keatawa kopo tiyapola: kewa kine koane hamona.” ⁷ Aputa: sena amowa tesile ene koane hapakeye. ⁸ Hanapita: sena kesale kekenayewi

* **9:1** Yesu solo tepela: ela:, Koteyewi tima:na: tisewa tiya:sela: enene ikila emiwa, Kapaneame taunewemi enekeye.

potosekiwa howa hapakeye. Howa hanose iyewi matanese, “Ketea olokeyatela fala:tesene penaiyawa Koteyewi senama minakeye.” Aluse matanese iyewi Kotema wapiyakeye.

*Yesuyewi Ma:tiuma Mina, Au Seyawa Wekeye
Make 2:13-17; Luki 5:27-32*

⁹ Yesuyewi peleya:wa iya:pela: hanose potakamake, takese tisene sena unuwa Ma:tiu † takese tisene opesi koane helapita: papokeye. Potapola: Ma:tiuma Yesuyewi selese, “Kewa Newamo kulu ina:pa:.” Aputa: Ma:tiuwa tesile Yesuwalapulu hapakeye.

¹⁰ Hanapola: Ma:tiuyewi koane hanapola: koane suwemi musuluyetiye ka:la:lopela:la:, Yesuwala Ene sena ilipe hanosewana ka:la:lopela:la:, iwalapulu takese tisene sena nokala, sena mane olokeyatelawala, kekenepela: ka:la:lopela:la:, ma:na: menakeye.

¹¹ Iwa sopokeye ilipe ka:la:lopela:la: ma:na: napita:, Felesi senayewi potapola:, Yesu sena ilipe hanosema selese, “Ko:lupita: kili walosene sena takese tisene ‡ senawanapulu sena mane olokeyatelawalapulu ilipe ka:la:lopela:la: ma:na: naseya:?”

¹² Aluse iyewi selapita: Yesuyewi ta:tapola: ima selese, “Sena seli enewa mitikoloyawa falemita: eta: hanosemakeye. Sena nakolawa mitikoloyawa falemita: hanosekeye. ¹³ Alake sena mane olokeyatela sita:neyawa olokeyatelawa iya:pela: sita:pesena:pela: temita:

† **9:9** Ma:tiu amowa unu nowa Lifaikeye. ‡ **9:11** Takese tisene senayewi moweni heka atu tikeye. Aputa: potapola: senayewi ima eta: papomakeye.

ima mina e semita: Newa minakeye. Sena napowa mina e semita: Newa eta: mina-makeye. Alake Kote pukawemi momateyawa matane tima:na:pela: matanepa:. Koteyewi selese, ‘Nema ketea sanapola: satapola: mokopo kinapita: potapola: Neyawa kolotea epelesekeye. Alawamona, sena nowama hauwekilise himu hanapita: potapola: Neyawa sosolo epelesekeye.’ Aluse momateya mouwa matanepa:se kelepa:.” Aluse Yesuyewi seyakeye. §

Koteyewi Popita: Ma:na: Nasene Ala:tesewa Yesuyewi Seyawa Wekeye

Make 2:18-22; Luki 5:33-39

¹⁴ Yesu enewemiwa Yone hano toluyetiseyewi sena ilipe hanosene inapola: Yesuma selese, “Koteyewi popita: niyawana, Felesi senayawala, ikiwapo nowemiwa ma:na: nasewa napela:, ikiwapo nowemiwa ma:na: nasewa ala:tesekeye. Ke sena kilipe hanoseyewi ikiwapo sopokeye ma:na: nasewa na:sela: sitalakeye. Iyawa ma:na: nasewa eta: ala:pemawa ko:luselala?”

¹⁵ Aputa: Yesuyewi Ene Ewamo pale selese, “Senayewi kesale tisaleke sena sopoyawa tikinise epelese ma:na: nasekeye. Ma:na: na:sela: sena kesale napute e ko:lu iwalapulu ilipe elapita:, iwa matana eta: mapoyamake epelese sita:la:, ma:na: nasewa eta: ala: tesemakeye. Alawamona, sikape sena kesale e ko:luwa * sena nokamokeye sukulutiye hana ikila emiwa, iyawa matana mapolose ma:na: ma:na:wa ala:taposakeye.

§ **9:13** Hosea 6:6 * **9:15** Pale seyawa mouwa sena kesale napute e ko:lu amunawa Yesu Ene ekeye.

16 Aputa: sao pusomiya keseyawemi sao hili papela: tupiyawa, sao hiwamoke akopolose sao pusomiyawa fili nokemi tese keseleye tisekeye. Keselese sosolo pitilila hanaposakeye. Auma:pekise sao pusomiyawanapulu sao hiwalapulu papela: eta: tupulusemakeye.

17 Aputa: a:pele kapo senayewi tiyapola: waine hano wa:pa:na:pela: tupulusekeye. Waine hano hili tikipaseyawa waine hano wa:tesene pusomiyawemiwa eta: wa:tesemakeye. Wa:tapitekiwa waine hano hiyewi telise waine hano wa:tesene pusomiyawa hotolosekeye. Hotolose waine hano wa:tesene palalese waine hano sukamenepesakeye. Sukamenese waine hawana wa:tesewana elipe itapa tepesakeye. Aputa: waine hano hili tikipaseyawa waine hano wa:tesene hiwemi wa:tesaleke waine hano wa:tesene eta: hotolosemakeye. Eta: hotomake, elipe ili elaposakeye.” Aluse Yesuyewi seyakeye.

Kesale Sala Kulu Yesuyewi Teisa:pewa Wekeye Aputa: Kesale Nowa Nakola Telanase Yesu Sawemi Kesakamake Itapa Telawala Wekeye

Make 5:21-43; Luki 8:40-56

18 Yone hano toluyetiseyewi sena ilipe hanosema Yesuyewi selese enene ikila emi, Yu senayewi kekenesene koane pota: tesene sena nowa minakeye. Inapola: kuniu kula:walopela: hela: Yesuma selese, “Ne kesale sa: napute kulukeye. Kulu kamona Kewa inisaleke, ewa kesakamake tesile hanapola: a potala elaposakeye.” 19 Au selapita: ta:tapola:, Yesuwa tesile ewalapulu ilipe hapakeye. Hanose

Ene sena ilipe hanosewana, Ewalapulu ilipe hapakeye.

²⁰⁻²¹ Hanapita: potapola: kesale nowa fa:se tapo inapola:, ene matanayewi matanese, “Newa yapene kukulupe sopowemiwa hekila hapawa kokolo a ha:na:sela: enekeye. Enenase, Yesu sawemi neyewi kesakamake newa hekila hapawa kokolo a ha:na:sela: enewa itapa tepe-sakeye.” Aluse matanepela: Yesu hanapita: potapola:, E fa:se tapo inapola: Yesu sao fili sosowemi kesalakeye. ²² Kesapita: Yesuyewi notolo tese, kesalema selese, “Ne la:le kewa tutumanose elatepa. Ekela elatipa:. Keyawa Nema matana semetei matana epa kamoke, ke nakolawa fala:pekeye.” Au selakamake kesale amowa nakolawa ela:pe kipila itapa telakeye.

²³ Itapa tepita: iwa hanapola: Yu senayewi kekenesene koane pote tesene senayewi koane hanapola:, koane suwemi musuluyetiye hanapola: potakamake, salawa kuluwemi kesaleyewi ya:pelese, nokamoke hauwekilise ya:pelepita: potapola:, ²⁴ Yesuyewi ima selese, “Kiwa sopoke mowa hamona. Kesale sala amowa eta: kulumakeye. Ewa eninakeye.” Au selapita: sena kesale sopoyewi Yesuwa akowapokeye. ²⁵ Akolose iwa mowa hanapita: potapola:, sala kulu ka:pela:la koane Yesuwa musuluyetiye hanapola:, sala tiya:wemi tiyapola: tili tise ewa teisa:pekeye. ²⁶ Teisa:tapita: potapola:, sala amowa teisa:pewa peleya: pawemi sena kesale sopoma sele hapakeye.

Sena Elipei Si Kola Yesuyewi Fala:pewa Wekeye

²⁷ Yesuwa hanose ta:takamake sena elipei si kolayewi Yesuwa a:le inise Yesuma holose, “Tepitiyewi † sena i Yesu, Keyawa na:ko: hauwekilise sesema.”

²⁸ Au selapita: Yesuwa koane inapola: musuluyetiye ela: potakamake, sena elipei si kola inapita: potapola:, Yesuyewi a:ma selese, “Ka:tewi matanese kiwa, ‘Na:ko: si kolawa Keyewi fala:pita: matanakeye,’ aluse matanana?” Au selapita: a:tawi selese, “Henekeye, Piseiki, Keyawa na:ko: itapa temita: matanekeye.”

²⁹ Au selapita: a:ko: siwemi Eyewi kesalese selese, “Ka:tewi matanese ka:ko: fala:pita: matanakeye, aluse matananase ka:ko: itapa tekeye.” ³⁰ Au selakamake a:ko: si kolawa itapa tepela: napolo papokeye. Itapa tepita: potapola: Yesuyewi a:ma penanose selese, “Ka:li si kolawa itapa telawa sena kesale nowama selapa,” au seyakeye. ³¹ Au selapita: kemi a:tawi Yesuyewi timiyawa sena kesale koamesa: sopoma sele hapakeye.

Sena Solama Yesuyewi Fala:pewa Wekeye

³² Sena elipei si kolawa fala:pewa hapalapita:, sena nowa ho olokeyatelayewi tiwa sowa itapa telawa sena nokamoke siliye minakeye. ³³ Siliye inapita: Yesuyewi ho olokeyatelama selese, “Kewa iya:pela: hamona.” Au selapita: ho olokeyatelawa hapakeye. Hanapita: sena sowa itapa telayewi napolo seyakeye. Selapita: sena

† **9:27** Puwano fa:nemi Yu sena kesalewa Tepitiyewi piseikipela: pote enekeye. Tepitiyewi sena i maye minawa Yesu hetetikeye.

kesale kekenayewi ta:tapola: howa hanose selese, “Eyewi tisewa kalilapo. Isolaiya peleya: weyemi niyewi sena nowamoke epapu timinipitekiwa puwano niyawa eta: papomakeye.”

³⁴ Aluse selapita: alawamona, Felesi senayewi selese, “Alamakeye, ho olokeyatelawa iya:pela: hamonite, ho olokeyatela piseiki Seteneyewi penaiyawa Yesuyewi tiye ho olokeyatelawa hamonapita: hanatakeye,” au seyakeye.

Sena Kesale Sopoke Yesuyewi Hauwekilise Matanawa Wekeye

³⁵ Taune sopolowala, koamesa: kolotea emi-wana, Yesuwa sila:sela: ela:, Yu senayewi kekenesene koane sopolu Yesuyewi solo napolo se tiye kine hapakeye. Eyawa se tiye kinise, “Kote Piseikipela: elakeye,” aluse solo napowa se tiye mikeye. Se Tiye kinise enene ikila emiwa, sena kesale noka nakola sosolo telawala, kolotea telawala, sopoke Yesuyewi fala:wayakeye. ³⁶ Fala: tesele ela: sena kesale sopoke Yesuyewi potapola: matanese, “A:pele sipi inawa itapalapita: a:pele sipi mokopo hapawa, hele kelesekeye. Aputa: a:pele sipi noka hopolo tese sita:tesekeye. Alusene amunuse sena kesale epesita:ya aluse sitalakeye.” Aluse Yesuyewi sena kesale sopowamopela: hauwekilise matanakeye.

³⁷ Hauwekilise matanepela: sena kesale mutawa, sena semetei nowamoke eta: seselamanase, Yesuyewi Ene sena ilipe hanosema pale selese, “I fo kenawa sosolapo. Alawamona i fowa supa:na:wa sena mutamanakeye. ³⁸ Alake i fo

kenawa tima:na: tisene senayewi supa:na:pela: hamonite alekena inama kulukulupa:.” Aluse Yesuyewi seyakeye.

10

Sena Ilipe Hanosene Kukulupe Unuwa Tulawa Wekeye

Make 3:13-19; Luki 6:12-16

¹ Yesuyewi Ene sena ilipe hanosene kukulupe sopoma mina selapita: minakeye. Inapita: iyewi ho olokeyatelawa iya:pela: hamonite, iwa ta:pele tiyapola: penaiyawa mikeye. Iyewi sena kesale nakola sosolo telawala, kolotea telawala, iyewi fala:pita:, ima Yesuyewi penaiyawa mik-eye. ² Apula: Yesuyewi sena kukulupe ta:pele tiyapola: ima Apasolo sena * unuwapokeye. Iwa unuwa tulawa wekeye. Saimone ene unuwapo nowa Pita, apula: nowa Saimoneyewi ene e ma:e A:nitulu, apula: nowa Sepeti e sa:le Yemese, apula: nowa Yemese ene e ma:e Yone, ³ apula: nowa Filipi, apula: nowa Patalomiu, apula: nowa Tomase, apula: nowa takese tisene sena Ma:tiu, apula: nowa Afiase e sa:le Yemese, apula: nowa Tatiase, ⁴ apula: nowa Lome kamaniyewi Yu sena pote enewa iya:pa:na:pela: matanesene sena Saimone, apula: nowa Yesu sihelelema:na: sena Yutase Isekeleote, epapuluse Yesuyewi sena kukuluipewa ta:peyakeye. Apasolo sena ta:peyawa ili epa akeye.

* **10:2** Walosene senawa pisini solopela:la: apasolo, esa: unuwapokeye. Walosene senawa Yesuyewi sena ilipe hanosene akeye.

*Sena Kukuluipe Sopoyewi Tima:na:
Tima:na:pela: Hamona E Seyawa Wekeye
Make 6:7-13; Luki 9:1-6*

⁵ Sena kukuluipe sopoma Yesuyewi selese, “Kiwa weyamu ha:na:pa:. Hanosekiwa Yu senamatela koamesa: hanapa. Samelia sena koamesa: hanapa. ⁶ A:pele sipi kelekeyeti epe-sita:ya amunuse Isolaiya sena kesalewa epapu sitalakeye. Ima selapose hamona. ⁷ Hanapola: solo se tiye kinise, ‘Kote Piseikipela: epesene oka pa telakeye.’ Aluse sela:pa:. ⁸ Sena kesale nakolawa iya:ta:pa:. Aputa: sena kesale kuluwa mene teisa:ta:pa:. Aputa: sena kesale wakapila telawa iya:ta:pa:. Aputa: ho olokeyatelayewi sena kesale ho tiwa ho olokeyatelawa iya:pela: hamonopa:. Aluse fala:tesene penaiyawa kiyewi mokopo tinase, kiyawa sena kesale sopo ke mokopo iya:ta:pa:.

⁹ Alake kiwa hanosekiwa, kolo moweniwana, silifa moweni ukala, moweni kuluwala, moweni sopo ke pausiwemi selawa tiyapola: hanapa. ¹⁰ Kiwa makene hanosekiwa yetuwala, sao nowana, tiyapola: hanapa. Tamakawala, ini-namowana, nano ketea sopo ke tiyapola: hanapa. Alake kiyewi tima:na: tisewa tiyapose kiyewi sesela senayewi kima ma:na: nasewa ki-napitekiwa ililakeye.

¹¹ Kiwa makene hanapola: koamesa: hanapola: kiyewi ta:tese, ‘Napolo tesene sena ipa:?’ Aluse ta:pota:pa:. Ta:takamake walosaleke, koane musuluyetiye koane semetei kemi eniya:sela: sita:latipa:. Koamesa: nowa ha:na:na:nase koane kewa eniwa emi ha:na:pa:.

¹² Koane enisewa walosaleke emi hanapola:, koane inawa tiya: hapolose ema selese, ‘Newa minakeye. Koteyewi kewa sela:tapita: kewa hopola epesita: matanekeye.’ Aluse se tiye kina:pa:. ¹³ Se tiye miwa koane inayewi ta:tapola: mina selapita:, hanosekiwa hopola tesewa ema se tiye kina:pa:. Aputa: koane inayewi inapasaleke hopola tesewa koane emiwa se tiye kinapa. Koane amowa iya:pela: ha:na:pa:.

¹⁴ Aputa: sena nokamoke kima eta: nekanamake, kili sowa ta:te iya:tapitekiwa, koamesa: amowa iya:pela: ha:na:pa:. Hanose kilipe mapoyanase sena amawa Koteyewi ma epelekeye. Aluse iyewi matanemita: itipilise onatuwemi funu pupalulawa fipa:pela: apola: iya:pela: ha:na:pa:. ¹⁵ Ta:ta:pa:.. Neyewi kima heneye selakeye. Kotoma:na: opo emiwa sena kesale Sotome taunewemiwana Komola taunewemiwana olokeyatela timiya:sela: sita:newa fala:sima:na:wa sosolo tepesakeye. Alawamona, kiyewi se tiye kinakamake ta:ta: iya:peya taunewemi sena kesale sita:newa fala:sima:na:wa hele heneye sosolo tepesakeye.” Aluse Yesuyewi seyakeye.

*Ikomoma:na: Ikilawa Hetetima:na:wa Wekeye
Make 13:9-13; Luki 21:12-17*

¹⁶ Sena ilipe hanosema Yesuyewi selese, “Ta:ta:pa:.. Kiwa a:pele sipi hopola epapulakeye. Sena olokeyatelawa mowa kasolo yekele tela epapula sita:nenase Neyawa kiwa a:pele sipi amunawa hamona e selakeye. Aputa: kuya:lewa o:sulu hanosene epapuluse kiwala o:sulu

ha:na:pa:. Senayewi kiwa ikomoma:pekise o:sulu ha:na:pa:. Aputa: a:nema: tumuyawa ketea nowa olokeyatela eta: timinisema epapuluse, kiyawala epapu ketea nowa timinipa. ¹⁷ Senayewi kiwa ikomoma:pekise pota:pa:. Kiwa sena nokamoke sukulu tiye kotosene koane kotopela:, aluse Yu senayewi kekenesene koane meiyewi kiwa pananepesakeye. ¹⁸ Aputa: kiyewi Newamo kulu hanosenase, kamani piseiki senayawala, sena peleya: kalikali piseikiwala, kiwa kotomita: sena nokamoke kiwa sutaposakeye. Sutapola: kotopita: kiyawa imawana, Yu senama telamawana, Ne solo seya selaposakeye. ¹⁹ Kiwa kotopita: kiyawa sema:na:wa tutumatepa. Alake kiwa sema:na:wa kiyawa himu fa:nemi matanepitekiwa kiyawa selaposakeye. ²⁰ Kiyawa kipitane nowamoke matana maselaposakeye. Ki Ata Ho Napoyewi kima se tiye kinapita:, Eyewi se tiye mini semetei kamo, kiyawa selaposakeye. Kiyawa ili selaposakeye.

²¹ Aputa: senayewi ene e ma:ewa sena nowamoke samita: sihelelepesakeye. Aputa: inayewi ene e sa:wa sena nowamoke samita: sihelelepesakeye. Aputa: salayewi ene in-awa e ama a:ko: sena nowamoke samita: sihelelepesakeye. ²² Kiwa Newamo kulu hanosenase kiwa sena sopoyewi mapolopesakeye. Mapolopita: kemi sena kesaleyawa Newemi kulu hanosewa eta: iya:peyamake kokolo kemi Newemi matanepela: sitalapitekiwa, sena kesale amowa Koteyewi mene siliyaposakeye. ²³ Siti nowemi kiwa ikomonosaleke nesila hanapola:

siti nowemi ha:na:pa:. Siti nowemiwana iyawa kiwa ikomonosaleke kamunuse nesila hanapola: siti nowemi ha:na:pa:. Neyewi solo weyamo heneye selakeye. Sena Sa:wa Nekeye. Kiyawa Isolaiya peleya: siti sopolu Ne sowa se tiye kine hanose, se tiye kinapola: seta: itapa telamake, siti mutama noka se tiye kinise epesita:yemi newa mina:na:keye.” Aluse Yesuyewi seyakeye.

“Newemi Pala Sena Kesale Weyamu Sitaposaakeye.” Aluse Yesuyewi Seyawa Wekeye

Luki 12:2-7

²⁴ Yesuyewi selese, “Sukulu senayewi ene walosene senawa eta: helete tiye hanosemakeye. Aputa: tima:na: tisene senayewi ene inawa eta: helete tiye hanosemakeye. ²⁵ Walosene sena ela kamunuse sukulu salawala kamunuse kulu hanose sita:laleke ililakeye. Aputa: tima:na: tisene inawa ela kamunuse tima:na: tisene senawala, kamunuse kulu hanose sita:laleke ililakeye. Aputa: koane inawa amunawa Nkeye. Sena nokamoke Nema ikomonose selese, ‘Kewa Setene Piasipukeye,’ au selesapekeye. Au seya amunuse Newemi pala sena kesalemawana, aluse sosolo ikomonose au selaposakeye.

²⁶ Alake kiwa ikomoma:na: senama ipipa. Ketea fopiyawa hokatopesakeye. Ketea mupapowa matanepesakeye. ²⁷ Neyewi kima semetei selapitekiwa, kiwa yopolotela epesita:ya, aluse sita:newa sikape solo mouwa kiyewi matanese, ho:lilisene epapuluse ho:lulupesakeye. Ho:liyawa sena sopokeye ta:pita: Keyewi seyawa ima sela:pa:. Neyewi kima

o:sulu seyawa sena sopoyewi ta:pita: koane sosolo towemi ela: unuwapo sela:pa:.

²⁸ Senayewi kewa toma kumita: sanosaleke sena amawa ipipa. Sana senayewi ke howa eta: kulusemakeye. Aputa: kewa tomawana, howana, ikomonose heo peleya: emi hamona, ema:na: Kote semetei Ewamo ipipa:.

²⁹ Aputa: ketewemi a:nema: kelakela senayewi wa:la:losekeye. Wa:la:lose a:nema: kelakela amunawa elipei moweni usu kulu semeteiyewi wa:la:losekeye. A:nema: kelakela amunawa semetei peleya:wemi natesinisaleke, kiyawa Ki Atayewi potosekeye. ³⁰⁻³¹ A:nema: kelakela koloteawa Koteyewi pote tesekeye. A:nema: kelakela koloteawa pote tesenase, kili senawa Koteyewi hele heneye sosolo matanepela: pote elakeye. Pote ela: kili pisei fano sopoke Eyewi semetei semetei esa: aketiye matane tiye kotetik-eye. Pisei fano aketiye pote tesenase kiwa ipipa. A:nema: kelakela mutawa Koteyewi matanepela: pote elakeye. Alawamona, kili senawa Koteyewi hele heneye sosolo matanepela: pote elakeye.” Aluse Yesuyewi seyakeye.

*Yesu Kulu Hanosene Senawana, Yesu Eta: Kulu Hanosema Senawana, Yesuyewi Seyawa Wekeye
Luki 12:8,9*

³² Yesuyewi selese, “Sena kesale sopoyewi ta:pita: sena nowamoke selese, ‘Newa Yesu kulu hanosekeye.’ Aluse selapitekiwa, Neyewi Ni Ata hepene falemi elakamoke ta:pita: Neyewi selese, ‘Newa kulu hanosene sena amowa ak-eye,’ au selaposakeye. ³³ Aputa: sena kesale

sopoyewi ta:pita: sena nowamoke selese, ‘Newa Yesu kulu ha:na:na:pela: mapolokeye.’ Aluse selapitekiwa, sena amowa Nine Ni Ata hepene falemi elakamoke ta:pita: Neyewi selese, ‘Sena amowa Newa eta: kulu hanosemakeye. Newa eta: kulu hanosemanase ewa Neyewi iya:takeye,’ au selaposakeye.” Aluse Yesuyewi seyakeye.

“Sena Kesale O:sulu Hopola Masita:pesita: Newa Minakeye.” Aluse Yesuyewi Seyawa Wekeye Luki 12:51-53; 14:26-27

³⁴ Yesuyewi selese, “Kiyewi matanese, ‘Yesu minanase peleya: weyemi sena kesale sopoke takalese o:sulu hopola sitalaposakeye,’ aluse matanepa. Newa minanase sena kesale sopoke takalese o:sulu hopola masitalaposakeye. Sena kesale nokamoke Nema matana semetei matanepela:, apula: sena kesale nokamoke Nema matana semetei eta: matanamanase o:sulu hopola masitalaposakeye. Newa weyemi minanase sena kesale i kene kemi aloye tiye kisi tepela: sitalaposakeye. ³⁵ Alake Newa minanase senayewi ene inawa elipe konomonose sitalaposakeye. Aputa: kesaleyewi ene e ama elipewala konomonose sitalaposakeye. Aputa: kesaleyewi ene e sena e ama elipe konomonose sitalaposakeye. ³⁶ Aputa: senayewi ene sena i semeteima, ene koane ilipe sita:ne i kene konomonose kisi tepela: sitalaposakeye.

³⁷ Aputa: senayewi ene inawana ene e amawana matana ekela matanepela: Newa sikape meapolose matanesaleke, sena amowa Newanapulu ili maelakeye. Aputa: sena nowamoke ene sena salawala ene kesale

salawala matana ekela matanese Newa sikape meapolose matanesaleke, sena amowa Newanapulu ili maelakeye. ³⁸ Newa i kelipapoya palese kuma:na:pela: i kelipapowa Nine Neyewi tiye hanosene epapuluse, kiyawala, peleya: weyamo keteawa sopoke sikape meapolose i kelipapoya tiye † Ne onatu wapa:kemi fe onanese mainisaleke, kiwa Newanapulu ili maelakeye. ³⁹ Sena kesale eta:wiye peleya: weyemi a elekiwa a potala epesenewa semetei matanesaleke, senayewi Kotema kokolo tesewa kelese matiyaposakeye. Aputa: senayewi Nema matanese, peleya: weyemi toma a pote epesenewa sikape meapolose matanesaleke, senayewi Kotema kao tesewa kelese tiyaposakeye.” Aluse Yesuyewi seyakeye.

Ketea Heka Miya:na:wa Wekeye

Make 9:41

⁴⁰ Sena kukulupe makene hanapita: Yesuyewi selese, “Kiwa koane inakamakiwa senayewi kiwa nekanese siliyapitekiwa amowa, Newamo siliyakeye. Newa silinase amowa, Newa hamona seya Kotewala siliyakeye. ⁴¹ Aputa: sepatosene senawa Koteyewi se tiye kinisene senakeye. Koteyewi se tiye kinisene senanase, se tiye kinisene senawa sena nowamoke nekanese silinase se tiye kinisene sena makene minama Koteyewi ketea heka kina kamunuse, sena koane

† **10:38** Kiyawa i kelipapoya tiye hanosene solo amo mouwa wekeye. Sena Kelesowemi palanase sena nowamoke mapolose ewa sana kumita: timinisaleke, Kelesowemi pala senayewi matanesekiwa, “Newa Yesupela: kuma:na:keye,” aluse matanesekeye.

pisilimawana, ketea heka semetei kamunuse kinaposakeye. Aputa: sena hekeya tesenase sena nowamoke ewa silinase, sena hekeya enema Koteyewi ketea heka kina kamunuse, sili senamawana, ketea heka semetei kamunuse kinaposakeye.

⁴² Aputa: Newemi pala sena koloteama sena nowamoke selese, ‘Kewa Yesu kulu hanosenase neyawa kewa hawa potia maita: kinakeye.’ Ala sena amawa Koteyewi ketea heka kinaposakeye. Ne solo we heneye selakeye.” Aluse Yesuyewi seyakeye.

11

Yone Hano Toluyetiseyewi Ene Sena Ilipe Hanosema Selese, “Yesu Elakemi Hanapola; ‘Kewa Kelesowa?’ Esa: Ta:pota:pa;” Au Seyawa Wekeye

Luki 7:18-35

¹ Sena ilipe hanosema Yesuyewi se tiye kinapola: itapa tepela; koawa iya:pela: Kalili koamesa: noka koane pawemi sita:ne emi Yesuyewi se tiye miya:na:pela: hapakeye.

² Yone tipolo ela: ta:takamake, “Kelesoyewi Kote penaiyawanapulu timiyanakeye.” Au selapita: eyawa ta:tapola: ene sena ilipe hanosene nokamawa selese, “Yesu elakemi ta:tapose hamona,” au seyakeye. ³ Hamonapita: iwa hanapola: Yesuma ta:tese, “Koteyewi sena hamonapita: mina:na: e seyawa Kewama? Sena nowama? Sena nowa inapele esa: niwa yesi sitalapa?”

⁴ Aputa: ima Yesuyewi selese, “Kiwa hanapola: kili ketea topuwala, ketea papowala, Yonema

sela:pa:. ⁵ Sena si kolawa fala:pe seli potalakeye. Aputa: sena onatu kete telawa salo heka:pe seli hananakeye. Aputa: sena wakapilawa fala:pe seli sitalakeye. Aputa: sena kena: seteyawa fala:pe seli ta:talakeye. Aputa: sena kuluwa mene tesile fiyanapola: sitalakeye. Aputa: sena nano ketea misitiya sita:nema Kote solo napowa se tiye kinakeye. ⁶ Alake Newemi matana seme-tei matanesewa eta: iya:peyamake kao matanepela: sitalapitekiwa, sena kesalewa Koteyewi seila:tesekeye. Aluse nano ketea sopoke kiyawa Yonema sela:pa:.” Aluse sena minama Yesuyewi se tiye mikeye.

⁷ Se Tiye kinapola: itapa tepela: sena amowa mene hanapita: potapola: Yesuyewi sena muta kekenama selese, “Yoneyewi moawemi se tiye kinapita:, kiyewi moawemi ena popa:na:pela: hapala? Mawa alotowi ilelisewa popa:na:pela: hapala? Alamakeye, mawa alotowi ilelisewa popa:na:pela: eta: hapamakeye. ⁸ Kiyawa mawa popa:na:pela: eta: hapamake ena popa:na:pela: hapala? Sena toma tapola napolo kalawa popa:na:pela: hapala? Alamakeye. Sena toma tapola napolo kalasene piseikiyewi koawemi tesekeye. Sena toma tapola napolo kala tiye moawemi eta: tesemakeye. ⁹ Alawamona kiyawa ena popa:na:pela: hapala? Kote solo se tiye kinisene sepatosene sena popa:na:pela: hapala? Henekeye, kiyawa Kote solo se tiye kinisene sepatosene sena sosowa papokeye.

¹⁰ Puwano fa:nemi Kote pukawemi Kote solo se tiye kinisene sepatosene sena nowamoke

momateyawa wekeye. Heleye tima:na: senama
Koteyewi selese,

‘Kewa a hanapose sena nowamoke puwano se
tiye miya:na:pela:
Neyewi hamonama:na:keye.
Sena amokiwa Kewa isu ha:na:na:wa
seila:taposakeye.’ *

Aluse Koteyewi selapita:, Kote se tiye kinisene
sepatosene senayewi ta:tapola: momateyakeye.
Aputa: Koteyewi sena puwano ha-
monama:na:wa Yonewa momateyakeye.

¹¹ Neyewi solo we heneye selakeye. Yone hano
toliyetisene ewa peleya: weyamo sena kesale
sopowa eye helepekeye. Alawamona, sena nowa
ununama kolotea Kote Piseikipela: ela: hepene
ene amoke Yonewa eye helepekeye.

¹² Yone hano toliyetisene eyewi Kote sowa
se tiye kinise ma:ta: tiye hawemi tolusule ine
napu ikila emiwa Kote Piseikipela: elaka heneye
penaiya ofola ha:na:sela: alawamona, sena iko-
moma:na: matana senawa emi ine ikomoma:na:
minakeye.

¹³ Yone hano toluyetiseyewi solo se tiye seta:
mimake, Piseiki mina:na:wa Koteyewi se tiye
kinisene sepatosene senayewi momateyakeye.
Aputa: Koteyewi solo ele momateyawa semetei
kamunuse momateyakeye. ¹⁴ Alake ili sowa
kiyewi ta:tesaleke Ne sowala ta:ta:pa:. Ilaya
mene inaposakeye au seyawa Yonekeye. ¹⁵ Kiwa
kena:wa tela:yawa ta:tapola: seli ta:ta:pa:.

* **11:10** Malikai 3:1

16 Ikila weyemiwa sena kesale sita:newa Neyawa noko:lu sema:na:ne? Neyawa pale selakeye. Salayawa peleya: pakia fesamonose ilipe kemi sala nokamoke sala nokamawa selese, 17 ‘Niyewi kona fose sanawamona kiyawa epelese ninipe tese ninipe makisale selakeye. Niyewi siya:lata elawamona kiyawala ninipe tese maya:le selakeye,’ au seyakeye. Alake iwa epesita:ya amunuse, kiwala aluse sitalakeye. 18 Yone hano toluyetisewa inise ma:na: nasewa alepela:la:, waine hawana eta: menamakeye. Manapita: potapola:, kiyewi selese, ‘Yonewa ho olokeyatela ho tilakeye,’ au seyakeye. Aluse kiwa Yonewemiwa eta: palemakeye.

19 Aputa: Sena Sa: Newa inisekiwa, ma:na: nasewana waine hawana nasekeye. Napita: potapola: kiyewi selese, ‘Yesuyewi ma:na:wa mete nasenakeye. Waine hawana sosolo nase-nakeye. Aputa: sena takese tisewana, sena noka matana olokeyatelawala Ene E mananakeye.’ Aluse selese kiwa Newemi eta: palemakeye. Eta: palema kamo Kote matanawa Neyewi kulu hanose timinipita:, senayewi potapola: matanese, ‘Kote matanawa hekeyalakeye,’ aluse matanema:na:pela:.” Aluse Yesuyewi seyakeye.

*Yesuyewi Penana:pela: Timiyawa Papolo
Senayewi I Kene Matana Olokeyatelawa Iya:pela:
Sita:pesena:pela: Manotolopita: Fala:sima:na:wa
Wekeye*

Luki 10:13-15

20 Kolasini taunewemiwana, Pesaita taunewemiwana, Kapaneame taunewemiwana,

Kote penaiyayewi matanepela: tisene Yesuyewi nano ketea muta timinipita:, sena kesale sita:neyawa papokeye. Potapola: kemi iyawa matana olokeyatelawa iya:pela: sita:pesena:pela: eta: iya:peyamakeye. Sita:pesena:pela: manotolopita: Yesuyewi ima kotopela: selese, “Kiwa kaluse olokeyatela sitalakeye. ²¹ Uo. Eta: fesamoma:na: telamanakeye. Kolasini sena kesale kiwala, Pesaita sena kesale kiwala, kiyawa potose kasele kiyawa mane olokeyatelawa maiya:tasaleke, kiwa sosolo falasipesakeye. Kili taunewemi Kote penaiyayewi matanepela: timinisewa Neyewi timiyakeye. Timiyawa Yu senama telayewi Taia taunewemiwana, Saetone † taunewemiwana, Neyewi timinisaleke, ili mane olokeyatelawa puwano fa:nemi iya:papekeye. Iya:pela: ili mane olokeyatela timiyanase iwa ewalose sita:la:, tomawemi peleya:yewi mutapola: sao nasoya fopula: kotopola: aluse sita:pesapekeye. Aluse ka:la:lopela:la: ili mane olokeyatelawa iya:pela: sita:pesena:pela: iya:papekeye. Alawamona Neyewi timiyawa iyawa eta: papomakeye.

²² Ta:ta:pa:. Takalepela: kotopela: falasima:na: ikila emiwa Taia sena kesalewala, Saetone sena kesalewala, kolotea sosolo falasipesakeye. Kiyewi potose kasele epepene eta: iya:peyamanase kiwa sosolo falasipesakeye. ²³ Kapaneame sena kesale, kiyewi matanese kiwa, ‘Niwa wapilise

† **11:21** Puwano fa:nemi Taia taunewemiwana Saetone taunewemiwana sena kesaleyewi sosolo olokeyatela timiyakeye.

sita:pesena:keye.’ Aluse matanepela: hepene taune fala a puwano aluse kiyawa kilipe unuwa tilipita: matana hanatakeye. Alawamona, sikape kiwa sena kulusene peleya: kolemi tolusupesakeye. Alake Kapaneame sena, kili taunewemi Neyewi tima:na: penanose ti aluse, Sotome taunewemi Kote solo se tiye kinisene sepatosene senayewi penanose timinisaleke, Sotome sena kesaleyewi ili mane olokeyatelawa iya:pela: sita:pesena:pela: iya:papekeye. Alake Kotema epesena:pela: iya:peyakiwa, Sotome taune amowa Koteyewi masakepimapekeye. ²⁴ Ta:ta:pa:. Koteyewi kotoma:na: ikila emiwa Sotome sena kesalewa Koteyewi kolotea sosolo falasisewa tuwataposakeye. Alawamona, kiyawa potapola: kemi mane olokeyatela iya:pela: epesena:pela: eta: iya:peyamanase, kiwa hele heneye sosolo falasisewa tuwataposakeye.” Aluse Yesuyewi seyakeye.

Yesuyewi Kulukulusewa Wekeye

Luki 10:21-22

²⁵ Ikila emi Yesuyewi Kotema kulukuluse, “Ni Ata, hepene falemiwana, peleya: weyemiwana, Keyewi Piseikipela: pote elakeye. Pote elakamoke senayewi ketea sopoke matane tima † Keyewi Kine mupapolo ketea amowa hokatolose walopakeye. Alawamona Keyawa kine

† **11:25** Senayewi ketea sopoke matane tiwa noka Felesi senakeye. Noka Satusi senakeye. Noka Koteyewi solo ele walosene senakeye. Sena amokiwa ketea matane tinase iyewi matanese kiwa, ilipe ili sitalakeye, esa: matanakeye.

sala epapulamawa § Keyawa ketea fopiyawa hokatolose walokeye. Walopita: Neyawa Ke unuwa wapolise Kema napolo selakeye. ²⁶ Ni Ata, Keyawa Kine matanawa senama walosekeye.” Aluse Yesuyewi kulukululakeye.

²⁷ Kulukuluse itapa tepela: sena kesalema Yesuyewi selese, “Nano ketea sopoke Neyewi Ni Atayewi E penaiya Nema mikeye. Aputa: Neyewi matanawana, Neyewi alusewana, Nine Ni Atayewi Ene semeteyewi potose matanesek-eye. Aputa: Nine Ni Atayewi matanawana Eyewi alusewana, Neyewi Nine semeteyewi potapola: matanesek-eye. Matanepela: Nine Neyewi sena kesale matanama Ni Atayewi alusewana, matanesewana walosaleke, sena kesaleyewi potapola: matanepesakeye.

²⁸ Kiyawa tima:na: tisekiwa mapolose hopolo tese, tima:na: hilila sosolo tiye hanose mapolose, penaiya itapa tese hopolo tepita:, Newamo elakemi ha:le tepa:se ina:pa:. Inapitekiwa kewa napolo hopola elaposakeye. ²⁹ Aputa: kopolo kao elipeiyewi tima:na: semetei tiye hamonite kepakuwemi i tuwapola: sakolosekeye. I tuwapola: sakolosene epapuluse kiyewi Nema selese, ‘Keyewi iwa Ne kenewemi tuwapola: sakome,’ e sela:pa:. Aputa: Neyewi ketea epe walosaleya kiyewi matane tiya:pa:. Nawa hopola enenase Neyewi alusewa kiyewi matane tiya:pa:. Matane tiyapitekiwa kilu howa eta: hopolo telamake penanose ha:le tepesakeye. ³⁰ Alake Newanapulu tima:na: tiye hamonite ke kenewemi

§ 11:25 Sala amunawa Yesuyewi sena ilipe hanosene senakeye.

Neyewi iwa tuwapola: sakolawa ilikeye. Aputa: Ne tima:na: tisene hililawa feyapelesekeye.” Aluse Yesuyewi seyakeye.

12

Ha:le Tesene Ikilawa Mouwa Yesuyewi Seyawa Wekeye

Make 2:23-28; Luki 6:1-5

¹ Ha:le tesene ikila semetei nowemi witi alekenawemi Yesuwala, Ene sena ilipe hanosewana hapakeye. Hanose sena ilipe hanosewa menipita:, witi fo kenawa su tiye menakeye.

² Napita: Felesi senayewi potapola:, Yesuma selese, “Ke sena kilipe hanoseyewi tima:na: epe tiseya pota:pa:. Iyawa tima:na: tisekiwa, ha:le tesene ikilawa ala:pewa hotoyetiyatakeye.”

³⁻⁴ Aputa: Yesuyewi selese, “Puwano fa:nemi Tepitiwala eyewi ene sena ilipe hanosewana sosolo menipita:, Tepitiwa Kote koane musuluyetiye Kotepela: falawa tiye tiwa tiyapola: menakeye. Aputa: Kotepela: falawa tiye tiwa Tepitiyawala, ene sena ilipe hanoseyawana ma:pekise ala:pekeye. Alake pilisiti senayewi iwamo semeteyewi nasewa eta: ala:pemakeye. Alawamona Tepiti ewa pilisiti senama tela kamoke falawa ala:pewa menakeye. * Aluse Kote pukawemi momateyalakeye. Momateyawa kiyawa aketiye mouwa matanepa? Alamakeye. Kiyawa mamataneselakeye. ⁵ Aputa: ha:le

* **12:3-4** “Tepitiyewi nakamakiwa ilima:na: telalapita:, Ne sena ninipe hanosewa menise sita:nenase iyawala nakamakiwa ililakeye.” Aluse Yesuyewi seyakeye.

tesene okemi Kote koawemi pilisiti senayewi Kotema nano ketea hopola sanapola: satapola: kinapola:, aluse iyawa tima:na: timinisekeye. Aluse timinipita:, Koteyewi iwa eta: kotosemakeye. Aluse Kote pukawemi solo ele momateyawa kiyawa aketiye mouwa mamataneselakeye. ⁶ Ta:ta:pa:. Kiyawa matanepela:, ‘Koteyewi koawa puwanonakeye.’ † Aluse matana kamona, Koteyewi koawa sikapetapo elakeye. Newa weyemi elakamowa putupela: elakeye.

⁷ Alake Ne sena ninipe hanoseyewi olokeyatela eta: timiyama kamona, kiyewi iwa kotolak-eye. Alake Koteyewi pukawemi momateyawa wekeye. Koteyewi selese, ‘Ne solo ele sepapowa kiyewi tomayewi kulu hanose, Nema nano ketea mokopo kinapita: Neyawa ma epelek-eye. Alake sena kesale noka kiyewi hauwekilise sesepa:.’ ‡ Aluse Koteyewi selapita: momateyawa mouwa kiyawa mamataneselakeye. Kiyawa matanakiwa amowa, kiyawa Ne sena ninipe hanosewa makotomapetakeye.

⁸ Sena Sa:wa Nekeye. Ikila ha:le tesene okemi ketea aupa: aluse apolosewa, Neyewi Piseikipela: pote elakeye.” Aluse Yesuyewi seyakeye.

Sena Tiya: Pa:mo Ti Yesuyewi Fala:pewa Wekeye

Make 3:1-6; Luki 6:6-11

† 12:6 Koteyewi ha:le tesene ikila ala:pewa sikapekeye. ‡ 12:7 Hosea 6:6

⁹ Yesuyewi selese kotetise, Ewa hanapola: Yu senayewi kekenesene koane musuluyetiye potakamake ¹⁰ sena tiya: pa:mo ti elapita: papokeye. Yesuyewi hele selapele esa: ko-toma:na:pela:, Felesi senayewi selese, “Ha:le tesene ikila emiwa sena kesale nakola towayawa, sena nowamoke fala:tesaleke, sena amokiwa Koteyewi solo elewa hotiyetiypa?”

¹¹ Au selapita: ima Yesuyewi selese, “Ha:le tesene ikila emiwa kiyawa kilipe sena nowamoke a:pele sipi peleya: uwalokemi sutesinapitekiwa, a:pele sipiwa keyawa talo tiye tilipa:na:na? Henekeye, tilipa:na:keye. ¹² Alake, a:pele sipiwa senayewi semetei kolotea esa: matanesekeye. Alawamona, sena kesale amowa Koteyewi hele heneye sosolo matanepela: seselesekeye. Alake ha:le tesene okemi sena kesale seselesene amo, Koteyewi solo elewa mahotolakeye.”

¹³ Aluse Yesuyewi Felesi senama selese kote-tise, sena tiya: pa:mo tima selese, “Ke tiya:wa salo hekema.” Au selapita: e tiya:le amowa salo hekeyakeye. Salo hekelese tiya:le nono nowa napolo ela epapuluse, tiya: pa:mo tiwala itapa tese seli enekeye. ¹⁴ Napolo elapita: potapola: Felesi senawa hanapola: i kene sopolu selese se tise, “Yesuwa kumita: niyewi ikomoma:na:keye. Alake noko:lu ikomoma:na:ne?” Aluse Felesi senayewi selese se tikeye.

Koteyewi Tima:na: Tisene Sena Ta:peya Sena, Yesuwa Wekeye

15 Felesi senayewi matanawa Yesuyewi potose, taune amowa iya:pela: hapakeye. Hanose sena kesale muta Ewalapulu ilipe hapakeye. Hanapola: sena kesale nakola towaya sopoke Yesuyewi fala:wayakeye. 16 Fala: tesele ima selese, “Newa sena kesale sopoma selapa,” au seyakeye. 17 Au seyawa seta: seyamake Kote solo se tiye kinisene sepatosene sena Aisaiyewi Kote pukawemi Yesuwa momateyakeye. Momateyawa wekeye. Koteyewi ewa selese,

18 “Ne sena tima:na: tisewa ekeye. Ewa Neyewi ta:peyakeye.

Ta:pele tiyapola: Neyewi Ema matana iliyewi sosolo matanepela: epelekeye.

Ema Neyewi Ho Napowa apoma:na:keye.

Apolapita:, Ne hekeya hekelesewa Yu sena telama Eyewi selaposakeye.

19 Eyewi matafapesakeye.

Eyawa sosolo sowa masele hanaposakeye.

Isu sosolo emiwa sena kesale sopoyewi ta:pita:, Eyawa unuwapo mahopesakeye.

20 Mawa koakena § semeteiwala, Eyewi manaiye tiyaposakeye.

Nafa tupa:tapola: yemeni tese sekakoma:na:pela: mapatopita:, Eyewi masekakoye tiyaposakeye.

Sena kesale sopoke Eyewi seselese tima:na: tiye hanapola:, aluse hekeya hekelesewa Eyewi puwano putupesakeye.

§ 12:20 Mawana, nafawala, pale selese seya mouwa sena kesaleyewi Kotema kolotea himu matanawa Koteyewi maiya:taposakeye.

21 Puwano putuma:na:nase Ema Yu senama telayewi matanepesakeye.
Matanepela: Koteyewi auma:na: seyawa popa:na:pela:, yesi sitalakeye.” *

Aluse, Koteyewi selapita: Aisaiayewi momateyakeye.

*“Yesu Setene Elipe Semetei Kamunanakeye.”
Aluse Felesi Senayewi Seyawa Wekeye
Make 3:20-30; Luki 11:14-23*

22 Ikila emiwa sena nowa ho olokeyatelayewi ho tise, siwa kolose, sowa itapa telawa sena nokamoke Yesu elakemi siliye minakeye. Siliye minawa Yesuyewi senawa fala:walopita:, ene sowa itapa telawa iya:pela: napolo selese, apula: ene si kolawala itapa tese napolo pote aulakeye. 23 Aputa: sena kesale sopoke potapola: howa hanose selese, “Itapa tesene sena amowa Tepitiyewi sena i ma:ta: tiye mina sena nowa hetetima:na: e seyawa, ewamonikeye.”

24 Aluse seyawa Felesi senayewi ta:tapola: selese, “Ho olokeyatela piseiki unuwa Piaosipu † ewa Yesuwalapulu elakeye. Elanase Piaosipuyewi penaiyawamoke ho olokeyatelawa hamonapita: hanatakeye.”

25 Aluse selapita: ili matanawa Yesuyewi potapola: pale selese, “Sena ilipe peleya: semetei sita:ne kamoke takalese tetese, sena amowa pula tiye iya: tese, kalikalise sita:la:, peleya:wa senanama tepesakeye. Aputa: sena koamesa:

* 12:21 Aisaia 42:1-4 † 12:24 Piaosipuwa Seteneyewi unu nowa akeye.

semetei i kene takalese tetese keneye tiyaposak-eye. Aputa: sena i semetei i kenewana takalese tetese keneye tiyaposakeye.

²⁶ Alusene amunuse Seteneyewi ho olokeyatelama hamona e seyakiwa, amowa ene a:kene elipe tetesene epapuluse tepapekeye. Seteneyewi ene sena manama takalese tetesene telakiwa iwa keniyetimapekeye. ²⁷ Alake kiyewi selese, 'Piaosipu Newanapulu enenase Eye penaiyayewi ho olokeyatelama hamonapita: hapakeye,' aluse kiyewi selakeye. Aputa: kiyawa kilipe sena nokamoke ho olokeyatelama hamonama:na:pela:, ikamo iwalapulu papela: enena? A:me penaiyayewi ho olokeyatelama hamona seyala? Kiyewi selese, 'Piaosipuyewi penaiyayewi aulakeye.' Aluse kiyawa sowa mamene selaposakeye. 'Koteyewi penaiyayewi aulakeye.' Aluse kiyawa selaposakeye. Alake Neyewi timita: penaiyawamoke mouwa matanepa:se, kiyawa kilipe senayewi alusewa matanepa:.²⁸ Aputa: ho olokeyatelawa hamonite Koteyewi Ho Napowa Newanapulu enenase, E penaiyayewi hamonasekeye. Ho olokeyatela hanapita: potapola:, kiyawa weyamu matanepa:. 'Koteyewi Piseikipela: pote epesene oka hetetikeye.' Aluse matanepa:.

²⁹ Aputa: sena nowamoke sena komono nano keteawa atu tima:na:pela:, puwano sena komowa meiyewi ta tiye tuwapola: apola:, e koane musuluyetiye ketea atu tisekeye. Sena komowa seta: tapoyama ela:, ewa kao komowa sela:sela: elapita: potapola:, e koane suwemiwa atu tima:na:pela: eta: musulusemakeye.

³⁰ Alanase, Newamo eta: kulu hanosema sita:ne sena kesaleyewi, Nema kisi tepela: elakeye. Aputa: Newemi pala sena kesale kiyawa, sena kesale noka masilisaleke, sena kesale amowa kiyawa alukepilakeye. ³¹ Alake Neyawa kima heneye selakeye. Sena kesaleyewi olokeyatela tisewana, Kote kolotea meapolose selesewana, Koteyewi ili iya:pa:na: telalakeye. Alawamona, Ho Napowa sena kesale nowamoke kolotea meapolosaleke, Koteyewi maiya:taposakeye.

³² Aputa: Sena Sa:wa Nekeye. Nema sena kesale nowamoke tikili tese kolotea meapolose selapitekiwa, Koteyewi ewa iya:pa:na: telalakeye. Alawamona, Ho Napoyewi penaiyawa nowamoke potose selese, ‘Amowa Seteneyewi penaiyakeye.’ Aluse Ho Napowa kolotea meapolosaleke, sena kesale amowa, yemiwa peleya: weyemi a elakamokiwala, sikape mene teisa:pa:na: ikila emiwana, Koteyewi maiya:taposakeye.” Aluse Yesuyewi seyakeye.

I Fowa Yesuyewi Pale Selese Seyawa Wekeye

Luki 6:43-45

³³ Yesuyewi selese, “I napoyawa i fowa napolo watosekeye. Aputa: i olokeyatelayewi i fowa olokeyatela watosekeye. I fowa potose i hewana matanesekeye. ³⁴ Alake kiwa heseke amunanakeye. Kiwa olokeyatela sita:la: kiyewi noko:lu seli sema:na:ne? Sena kesaleyewi himu matanawemi selawapowa meakemi tese selesek-eye. ³⁵ Himu hapa keteawa himuyewi matanesekeye. Sena napoyawa matanayewi napolo

matanepela: meatawa kulu hanose napolo selesekeye. Sena olokeyatelayewi matanayewi olokeyatela matanepela:, meatawa kulu hanose olokeyatela selesekeye. ³⁶ Alake kotopela: tipipilise takalema:na: opo emiwa, sena kesaleyewi mokopo seya amopela: Koteyewi sena kesalema ta:taposakeye. Ta:tapola: iwa takalepesakeye. ³⁷ Takalepita: sena kesale nokamoke ene sela epa kamoke, ema falasima:na: peleya: emi hamonapesakeye. Aputa: sena kesale nokamokiwala ene meatewi sela epa kamoke, kewa Kote sikapowemiwa hekeya sena selaposakeye.” Aluse Yesuyewi seyakeye.

“Kote Penaiyayewi Matanepela: Tisewa Nima Walopa:.” Au Seyawa Wekeye

Make 8:11-12; Luki 11:29-32

³⁸ Kote solo elewa walosene senayawala, Felesi senayawala, Yesuma selese, “Walosene sena, Kewa Kotewemi tese minanone esa: niyawa matanepa:se, Kote penaiyayewi matanepela: timinisewa Keyawa timinipa:. Timinipitekiwa niyawa popa:na:keye.”

³⁹ Aputa: Yesuyewi selese, “Opo weyemiwa sena kesale olokeyatela sita:la: Kotema himu semetei eta: matanamake nowama mokopo matanese selese, ‘Niyawa popa:na:pela: Kote penaiyayewi matanepela: timinisewa Keyawa matiminima:.’ Au selapita: kili sowa Neyawa ta: tiyapola: eta: timinima:na:makeye. Yonama ketea waiyawa semetei kima waloma:na:keye. ⁴⁰ Alake Kote solo se tiye kinisene sepatosene sena Yonawa ewalo sosolo suwemi, ikila

usulupewala, yopolotela usulupewala, enekeye. Yonawa ewalo suwemi enene epapuluse Sena Sa: Newa peleya: kolemi ikila usulupewala, yopolotela usulupewala, aluse elaposakeye. ⁴¹ Aputa: Yonayewi Kote sowa se tiye kinapita:, Ninefa sena kesaleyawa ili olokeyatelawa iya:pela: sita:pesena:pela: ke iya:peyakeye. Alawemi ela: Koteyewi kotoma:na: okemi, Ninefa sena kesale amokiwa, sena kesale ikila weyemiwa olokeyatela sita:nenase ili olokeyatelawa walose selaposakeye. Alake kiyawa mane olokeyatelawa eta: iya:peyamanase, iyawa kiwa kotopesakeye. Aputa: Yonawa epamo fo:su puwano telawa Nekeye. Newa inapola: se tiye kinapita:, ikila weyemiwa sena kesaleyawa mane olokeyatelawa maiya:tatakeye.

⁴² Aputa: Solomoneyewi napolo matanepela: seyawa ta:tapose, fapo helele nokemi peleya: pama koma tapo kesale kuini amowa minak-eye. Alawemi ela: Koteyewi kotoma:na: ikila emiwa, sena kesale ikila weyemi sita:neyawa Ne sowa eta: ta: tima ama, kesale kuiniyewi iwa kotopesakeye. Aputa: Solomone epamo fo:su puwano telawa Nekeye. Newa ikila yemiwa sena kesalewalapulu ninipe ela:, Kote sowa se tiye kinapitekiwa kiyawa mata:teselakeye.” Aluse Yesuyewi seyakeye.

Ho Olokeyatela Mene Inisewa Wekeye

Luki 11:24-26

⁴³ Yesuyewi selese, “Ho olokeyatela sena ho tiwa iya:pela: hanapola: peleya: seleyawemi

fa:nano sita: tesekeye. Sila:sela: ela: ewa koane enima:na:wana, ewa ha:le hepesena:wana, kelekamakewa itapalapita: ⁴⁴ ene matanese, ‘Sena suwemi koane epapula eniya:newa iya:pela: hapanase, emi epesena:pela: mene hanakeye.’ Aluse mene inapola: potakamake sena suwemi koane epapula sapela hokato nano ketea sopoke napolapita: potosekeye. ⁴⁵ Potapola: ene ho olokeyatelawa e mana tomoipewa siliyapanosekeye. Ho olokeyatela tomoipewa mene sili amoke, ho olokeyatelawa puwano elakamoke olokeyatelawa sitiyetiye, iyewi hele heneye sosolo olokeyatela timinisekeye. Iwa siliyapola: inapola:, sena amo suwemi koane musulusene epapuluse musuluyetiye sita:tesekeye. Sitalapita: sena amowa hele heneye olokeyatela tesekeye. Puwano ho olokeyatelawa semetei enene ikila emiwa, sena amo olokeyatelawa koloteasukeye. Aputa: oloipewa inapola: sitalapita:, sena amo olokeyatelawa sosolo tesekeye. Alusene amunuse ikila weyemi sena kesale sitalakamokiwa olokeyatela timinipita: ima aupesakeye.” Aluse Yesuyewi seyakeye.

Yesuyewi Ene E Amawana Ene E Ma:ewana Minawa Wekeye

Make 3:31-35; Luki 8:19-21

⁴⁶ Yesuyewi sena kesale sopoma se tiye kinise enene ikila emi, Ene E amawana, Ene E ma:ewana minakeye. Inapola: peleya: pakia sita:la: iyewi selese, “Niyawa Yesuma nano nowa sema:na:keye.” ⁴⁷ Aluse selapita:

sena nowamoke ta:tapola: Yesu koane suwemi enewemi Ema selese, “Keyewi kine ki amawana, kine ke ma:eyawana, Kema nano ketea selapose inapola:, peleya: pakia kolemi sitalakeye.” ⁴⁸ Au selapita: Yesuyewi ema selese, “Ni amawa ipa:? Ne ma:ewa ipa:?” ⁴⁹ Aluse Yesu Ewemi pala sena kesale kekenama tiya:yawa walose selese, “Ni amawana, Ne ma:ewana, kili ka:la:ya epakeye. ⁵⁰ Alake sena kesaleyewi Ni Ata hepene falemi elakamoke matanawa kulu hanose timinisaleke, sena kesale amowa Ne ma:e, Ne ate, Ni amawa akeye.” Aluse Yesuyewi seyakeye.

13

Nakela Sa:le Fipila Yesuyewi Pale Seyawa Wek-eye

Make 4:1-9; Luki 8:4-8

¹ Ikiwapo semetei kemi, Yesuwa koawa iya:pela: hanapola: hano hawe henekeye.

² Henewanapulu, sena kesale muta kekenese peleya: walupita:, Yesuwa tesile hanapola: potuwemi hela:, sena kesale hano hawe sita:nema nano ketea seyakeye.

³ Solo muta pale selese Eyewi seyakeye. Eyewi selese, “A:lekena senayewi nakela sa:le fipila: hanose hapakeye. ⁴ Fipila: hanose hapa ikila emiwa, nakela sa:le noka isu kiwemi sululuwayakeye. Sululuwayawa a:nema:yewi menakeye. ⁵ Aputa: nakela sa:le noka etewa wapa:kemi peleya:wa koloteawemi suluwayawa, kipila sopopela: seka seli eta: hapamakeye. ⁶ Seka seli eta: hapamanase, otowi sanose ofolose onose olo tikeye. ⁷ Aputa: nakela

sa:le noka, nakela sa:le ona sita:ne olapowemi sululuwayakeye. Sululuwayawa nakela sa:le ona sita:ne alapulu ilipe fiyanekeye. Fiyanese nakela ona sita:newa sololose nakela e sa:wa foluse siwa sakolose yapetowayakeye.

⁸ Aputa: nakela sa:le noka peleya: napowemi sululuwayawa sopopela: fowa wapokeye. Fowa watose, noka fowa sakopolo semetei wata:, noka fowa talo tekapeipe wata:, noka fowa talo usulupe wata:, aluse wapokeye. ⁹ Kiwa kena:wa elaleke ta:tapola: seli ta:ta:pa:.” Aluse Yesuyewi seyakeye.

Ikila Sopoke Yesuyewi Pale Seya Sopolo Seyawa Wekeye

Make 4:10-12; Luki 8:9-10

¹⁰ Sena ilipe hanosene inapola: Yesuma ta:potose, “Ko:lupita: Keyawa sena sopoma paya sopolo sela:?” ¹¹ Aputa: Yesuyewi selese, “Kiyawa ta:pita: Kote Piseikipela: ela mupapowa sowa mouwa yemiwa kima hokatolose selakeye. Alawamona, sena sopoma solo mouwa hokatolose maselakeye. ¹² Kote Piseikipela: elakamowa solo mouwa kiyawa matanekeye. Matanepitekiwa kima nano ketea nowana waloma:na:keye. Walopita: kili matanawa solopesakeye. Aputa: senayewi mouwa eta: matanemake, puwano topuwala kepoliyetiaposakeye. ¹³ Ili siyewi potose potapola:, mouwa seli eta: matanesemakeye. Ili kena:yewi ta:tese ta:tapola:, himuyewi seli eta: matanesemakeye. Alake, ima paya sopolo selalakeye. ¹⁴ Iyawa eta: matanemake ta:te

iyawa:peyawa seta: ta:te iya:peyamaake puwano
fa:nemi Kote solo se tiye kinisene sepatosene
sena Aisaiayewi selese,

‘Iyawa ta:tese ta:taposakeye.

Topu kamona mouwa mamatanepesakeye.

Iyawa potose potaposakeye.

Papo kamona mouwa seli mamatanepesakeye.

¹⁵ Alake sena kesale sopoke ili himu talapoiya
tese sitalakeye.

Ili kena:yewi ta:tesewa ta:pa:na:wa
mapolose kena:wa seteyakeye.

Ili siyewi popa:pekise siwa sitiya:pokeye.

Ili himuyewi matanema:na:wa mapolose seli
mamatanepesakeye.

Ili matana olokeyatelawa Neyewi itapa temita:
iwa Newemi epesene matetakeye.’ *

Aluse, Aisaiayewi seyawa heteti epalakeye.

¹⁶ Alawamona, kiyewi siyewi potose potapola:
matanepesakeye. Kili kena:yewi ta:tese ta:tapola:
matanepesakeye. Alanase epelese sita:latipa:.

¹⁷ Neyewi kima heneye selakeye. Kiyewi nano
ketea papowa Kote se tiye kinisene sepatosene
sena mutayawala, Kote matanesene sena hekeya
sita:neyawala, iyawa popa:na:keye e seya
kamona, iyawa eta: papomakeye. Kiyewi
nano ketea topuwa iyawa ta:pa:na: tekeye e
seya kamona, iyawa eta topumakeye.” Aluse
Yesuyewi seyakeye.

* **13:15** Aisaia 6:9-10

*Nakela Sa:le Fipila Pale Seya Mouwa Wekeye
Make 4:13-20; Luki 8:11-15*

¹⁸ Yesuyewi selese, “Kiyawa matanemita: nakela sa:le fipila pale seya mouwa wekeye.

¹⁹ Nakela sa:le isu kiwemi sululuwaya amunawa wekeye. Sena kesalewa Koteyewi Piseikipela: pote elakeye, au seyawa senayewi ta:tapola: mouwa seli eta: matanamanase, solo topuwa Seteneyewi kipila atu tisekeye. ²⁰⁻²¹ Aputa: nakela sa:le etewa wapa:kemi sululuwaya seka seli eta: hanosema amunawa wekeye. Sena kesaleyewi Kote sowa ela:pe kipila ta:tapola: epelese alawamona, hele heneye eta: ta: tise-makeye. Eta: ta: timake ikila koloteawemi ta: tiyapola: sita:nenase, sikape mane olokeyatela hetetiyapitekiwala, sena nokamoke Kote solo ta: ti sena kesalema ikomonosalekiwala apula: potapola: Kote solo topuwa kipila iya:tesekeye.

²² Aputa: nakela sa:le ona sita:ne olapowemi nakela sa:le sululuwaya, fowa seli eta: wapoma amunawa wekeye. Sena kesaleyewi Kote sowa topu kamona, peleya: weyamo ketea kete matanayawala, nano ketea sosolo tiyapola: mokopo epelese matanayawala, elipei amoke Kote sowa foluse siwa sakolose yapetowayakeye.

²³ Aputa: nakela sa:le peleya: napowemi sululuwaya fowa muta wapo amunawa wekeye. Sena kesaleyewi Kote sowa ta: tiyapola: hele heneye matana semetei matanepela: sitalapitekiwa, i fo sakopolo semetei watosene aluse sita:tesekeye. Aputa: noka talo tekapeipe apula: noka talo usulupe aluse watosene epapu-

luse, sena kesalewa aluse sita:tesekeye.” Aluse Yesuyewi seyakeye.

Witiwala Hano Ketalewala Kekenepela: Sopolawa Yesuyewi Pale Seyawa Wekeye

²⁴ Yesuyewi sena kesale sopoma pale selese, “Koteyewi Piseikipela: pote ela amunawa wekeye. Senayewi kelekamakewa nakela sa:le napolo alekenawemi fipilakeye. ²⁵ Fipipela: apola: nukulapo sena sopoke fayelapita: kisi sena inise witi fipilawemi hano ketale fowa fipipela: apola: hapakeye. ²⁶ Hanapita: nakela sa:le fipilawa fiyapepela: fowa watosene opo emi potakamake, hano ketalewala witiwanapulu elipe fiyanapola: fowa helepita: papokeye.

²⁷ Potapola: tima:na: tisene senayewi inapola: alekena inama selese, ‘Piseiki, ke alekenawemi witi sa:le semetei kelala? Witi sa:le semetei fipilawemi noko:lu hano ketalewa elipe fiyanene?’ ²⁸ Au selapita: alekena inayewi selese, ‘Kisi senayewi o:sulu inapola: hano ketale fo amowa, witi alekenawemi fipilalakeye.’ Au selapita: tima:na: tisene senayewi alekena inama ta:potose, ‘Hano ketalewa tuku tiye iya:pa:na:wa ililapa? Hano ketalewa ko:lumeinapa?’

²⁹ Au selapita: alekena inayewi selese, ‘Aupa, kiyawa hano ketalewa tuku tiye sotukepilisaleke, witi amowa hele tokopa solotiye iya:pa:pekise hano ketalewa tutapa. ³⁰ Elipe sopoke kemi sita:pesita: iya:ta:pa:. Sikape napoyalapita: ma:na:pela: supa:na: ikila emi, tima:na: tisene senama neyewi selese, “Hano ketalewa puwano nasolo tiye sako tiye tei kilima:na:pela: tiye

tiyapola: witi henewa su tiye koane tiye tima,” ’ au selaposakeye.” Aluse Yesuyewi pale seyakeye.

I Maseta Fowa Kelawa Yesuyewi Pale Seyawa Wekeye

Make 4:30-32; Luki 13:18-19

³¹ Sena kesale sopoma Yesuyewi pale seya nowa selese, “Sena kesale Koteyewi Piseikipela: pote elakamowa, i maseta fo sena nowamoke ene alekenawemi kela epapulakeye. ³² Maseta fo heneye kolotea kamoke, sopopela: alekenawemi nakela kelawa sitiyetiye i amuna tese sosolo tesekeye. Sosolo tese enewemi i elewa a:nema: fa:nano sitalaka inapola:, a:nema:yewi aiwa tisekeye. Alusene amunuse sena kesale Koteyewi Piseikipela: pote elakamowa epapulakeye.” Aluse Yesuyewi seyakeye.

Falawa Satosewa Yesuyewi Pale Seyawa Wekeye

Luki 13:20-21

³³ Yesuyewi pale seya nowa selese, “Sena kesale Koteyewi Piseikipela: pote elakamowa, falawa solosene epapulakeye. Kesaleyewi falawa sapa:na:pela: falawa muta tiyapola: nano solosewanapulu papela: notolose notolopita:, nano soloseyewi falawawa ene matana solosekeye.” Aluse Yesuyewi seyakeye.

Sena Kesale Sopoma Yesuyewi Pale Seyawa Wekeye

Make 4:33-34

³⁴ Yesuyewi seya ikila emi sena kesale muta kekenama Yesuyewi pale selese, heneye hokatolose eta: seyamakeye. Pale seya sopolu seyakeye. ³⁵ Seta: seyamaake ela:pe puwano Kote solo kinisene sepatosene senayewi Yesuwa seyawa wekeye. Piseikiyewi Ene selese,

“Sena kesale sopoma Neyewi pale selaposakeye. Peleya: ma:ta: ti ikila emiwa ketea mupapowa, yemiwa solo mouwa sopoke heneye hokatolose selakeye.” †

Au seyawa heteti epalakeye.

Witiwala Hano Ketalewala Kekenepela: Sopolawa Pale Seyawa Mouwa Wekeye

³⁶ Sena kesale muta kekenawa, Yesuyewi iya:pela: hanapola: koane musuyakeye. Musulupita: sena ilipe hanosene inapola: Yesuma selese, “Alekenawemi hano ketalewala, witiwalapulu elipe sopola pale seyawa mouwa nima hokato sema.”

³⁷ Aputa: Yesuyewi selese, “Witi sa:le napolo alekenawemi kelesene senawa Nekeye. Sena Sa:wa Nekeye. ³⁸ Alake, alekena amunawa peleya: sosolo wekeye. Witi sa:le napolo amunawa Kote Piseikiwemi pala sena kesalekeye. Hano ketale fo amunawa Setenewemi pala sena kesalekeye. ³⁹ Kisi senayewi hano ketale fowa fipila amunawa Setenekeye. Fowa napoyalapita: sutusene amunuse, peleya: we itapa tema:na: opo emiwa auma:na: akeye. Tima:na: tisene

† 13:35 Kisala Puka 78:2

senayewi hano ketalewa nasolo tiye, witi henewa su tiye koane tiye tima:na: senawa hepene senakeye.

⁴⁰ Hano ketale sako tiye teiwemi kilima:na: amunuse, sikape peleya: weyamowa itapa tema:na: opo emiwa aluse kilipesakeye.

⁴¹ Sena Sa:wa Nekeye. Neyawa hepene sena hamonapita: inisekiwa, senayewi olokeyatela timinimita: polusene senawana, olokeyatela tisene senawana, sopoke tiyapola: teiyewi wa:mita: tei emi tolusupesakeye.

⁴² Tolusula emi iwa falasise sita:la: ya:pelese peka kalo na:sela: sitalaposakeye. ⁴³ Ikila emiwa ikilale otowi sakalepasolose ho:lilisene amunuse hekeya sita:ne sena kesalewa ki Ata Piseikipela: elakamoke peleya: emiwa aluse ho:lulupesakeye. Kiwa kena:wa telalaleke, seli ta:ta:pa:” Aluse Yesuyewi seyakeye.

Yesuyewi Pale Seya Noka Seyawa Wekeye

⁴⁴ Yesuyewi pale seya nowa selese, “Koteyewi sena Piseikipela: pote enewa, ketea hele heneye napolo himu hapa keteawa pokose selatiye, alekenawemi tikiyiya epapulakeye. Sena tikila:pela: inakamakiwa, nano hele heneye himu hapa keteawa potapola:, himunama tese eyawa kemi fopulusekeye. Fopula: apola: hanapola:, sosolo epelese ene nano keteawa sopoke tiyapola: sena nowama wa:la:lopela: moweni tikeye. Moweni tiyapola: moweniyewi alekena amowa wa:la:yakeye,” aluse Yesuyewi seyakeye.

⁴⁵ Aputa: Yesuyewi pale seya nowana selese, “Koteyewi Piseikipela: pote elakamowa, pisinisi senayewi kapolo napowa wa:la:loma:na:pela: keye hanosene epapulakeye. ⁴⁶ Pisinisi senayewi kapolo keye hanapola: kapolo hele heneye napowa potose wa:la:loma:na:pela:, ene nano ketea sopoke tiyapola: sena nowama wa:la:lopela: moweni tikeye. Moweni tiyapola: moweniyewi kapowa wa:la:yakeye.” Aluse Yesuyewi pale seyakeye.

Nete Ewalo Tisewa Yesuyewi Pale Seyawa Wekeye

⁴⁷ Yesuyewi pale seya nowa selese, “Koteyewi Piseikipela: pote enewa nete ewalo tisene epapulakeye. Ewalo tima:na:pela: nete hawemi toliyetikeye. Toliyeti emi ewalo kalikalila sopowa talalapita: tikeye. ⁴⁸ Tiwa woliyetilapita: senayewi netewa tiyapola:, hano hema tuwapola: apola: ka:la:lopela:la:, ewawa takayakeye. Takalese ewalo napowa tiyapola: tisi menekiwemi tiye tiyapola:, ewalo olokeyatela eta: nase-mawa sotukaiyakeye. ⁴⁹ Ala amunuse sikape peleya: we itapa tema:na: ikila emiwa aupesakeye. Sena napowalapulu olokeyatelawalapulu tisi-lakolose sita:newa hepene senayewi takalepesakeye. Sena kesale olokeyatelawa takale tiyapola:, teiwemi wa:mita: tolusupesakeye. ⁵⁰ Tolusulawa falasima:na: peleya: emi sita:la: ya:pelese peka kalo na:sela: sitalaposakeye,” aluse Yesuyewi seyakeye.

⁵¹ Alake Yesuyewi Ene sena ilipe hanosema selese, “Neyawa kima seyawa sopoke matanepa?”

Aputa: iyewi “Henekeye, matanekeye,” au seyakeye. ⁵² Au selapita: Yesuyewi solo nowa selese, “Neyawa Kote Piseikipela: pote elakamowa selapita:, Kote sowa walosene senayewi ta: tiyapola: Newemi pala senawa koane inawa epapula: Alake koane inayewi nano ketea napolo tiye tiwa tiyapola:, napute tiye tiwala, puwano tiye tiwala, tiyapola: sena amawa kinisekeye.” Aluse Yesuyewi seyakeye.

*Yesuyewi Ewa Nasaleta Koamesa:wemi Se Tiye Kinapita: Senayewi Ta:te Iya:peyawa Wekeye
Make 6:1-6; Luki 4:16-30*

⁵³ Yesuyewi aluse pale selese kotetise Kapaneame taune amowa iya:pela:, ⁵⁴ Nasaleta Ene koamesa:wemi Ewa hapakeye. Hanapola: emi ela: Yu senayewi kekenesene koane nano ketea se tiye kinapita:, sena kesaleyewi ta:tapola: howa hapakeye. Howa hanose iyewi selese, “Koteyewi matanesene solo napowa Eyawa kami topule. Eyawa Kote penaiyayewi matanepela: epe tiseya kami matane tile? ⁵⁵ Sena amowa Ewa kapenetayewi e sa:keye. Ene E amawa Melikeye. Aputa: Ene e ma:ewa Yemesewala, Yosepewala, Saimonewana, Yutasewala iwakeye. ⁵⁶ Ene ololowa niwanapulu ninipe sita:la:keye. Eyawa semetei penanose epe tiseya kami matane tile?” au seyakeye.

⁵⁷ Aluse iyewi Yesuma matana semetei eta: matanemake iye Ema hele matanakeye. Hele sitalapita:, Yesuyewi ima selese, “Kote solo se tiye kinisene sepatosene senayewi ene koamesa: sena ilipe sita:ne amokiwala, ene koane enisewa

sena ilipe sita:ne amokiwala, ewa puwano putuluse eta: matanesemakeye. Mamatanepita: kemi, koamesa: nowemi sena kesale nokamoke Kote se tiye kinisene sepatosene senawa puwano putuluse matanesekeye.” Aluse Yesuyewi seyakeye. ⁵⁸ Selese Ene koane sena kesaleyewi Ema matana semetei eta: matanamanase Yesuyewi Kote penaiyayewi matanepela: tima:na: tisewa sosolo eta: timakeye.

14

Yesuyewi Penanose Tima:na: Tiwa Heloteyewi Ta:tapola: Tikili Tese Enewa Wekeye

Make 6:14-16, Luki 9:7-9

¹ Yesu Ewa Kalili peleya: emi sowa kinise enene ikila emiwa, Kalili peleya: pote enene senawa Helote Antipasekeye. * ² Aputa: Yesuyewi penanose tima:na: tisekeye selapita:, Heloteyewi ta:tapola:, e tima:na: tisene senama selese, “Sena penanose tima:na: tisewa Yone hano toliyetisene amunikeye. Ewa sana kuluwa mene tesilakeye. Mene tesilapola: penanose epe tiseya Yoneyewi penanose tima:na: tiyatakeye,” au seyakeye.

Yone Hano Toluyetisewa Heloteyewi Weyamu Sana Kuluwa Wekeye

Make 6:14-29; Luki 3:19-20

* **14:1** Yesu selati ikila emi Helote enene amakeye.

3-4 Helote Kalili peleya: pota: tesene senayewi ene e ma:ewa Filipikeye. Filipiyewi ekele Helotiasewa Heloteyewi atu tiya:sela: elapita: potapola:, Yoneyewi Helotema kotopela: selese, “Kesale amowa keye atu tiya:sela: elakamowa solo ele tuwapowa hotoyetiyatakeye.” Au selapita: Heloteyewi Yonewa tipolo selawapa:na:pela: sena ta:le tima selese, “Yonewa sukulu tima.” Au selapita: sena ta:le tiyewi Yonewa sukulu tiye tiya:wemi tapola: tipolo selawapokeye.

5 Tipolo selawapola:, Yonewa kumita: sama:na:pela: elawamona, Yu sena nokamoke selese, “Yonewa Kote solo se tiye kinisene sepatosene senanakeye.” Aputa: ta:tapola: Heloteyewi matanese, “Neyawa Yonewa sana kulusaleke, sena mutayewi nema konomoma:na:nakeye.” Aluse matanese senayewi ema konomoma:pekise ipilise ela:, Yonewa sama:na:pela: elawamona, iya:peyakeye.

6 Iya:pela: Helote ene ewa selati oka hetetiyapita: matanema:na:wa tikinise, sena sopoyewi popita: Helotiyase ene e la:le kesale polayewi tanase ese kisalakeye. 7 Tanase ese kisapita: potapola:, Heloteyewi epelese kesale polama selese, “Keyawa nano ketea kina:pa:saleke, neyawa kema miya:na:keye. Neyawa heneye maselesalekiwa Koteyewi potaposakeye.” Aluse hekilase seyakeye.

8 Selapita: Helotiyase ene e la:ma setalese selese, “Yone hano toluyetisene piseiwa na tiye, menekiwemi tuwapola:, nema miya selepa:. Ewa heneye sana kuluwa popa:na:pela: ene piseiwa

miya selepa:” Au selapita: solo amowa ene e la:yewi ta: tiyapola: Helotema kao seyakeye.

⁹ Selapita: piseiki Heloteyewi ta:tapola: himunama enekeye. Mapolose ela: eyewi matanese, neyewi miya:na:keye esa: hekilase seyawa, sena tikinise kekena sopoke topunase, piseiwa na tiye kina:pa: e seyawa iya:takamakiwa, ewama:pekise eyewi seyawa eta: iya:peyamakeye. ¹⁰ Eta: iya:peyamake sena ta:le tiyewi Yone piseiwa naiye timita: tipolo koane hamona seyakeye. ¹¹ Aputa: tipolo koane hanapola: Yone piseiwa na tiye menekiwemi tuwapola: tiye inapola: kesale polama mikeye. Kinapita: tiyapola: ene e ama Helotiyasema mikeye.

¹² Aputa: Yoneyewi e sena ilipe hanosene inise Yone toma sopowa tiyapola: hanapola: peleya: tikipela: Yesuma Yone sana kuluwa selapose hapakeye.

Sena Taosene Pipema Yesuyewi Falawa Miwa Wekeye

Make 6:30-44; Luki 9:10-17; Yone 6:1-14

¹³ Yone hano toluyetisewa sana kululopita: Yesuyewi ta:tapola:, Yesuwa potiwemi tapela: hanapola:, mowa peleya:wemi sena itapawemi Ene enapotane mosote epesena:pela: hapakeye. Hapalopita: ta:tapola: sena kesale muta iyawa ili koamesa: iya:pela:, Yesu kulule hanose hano hema isu hapakeye. ¹⁴ Hanapola: kekenawemi Yesuwa inapola: potiwa papela: potakamake sena kesale sopoke kekenanapita: papokeye. Potapola: iwa hauwekilakeye. Hauwek-

ilise matanepela:, sena kesale nakola towayawa Eyewi fala:wayakeye.

¹⁵ Fala:ta:sela: ela: ka:le oka sinapita: Yesuma E sena ilipe hanoseyewi selese, “Peleya: we mowa peleya:nase sena kesalewa masitalakeye. Oka sininase sena kesale kekenama iliwa ilipe ma:na: ma:na:wa wa:la:loma:na:pela: koamesa: mene hamona sema.” ¹⁶ Au selapita: Yesuyewi selese, “Iwa hamona sewa ko:lupita: ela:? Kiyawa ki ima ma:na: ma:na:wa kina:pa:.” ¹⁷ Au selapita: sena ilipe hanoseyewi selese, “Ma:na: ma:na:wa falawawa pipe, ewalo elipei ala telak-eye. Ma:na: nowa matelakeye.”

¹⁸ Au selapita: Yesuyewi selese, “Ma:na: ma:na:wa Nema tina.” ¹⁹ Aluse sena kesale sopoma Yesuyewi selese, “Kiwa sopoke hutiyawemi ka:la:loma.” Aluse iwa ka:layakeye falawa pipe ewalo elipei tiyapola: ela:, hepene falemi pota:la:, Kotema napolo esa: kulukulu-pela: kotetise, falawa pasoloyetiye sena ilipe hanosema kinapita:, sena ilipe hanoseyewi sena kesale sopoma mikeye. ²⁰ Kinapita: sena kesale sopoke ili menakeye. Napela: kotetipela: falawawala ewawala muyawa kemi teselapita:, sena ilipe hanoseyewi elale kukuluipewemi selatiye woliyetikeye. ²¹ Sena ma:na: mena sopowa akeyawa pipe taosenekeye Kesalewala salawala iwa sopoke eta: akeyamakeye. Iwa eta: akeyamawana, iyawa sopoke menakeye.

Yesuwa Hano Wapa:kemi Onapela: Hapawa Wekeye

Make 6:45-52; Yone 6:16-21

²² Sena kesale sopoyawa ma:na:wa napela: kotetiypita:, Yesuyewi E sena ilipe hanosema selese, “Kiwa puwano potiwemi tapela: hano hema tapo fa:nemi ha:na:pa:. Aputa: sena kesale kekenawa ili koane meneyetiye hamona, au sema:na:keye.” Au selapita:, iwa potiwemi tapela: hapakeye. ²³ Hanapita: sena kesale sopoke kekenawana i koane mene ha:na: tiyakeye. Ha:na: tipita: Yesuwa Ene enapotane tokowemi kulukuluma:na:pela: hapakeye. Hanapola: nukulapo Yesuwa Ene enapotane kulukulula:sela: enekeye.

²⁴ Kulukuluse enewemi sena ilipe hanosewa potiwemi tapela: hano honosane hanakamake, hano ko:luyewi poti piseiwemi sanose hano ko:lu alokalapulu sosolo inise potiwa tiye fiyane sine esa: potiwa koyawa eta: hapamakeye. ²⁵ Potiwa koya:sela: sita:la:, mowa ikiwapa:na: mapatoyawemi Yesuwa poti alupa:pa:la:ne pawemi hano wapa:kemi onane minakeye. ²⁶ Inapita: sena ilipe hanoseyewi potapola: hele heneye himunama tese ka:la:lopela:la: kalose holose, “Ho olokeyatela inatakeye.”

²⁷ Aluse ipilise hopita: ima Yesuyewi ela:pe kipila selese, “Nekeye. Kiwa ipipa. Ipilise matana kipilapa. Penanose sita:latipa:.” ²⁸ Aputa: Pitayewi selese, “Piseiki, Kewama? Kewalaleke, Keyawa nema hano wapa:kemi onane mina sema.” ²⁹ Au selapita: Yesuyewi selese, “Kewa mina.” Aluse selapita: Pitawa potiwa iya:pela:, Yesu elakemi hano wapa:kemi onane hanose ³⁰ ta:takamake, alotowi e tomawemi sanapita: topukeye. Ta:tapola: ipilise ewa

hawemi mutule sima:na: tepita: holose, “Piseiki, newa tima.”

³¹ Au selapita: ela:pe kipila Yesuyewi tiya:yawa Pitawa tiyapola: selese, “Keyawa Nema matanayewi semetei kolotea matananakeye. Keye matanesekiwa, ‘Ili hanosekiwalo, hawemi mutule sinisekiwalo ema:pelipe.’ Ko:luse matana elipei matanana?”

³² Aluse a:ko: potiwemi takamake alopowa itapa telakeye. ³³ Itapa tepita: potapola: sena potiwemi ka:la:yawamoke Yesuma wapilise selese, “Kewa heneye Kote E Sa:keye.” Aluse wapilise seyakeye.

Kenesalete Peleya: Emi Sena Kesale Sita:ne Nakola Towayawa Yesuyewi Fala:pewa Wekeye Make 6:53-56

³⁴ Hano ka:na enene potiwa kolo tiye sanese, Yesuwala, E sena ilipe hanosewana, poti kolo tiye hanapola:, Kenesalete peleya: emi hetetikeye. ³⁵ Hetetiyapita: senayewi potapola: matanese, “Amowa Yesulapo.” Aluse matanepela: solo sekepilise, “Yesuwa minawa peleya: pawemi selapose ha:na:pa:.” Aluse sowa sekepilapita: hanapola: seyakeye. Selapita: ta:tapola: sena kesale sopoke nakola towayawa Yesuyewi fala:pita: siliye minakeye.

³⁶ Siliye mina senayewi Yesuma selese, “Sena kesale nakola towayama Keyawa sao fili sosowemi kesakamake ilima:na: telalapita: ilikeye e sema.” Au selapita: Yesuyewi ilikeye e seya. Ilikeye epela: E sao sosowa sena

kesale nakola towayama kesakamake ili nakola towayawa itapa telakeye.

15

Tilila Kouwa Meiyewi Solo Amoke Kote Sowa Feselesewa Wekeye

Make 7:1-13

¹ Felesi senayawala, Kote solo elewa walosene senayawala, Yelusaleme sitiwa iya:pela: Yesu elakemi inapola: ta:potose, ² “Ko:lupita: Ke sena kilipe hanoseyewi nini tilila kouwayewi aupa:, esa: sele minawa tikapeyetipela: sita:la: tikapeye tise, iyawa ma:na: napose tiya:wa ma selakotakeye. Tiya:le eta: selakolamake ma:na: tiye natakeye.”

³ Aputa: Yesuyewi ima ta:potose, “Ko:lupita: kili tilila kouwa meiyewi aupa:, esa: sele minawa puwano apoma:na:pela:, kiyawa Kote sowa tikapeyetipela: sita:la? ⁴ Ta:ta:pa:. Kote sowa tuwapowa wekeye. Koteyewi selese, ‘Kine ki ata ki ama a:ko: seli matanepela: seila:ta:pa:,’ * au seyakeye.

Kote solo nowana selese, ‘Senayewi ene e atawala, ene e amawana, henipasolosaleke ewa heneye kumita: sanapa:’ †

⁵ Aluse Koteyewi seya kamona kiyewi selese, ‘Senayewi ene e atamawana ene e amamawana selese, “Neyewi ka:mawa nano ketea mokopo miya:na:pela: elawamona, Neyawa iya:pela: Kotema kinakeye.” Ala senayawa ene e ata e

* **15:4** Mene Sili Puka 20:12, Lo 5:16 † **15:4** Mene Sili Puka 21:17, Leftikase 20:9

ama a:ko: seila:ta:pa: aluse Kote solo tuwapowa iya:pela: tikape tesewa ilikeye.’ Aluse kiyawa Kote solo amowa kolotea apolakeye.

⁶ Aluse kiyawa kilipe tilila kouwa meiyewi aupa:, esa: sele minawa puwano apoma:na:pela:, Kote solo elewa kiyawa sowa epelese etayakeye. Sowa epelese ela:, kiyawa ki ata ki ama a:ko: pote epesenewa iya:takeye. ⁷ Kiwa matana elipe sitalakeye. Puwano fa:nemi, Kote solo se tiye kinisene sepatosene sena Aisaiayewi kiwamopela: heneye seyakeye. Seyawa wekeye. ⁸ Koteyewi selese,

‘Sena kesale amokiwa Nema meatewi wapolise kemi
alawamona, ili himuyewi Nema mamatanekeye.

⁹ Matanayawa Nema eta: matanemake, mokopo meapo sopoyewi Nema wapolikeye. Iyawa i kene senayawa matanawa se tiye kinakeye. Se tiye kinisakasele Ne solo elewa iyawa se tiye makinakeye.’ †

Aluse, Koteyewi selapita: Aisaiayewi momateyakeye.” Aluse Yesuyewi seyakeye.

Sena Kesale Matana Olokeyale Tesene Mouwa Wekeye

Make 7:14-23

¹⁰ Sena kesale sopoke kekenemita: Yesuyewi minapita: inapita: ima selese, “Ta:ta:pa:.

† 15:9 Aisaia 29:13

Ta:tapola: matanepa:. ¹¹ Senayawana, kesaleyawala ene meatewi ma:na: nakamokiwa ene ewa eta: akeleya tesemakeye. Alawamona, meakemi tese solo olokeyatela hetetiyakamoke ene ewa akeleya tesekeye.” Aluse Yesuyewi seyakeye.

¹² Sikape Ewamo enewemi E sena ilipe hanosene inapola: Ema selese, “Ke solo se tiye kinisewa, Felesi senayewi ta:tapola: mapoy-alapokeye. Keyawa topula?” ¹³ Au selapita: Yesuyewi selese, “Nakela sa:le kelawa Ni Ata hepene falemi elakamoke eta: kelamawa sopoke tutaposakeye. ¹⁴ Alake sena si elipe kolayewi isuwa walosene epapuluse, Felesi senayewi aluse walokeye. Sena si elipe kolayewi sena si elipe kolawa nowa siliye hanapita:, a:ko: elipe uwalokemi sutesinaposakeye. Auma:pekise kiwa Felesi senawanapulu papa.”

¹⁵ Aputa: Pitayewi selese, “Pale seya mouwa nima sema.” ¹⁶ Aputa: Yesuyewi selese, “Kiyawa mouwa kemi mamatanepa? ¹⁷ Ma:na: menawa ipuwemi hanapola: ipuwemi tese iti komowemi sinapola: ika olosekeye. ¹⁸ Aputa: himuyewi olokeyatela matanawa meatawala olokeyatela selakamoke, ene ekemi akeleya tesekeye. ¹⁹ Alake sena kesaleyewi matanawemi ketea olokeyatela matanepela: sita: tesewa wekeye. Olokeyale matanesewana, sena kumita: sama:na: matanesewana, kesale iwei tima:na: matanesewana, kesalewa sena elakemi ha:na:na: matanesewana, nano keteawa atu tima:na: matanesewana, mokopo tipalese sema:na: matanesewana, sena wepi sema:na:

matanesewana, ketea amowa matanawemi enewa meatewi selesekeye. ²⁰ Nano ketea amoke sena ene ewa akeleya tesekeye. Alawamona, ma:na: ma:na:pela: tiya: eta: selakolosema amowana sena ene ewa eta: akeleya tesemakeye.” Aluse Yesuyewi seyakeye.

Yu Kesalema Tela Kesaleyewi Yesuma Matana Semetei Matanawa Wekeye

Make 7:24-30

²¹ Yesuyewi koawa iya:pela: hanose, Yu senama tela peleya: emi, hanose Taia taune amowana, Saetone taune amowana, pawemi hapakeye. ²² Hanapola: emi enewemi Yu kesalema tela kesale, Keina:ne sena i ma:ta: tiye mina kesale amowa enekeye. Kesale amowa Yesu elakemi inapola: penanose holose selese, “Piseiki, Tepiti sena i, Keyawa newa hauwekilise sesema. Ne la:le ho olokeyatelayewi tise ikomonawa kinisekeye.” Aluse kesale amoke seyakeye.

²³ Aluse selapita: kemi Yesuyewi emawa ketea nowa eta: seyamakeye. Eta: seyamake Yesu hanapita:, E sena ilipe hanosene inapola: Ema penanose ta:potose, “Kesale amowa niwa ale inise hole inise inatakeye. Kesale amo salawa sesema au selakamowa Keyawa sesema. Seselese ewa mene hamonama.” ²⁴ Au selapita: Yesuyewi selese, “Yu sena kesale sopowa a:pele sipi netale tiye sitala epapulakeye. Alanase Yu sena kesale semetei sesemita: Koteyewi Newa hamona e seyakeye. Yu senama telawa sesemita: Newa hamona seyamakeye.” Aluse Yesuyewi seyakeye. ²⁵ Selapita: Yesu elakemi kesale amowa inapola: kuniu kula:pela: hela: selese,

“Piseiki, newa sesema.” ²⁶ Au selapita: Yesuyewi selese, “Sala ma:na: ma:na:wa kasoyewi maita: iya:takamakiwa eta: ilimanakeye.” ²⁷ Au selapita: kesale amoke selese, “Piseiki, henenapo. Alawamona koane inayewi koane tepolo emi tese ma:na: na:sela: muyawa sululuwalupita:, kasoyawala nasekeye.” ²⁸ Au selapita: Yesuyewi selese, “Kesale, keyawa Nema matana semetei matanesewa sosokeye. Ke matana epapuluse Neyawa aupesakeye.” Au selakamake kesale sa:wa ho olokeyatela tiwa itapa telakeye.

Senala:wa Muta Nakola Towayawa Yesuyewi Fala:pewa Wekeye

²⁹ Yesuyewi Yu senama tela peleya:wa iya:pela: hanapola:, hano Kalili hano hawe hapakeye. Hanapola: tokowemi fiyanapola: henekeye. ³⁰ Henewanapulu senala: muta inapola:, sena onatu ketetowayawala, sena tiya: pa:mo tiwala, sena si kolawala, sena solamawana, sena noka nakola telawala tiyapola: minakeye. Tiyapola: inapola: Yesu enene minitapowemi tiyapola: inapola: tiye tiyapita:, Yesuyewi potapola: sena kesale nakola towaya sopoke Eyewi fala:wayakeye. ³¹ Alake sena solo itapa fala:peyawa seli seyakeye. Tiya:le pa:mo ti fala:pewa tiya:wa seli salo hekeyakeye. Onatu kete tela fala:pewa seli fa:nano sita:nekeye. Si kola fala:peyawa seli papokeye. Aluse sena sopoke Yesuyewi fala:wayakeye. Fala:tapita: sena kekenayewi potapola: howa hanose kemi epeyakeye. Epelese Isolaiya sena kesaleyewi Kotewa wapiyakeye.

*Sena Taosene Pinipe Yesuyewi Ma:na: Nasewa
Miwa Wekeye*

Make 8:1-10

³² Yesu E sena ilipe hanosema nano ketea selapose minapela: inapita:, ima selese, “Ikiwapo usulupewemi sena kesale muta Newanapulu kekenepela: sita:la:, ma:na: ma:na:wa itapak-eye. Itapa telanase Neyawa iwa hauwekik-eye. Iwa kutama meina isu kiwemi menise hopolo tema:pekise hamonama:na:wa mapolak-eye.” ³³ Au selapita: sena ilipe hanoseyewi selese, “Niwa sita:la: weyamowa mowa peleya:nase sena kekenama falawa ili maita: miya:na:wa kami tima:na:ne?”

³⁴ Au selapita: Yesuyewi ima ta:potose, “Kiyawa falawa ipipa: telapa:?” Au selapita: iyewi selese, “Falawa tomoipewa ewalo tepeteni mutama telakeye.” Aluse iyewi seyakeye.

³⁵ Aluse selapita: sena kesale sopoma Yesuyewi selese, “Kiwa sopoke peleya: epemi ka:la:loma.”

³⁶ Aluse iwa ka:la:lopelelapita:, falawa tomoipewa, ewalo mutamawana Yesuyewi tiyapola:, Kotema napolo esa: kulukulupela: kotetipela:, falawa pasoloyetiye sena ilipe hanosema kina:sela: elapita:, iyawa sena kesale sopoke kekenama sakole hapakeye. ³⁷ Sakole hanapola: kotetipela: sena sopoke kekenayewi iliye tiye menakeye. Napela: iliye tiyapita: falawa fuwa sena ilipe hanoseyewi tiyapola:, elale tomoipewemi selatiye woliyetikeye.

³⁸ Aputa: sena falawa mena sopowa akeyawa taosene pinipe. Aputa: kesalewala, sala tepeteniwana, iwa eta: akeyamakeye. Iwa

eta: akeyamawana ma:na: amowa menakeye.
³⁹ Napela: kotetipela: sena muta kekenawa
 Yesuyewi hamona seyakeye. Iwa hanapita: Yesu
 potiwemi tapela: poti kolo tiye Makatala peleya:
 emi hapakeye.

16

*Felesi Sena Satusi Sena Iyawa Yesuwa Kapo
 Popa:na:pela: Yesuyewi Timinimita: Seyawa Wek-
 eye*

Make 8:11-13; Luki 12:54-56

¹ Yesu enewemi Felesi senawala, Satusi
 senawala inapola:, iyawa Yesuwa kapo
 popa:na:pela: Yesuma poluse seyakeye. Iyewi
 selese, “Koteyewi ta:peyawa Kewalakeye
 au sema:na:pela: Keyewi tima:na: tisewa
 niyewi popa:na:ke Keyawa matiminima:.
 Koteyewi hepene falemi nano ketea alusewa
 niyewi popa:na:ke Keyawa matiminima:.”

² Au selapita: Yesuyewi selese, “Ka:le oka
 sinakemiwa meikiwa kelepita: potapola: kiyewi
 selese, ‘Hepolo tema:na:nakeye,’ au selesekeye.

³ Aputa: ikiwapo nowemi kiapo ikiwatapita:
 potakamake meikiwa ka:menise yopolosaleke
 potose kiyewi selese, ‘Napu hawa sima:na:napo,’
 au selesekeye. Aluse kiyawa meikiwa potose
 hano sima:na:wana, mo napoloma:na:wana,
 kiyawa potose takalese matanesekewe. Amowa
 potose matanesene kamunuse ikila weyemi
 Kote penaiyayewi matanepela: tima:na: tisewa
 tiyapita: potapola:, ‘Koteyewi ta:peya senawa
 ewalakeye.’ Aluse kiyawa mamataneselakeye.

⁴ Senayewi selese, ‘Koteyewi ta:peya senawa

kewalaleke, niyawa popa:na:pela: Kote penaiyayewi matanepela: tima:na: tisewa matiminima:.' Aluse timinisewa popa:na:pela: keye hana ikila emiwa sena kesale sita:newa olokeyala:pela: sitalakeye. Sena kesaleyawa Kotema mamatanekeye. Aputa: Yonayewi Koteyewi tisene timita: Koteyewi ta:peyakeye. Ta:peyawa sena kesale sopoyewi potapola: matanemita: Yonama ela amunuse Nemawana aupesakeye. * Auma:na: semeteiwa kiyawa popita: waloma:na:keye. Nano ketea nowa kima eta: waloma:na:makeye." Aluse selese kotetipela: Yesuwa iwa iya:pela: hapakeye.

"Felesi Senayeliye Satusi Sena Iwa Nano Solosene Epapulakeye. Iyewi Matana Elipei Matanawa Kiyawa Tiyapa." Aluse Yesuyewi Seyawa Wekeye

Make 8:14-21; Luki 12:1

⁵ Yesuwala, E sena ilipe hanosewana, potiwemi tapela: kolo tiye sanese hanapola:, hano hema tapo fa:nemi sita:la: selese, "Niyawa falawa tiye eta: minamakeye. Niyawa kepoliyetik-eye." ⁶ Au selapita: ima Yesuyewi selese, "Felesi senayawala, Satusi senayawala, iyawa nano solosene amunawa kiyawa tima:pekise pota:pa:." ⁷ Aluse Yesuyewi pale selese selapita: solo mouwa iyawa tikili tese sulupoluse i kene selese,

* **16:4** Tikapetesene senama Yonayewi se tiye miya:na:pela: hapa amunuse Yesuwala, peleya: weyemi tikape tesene senama selapose minakeye. Yonawa ikila usulupewemi ewalo suwemi enene amunuse, Yesuwala, apana tuwapowa ikila usulupewemi tenekeye. Ewayewi Yonawa isiwapo amunuse Yesuwala apana tuwapowa teisa:pekeye.

“Niyawa falawa tiye eta: tiye minamanapita: etakeye.”

⁸ Au selapita: ili matanawa Yesuyewi potapola: selese, “Kiyawa Nema matana semetei kolotea matana hanatakeye. Ko:lupita: kiyawa kipitane sopolu sulupoluse selese, falawawa itapalakeye e seya:? ⁹ Ne solo mouwa kiyawa kaluse tikili tepa? Sena taosene pipe kekenama falawa pipe kinapola: kotetipela:, falawa muyawa kemi tese-lapita: elale kukuluipewemi selatiye woliyetiwa, kiyawa mamatanepa?

¹⁰ Aputa: sena taosene pinipe kekenama falawa tomoipewa kinapola: kotetipela:, falawa muyawa kemi teselapita: elale tomoipewemi selatiye woliyetiwa kiyawa mamatanepa?

¹¹ Neyawa kima hele heneye falawa amowa eta: seyamanase, Ne solo amoke mouwa kiyawa mamataneselakeye. Ne solo mouwa weyamu selakeye. Felesi senayawala, Satusi senayawala, iyawa nano ketea solosene amunawa tima:pekise pota:pa:.”

¹² Au selapita: Yesuyewi solo amo mouwa sena ilipe hanoseyewi matanese, “Felesi senayeliye Satusi sena ili sowa nano ketea solosene epapulakeye. Ili sowa niyawa ta: tima:pekise Yesuyewi etakeye. Heneye falawa ketea solosewa tima:pekise Eyewi maselatakeye,” au seyakeye.

“Yesu, Kewa Kelesokeye.” Aluse Pitayewi Seyawa Wekeye

Make 8:27-30; Luki 9:18-21

¹³ Yesuwa Sesalia Filipai taune pawemi inise, E sena ilipe hanosema ta:potose, “Sena Sa: Newa sena nokamoke Newa ipise matanepa:?” ¹⁴ Au selapita: iyewi selese, “Sena nokamoke selese, ‘Kewa Yone hano toluyetisene mene tesile mi-nanakeye.’ Au selapita: sena nokamoke selese, ‘Kewa İlaiya elakeye.’ Aputa: sena nokamoke selese, ‘Kewa Yelemaiya elakeye.’ Au selapita: sena nokamoke selese, ‘Kewa sepatosene sena nowanakeye’ au selesapekeye.”

¹⁵ Au selapita: Yesuyewi selese, “Kiyewi kili matanawa Newa ipise matanana?” ¹⁶ Aputa: Saimone Pitayewi selese, “Kote kao elakamoke E Sa:wa Kekeye. Koteyewi Piseikipela: epesita: ta:peya sena Kelesowa Kewalakeye.”

¹⁷ Au selapita: Yesuyewi selese, “Yona e sa:le Saimone, Koteyewi kewa napola:takeye. Nap-ola:tapita: epelese elatipa:. Keye matanepela: seyawa senayawa kema se tiye kinapita: keyawa maselakeye. Ni Ata hepene falemi elakamoke kema waloselapita:, keyawa aluse seleselakeye.

¹⁸ Ta:ta:pa:. Pita, ke unu amo mouwa ete-wakeye. Aputa: keyewi Newa seyawa etewa epapulakeye. Keyawa Newa seya amunuse, sena kesale nokamoke aluse ta: tiyapola: selesaleke, iwa Neyewi mene silima:na:keye. Sena kesale amowa Newemi pala sena kesale akeye. Alake Hetisi peleya: emiwa, kulusene penaiyayewi Newemi pala sena kesalewa makeneyetiya-posakeye. ¹⁹ Aputa: sena kesale Koteyewi pote elakamowa iyewi matanemita:, keyewi isu tenamowa kolo tiyaposakeye. Isu tenamowa kiyewi kolo tisene epapuluse, keyawa Newa se

tiye mita: Neyawa kewa ta:pelekeye. Alake peleya: weyamo senayawa olokeyatela timinipita:, keyewi potapola: hekeya:sela:, ‘Iya:ta:pa:,’ Au selapita:, hepene falemiwana Koteyewi ‘Iya:ta:pa:,’ au selalakeye. Aputa: peleya: weyamo senayawa seli timinipitekiwa, keyawa potapola:, ‘Napolapo,’ au selesaleke, hepene falemiwana Koteyewi, ‘Napolapo,’ au selalakeye.”

²⁰ Aluse Yesuyewi E sena ilipe hanosema sowa penanose selese, “Keleso Newa sena sopoma selapa.” Au seyakeye.

Ikila Akewemi Yesuyewi Selese, “Senayewi Newa Kumita: Sanaposakeye,” Aluse Seyawa Wekeye

Make 8:31-91; Luki 9:22-27

²¹ Ikila emi E sena ilipe hanosema Yesuyewi selese, “Newa aupa: seyanase, Yelusaleme sitiwemi hanosekiwa, Yu sena tililayawala, pilisiti sena sosoyawala, Kote solo ele walosene senayawala, Newa ikomonosaleke, himu nakolose toma olose aluse sanose kuma:na:keye. Sana kuluwa ikiwapo osokemi Newa mene teisa:pa:na:keye.”

²² Au selapita: sena ilipe hanosene kekene tiye sita:newa iya:pela:, Pitayewi Yesuwa siliye kolotea hanapola: Yesuma ka selakamunuse selese, “Piseiki, Kewa sana kuma:na:keye, aluse selapa. Koteyewi Kewa sesemita: matanek-eye. Keyewi au selakamowa auma:pekise selakeye.” ²³ Au selapita: Yesuyewi no-tolo tese Pitama selese, “Setene, kewa Ne fo:su tapowemi hamona. Seteneyewi selesene amunuse keyawa selapa. Koteyewi

matanawa kulu hanose eta: matanemake, senayewi matanesewa keyewi kulu hanose matana hanatakeye. Aluse matanese isu ha:na:na:wa kalesene mouwa kekeye.”

²⁴ Au selapita: sena ilipe hanosema Yesuyewi selese, “Kiyawa Newamo kulu ha:na:na:pela: Nawa iwemi palese kumita: i kelipapoyawa Neyewi Nine uwapola: hanosene amunuse, kiwala, kili matanawa iya:pela: i kelipapoya uwapola: hanose, Ne onatu onaiyawemi kiwala fe onanese ha:na:pa:. ²⁵ Senayawa peleya: weyemi a elekiwa a pote epesenewa semetei matanepela: tiya:sela: elapitekiwa, sena amowa Kotewalapulu kokolo maelaposakeye. Alawamona, sena nowamoke selesaleke, ‘Yesupela: nawa kulakamakiwala ililakeye. Ewamopela: semetei tima:na: tiya:sela: elaposakeye.’ Aluse matanepela:, kuma:na:wa eta: ipilamake elapitekiwa, sena amowa Kotewalapulu kokolo elaposakeye.

²⁶ Aputa: senayewi peleya: sosolo weyamo nano ketea sopowa tiyapola: kekene tiye ela:, Kotewalapulu kokolo tesewa Eyewi iya:pela: elapitekiwa, kulusene ikila emiwa ketea enayewi ewa sesepesapa:? Kokolo kao tesewa wa:la:loma:na:pela: enayewi wa:la:losena? Alamakeye. Kokolo kao tesewa eta: wa:la:losemakeye. ²⁷ Ni Atayewi ho:liyawalapulu hepene senawanapulu epapuluse Sena Sa: Nawa mene mina:na:keye. Mene mina:na: ikila emiwa sena kesale sopoyewi tima:na: tiwa potapola: takalepesakeye. Takalepela: sena kesale seli sita:nema ketea heka napolo miya:na:keye. Sena kesale olokeyatela sita:nema ketea heka

olokeyatela miya:na:keye. ²⁸ Neyawa kima heneye selakeye. Kiwa noka epesita:ya a elakemi seta: kulumake potakamake, Sena Sa: Newa inise Piseikipela: elapita: potaposakeye.” Aluse Yesuyewi seyakeye.

17

Yesu Tomawa Kali Tese Ho:liyawa Wekeye Make 9:2-13; Luki 9:28-36

¹ Ikiwapo tekapeipe itapa tepela: Yesuyewi Pitawala, Yemesewala, Yemese ene e ma:e Yonewana, iwa siliye tokomo sosolo tumu fiyanekeye. Fiyanapola: ilipe ipitane sita:la: ² potakamake Yesu tomawa kali tepela: ela: ikilale otowi ho:lilisene epapuluse, Yesu mitiwa ho:lilise ela:, Ene sao kalawala hele heneye koiya sopolapokeye. ³ Ho:liya elapita: iyewi potakamake, Mosese Ilaiya a:ko: Yesuwalapulu sita:la: selalapita: papokeye. ⁴ Potapola: Pitayewi Yesuma selese, “Piseiki, Niwa weyemi minawa napokeye. Keyawa, ‘Henekeye, epelekeye,’ au selesaleke neyawa koane panokaseya kolotea usulupe tima:na:keye. Nowa Kewamopela:, nowa Mosesepela:, nowa Ilaiyapela: aluse tima:na:keye. Kewa epelepa?”

⁵ Aluse Pitayewi sela:sela: enene kemi, kiniwani sosolo ho:liyayewi ela:pe kipila iwa foye tikeye. Kiniwani fopiya olapo emi tese solo nowa selese, “Ewa Nine Ni Sa:keye. Ewa Nine himu hapawa sosolo matanepela: epelekeye. E sowa ta:tapola: matanepela: sita:latipa:.” Aluse seyakeye.

⁶ Aluse selapita: sena ilipe hanoseyewi ta:tapola:, peleya: sululuwaluse howa hanose ipilakeye. ⁷ Ipipita: iwa falopela:newemi Yesuwa inapola: iwa tomawemi kesalese selese, “Kiwa tesima. Ipipa.” ⁸ Aluse selapita:, iwa tesilapola: siyewi kelese, fa:nemi pote, komemi potose potakamake, sena nowa eta: enima Yesu semetei elapita: papokeye.

⁹ Aputa: iwa tokomo tumu emi tese ina:sela: Yesuyewi penanose selese, “Sena Sa:wa Nekeye. Newa kupula: mene seta: tesima weyemiwa kiyawa uwa koane potosene epapuluse papowa sena kesale nowama selapa.”

¹⁰ Aputa: sena ilipe hanoseyewi selese, “Kote solo elewa walosene senayewi selese, ‘Keleso seta: minama ela: Ilaiyawa puwano inaposak-eye.’ Au seyawa ko:lupita: iyawa ke seyala?”

¹¹ Aputa: Yesuyewi selese, “Kote solo elewa walosene senayewi selese, ‘Ilaiyawa puwano inisekiwa nano ketea sopoke seila:taposakeye.’ Au seyawa heneye au seyakeye.

¹² Aputa: Ne solo we henekeye. Ilaiya mina:na: seyawa puwano minakeye. Minawa iyewi potapola: matanese, ‘Ilaiya mina:na: seyawa ewalak-eye.’ Aluse eta: matanemakeye. Eta: matanemake i matanawamoke tise ewa ikomonakeye. Ikomona amunuse Sena Sa:wa Newana kapo olomita: ikomopesakeye.” ¹³ Au selapita: sena ilipe hanoseyewi matanese, “Ilaiya mina:na: seyawa, Yone hano toliyetisene epalakeye, esa: Yesuyewi seleselakeye.” Aluse iyewi matanakeye.

*Ho Olokeyatelayewi Sala Tiwa Yesuyewi
Fala:pewa Wekeye*

Make 9:14-29; Luki 9:37-42

¹⁴ Yesuwala, E sena ilipe hanosene Pitawala, Yemesewala, Yonewana iwa hanapola:, sena ke-sale muta kekenepela: sita:newemi hetetikeye. Hetetise Yesu elakemi sena nowa inapola:, kuniu kula:walopela: hela: selese, ¹⁵ “Piseiki, ni sa:wa wa:ke matakolose sutesinise sosolo tesekeye. Ikila mutawemiwa tei kiyawemi sutesinisekeye. Ikila nowemiwa hawemi sutesinisekeye. Aluse-nase Keyawa ewa hauwekilise sesema. ¹⁶ Aluse Ke sena kilipe hanosene sita:newemi, ne salawa siliye minawamona iyawa eta: fala:pemakeye.”

¹⁷ Au selapita: Yesuyewi selese, “Sena kesale ikila weyemi sitalakamokiwa Kotema matana semetei matanepela: eta: sita:nemanase olokeyale sitalakeye. Ikila sopoke kiyawa hele matanepela: sitalapitekiwa, Neyawa kiwamopela: ikiwapo sopoke kaluse hokolose tiya:sela: elaposapa? Kiwalapulu Newa ikila sosowa elapitekiwa kemi, kiyawa Nema matana semetei matanepela: masitalatakeye. Newamo ela weyemi salawa siliye mina.”

¹⁸ Au selapita: salawa siliye minakeye. Siliye inapita: ho olokeyatelama Yesuyewi penanose selese, “Kewa iya:pela: hamona.” Au selakamake ho olokeyatelawa iya:pela: hapakeye. Ho olokeyatela hanapita: salawa fala:pekeye. ¹⁹ Yesuyewi salawa fala:tapita: sena ilipe hanoseyewi potapola:, sikape iwa Yesu enewemi inapola: ilipe ka:la:lopela:la: Yesuma

selese, “Niyawa ho olokeyatelawa iya:pela: hamonapita: eta: hapamawa ko:luse elale?”

²⁰ Au selapita: Yesuyewi selese, “Kiyawa Kotema matanawa hele heneye koloteanase ho olokeyatelama selese, ‘Kewa iya:pela: hamona,’ esaleke eta: hapamakeye. Neyawa solo we heneye selakeye. Kiyawa Kotema himu semetei matanawa i maseta fo kolotea * epapulaleke, tokomoma selese, ‘Tokomo weyamowa kewa peleya: we iya:pela:, peleya: nowemi elapose hamona,’ au selesaleke hanaposakeye. Alusaleke, nano ketea sopoke ile timinipesakeye. ²¹ [Alake ho olokeyatelawa we iya:pela: hamona, au selesaleke ho olokeyatelawa hamonite ma:na: nasewa alepela:la: hela: Kotema kulukulupa:. Kulukuluse ma:na: nasewa eta: alepemake, ho olokeyatela weyamowa iya:pela: hamonapitekiwa mahanaposakeye.” Aluse Yesuyewi seyakeye.]

Ikila Elipeiwemi Yesuyewi Selese, “Senayewi Newa Kumita: Sanaposakeye,” Au Seyawa Wekeye Make 9:30-32; Luki 9:43-45

²² Ikila nowemi, Yesuwala, E sena ilipe hanosewana, iwa Kalili peleya: mene hanapola: sita:newemi Yesuyewi ima selese, “Sena Sa:wa Nekeye. Newa sana kumita: senayewi Newa ta: tiye kinaposakeye. ²³ Ta: tiye kinise Newa sukulu tiye kumita: sanaposakeye. Newa sana

* **17:20** I maseta fowa kolotea kamoke i henewa sosolo tema:na:pela: tesekeye.

kuluwa ikiwapo usulupe kotetipela: mene tes-
ima:na:keye.” Au selapita: sena ilipe hanoseyewi
ta:tapola: sosolo hauwekilise matanakeye.

*“Yesuyewi Kote Koanepela: Takese Moweni
Tuwatesena?” Au Seyawa Wekeye*

²⁴ Yesuwala, E sena ilipe hanosewana, Ka-
paneame taunewemi minakeye. Inapola: Pita
enewemi Kote koanepela: takese tisene sena
inapola:, Pitama ta:potose, “Ke walosene sena,
Yesuwa Kote koanepela: takese moweni tuwa-
tesena?” ²⁵ Au selapita: Pitayewi henekeye e
seya. Henekeye epela: Pitawa koane mene in-
apita:, Pitayewi seta: seyamake Yesuyewi Pitama
puwano seyakeye. Yesuyewi selese, “Saimone,
peleya: weyamo sena piseikiyewi sena kesale
ipima takese moweni halosapeya:? Piseiki Ene
e peleya: sena kesalema takese moweni halos-
apeya:? Makene sena kesale nokamawa takese
moweni halosapeya:? Ke matanawa enana?”

²⁶ Aputa: Pitayewi selese, “Makene sena ke-
sale nokamawa takese moweni tine, au se-
lesekeye.” Aputa: Yesuyewi selese, “Henek-
eye, Piseiki Koteyawala Ene e sa:ma takese
moweni tuwapa, elawa eta: selesemakeye.

²⁷ Alusene amunuse Neyawa iya:pa:na: telawa-
mona, takese tisene senayewi mapoloma:pekise,
Neyawa takese moweni tuwataposakeye. Pita,
kewa hanapola: kimiyewi hano tuwapola: ewalo
tiyaposakeye. Ewalo puwano ti emi kimiwa su-
tiye, moweni uka ewalo meakemi sulu talapita:
potaposakeye. Potapola: moweni usu amo
tiyapola:, na:niwa na:komopela: Kote koanepela:

takese tuwata:pa: elanase, moweniwa takese tisene senama kina:pa:.” Aluse Yesuyewi seyakeye.

18

Sena Puwano Elakamo Mouwa Wekeye
Make 9:33-37; Luki 9:46-48

¹ Ikila emiwa sena ilipe hanoseyewi Yesu enewemi inapola: Ema ta:potose, “Koteyewi Piseikipela: pote ela pala senawa ikamo putupela: elapa:?” ² Au selapita: iwa sita:ne sala kolotea Yesuyewi minapela: inapita: Yesuyewi E sena ilipe hanosema selese, ³ “Ne solo we heneye selakeye. Sala kolotea ewa ene ewa solo se eta: matanesemakeye. Kiyawa kilipe amowa solo se matanesewa na tiye iya:pela:, sala kolotea amunuse sita:latipa:. Sala kolotea amunuse masitalaleke, Koteyewi Piseikipela: pote ela peleya: emiwa mahanaposakeye. ⁴ Sala ewa ene eta: soyamake ela epapuluse, sena ewa ene eta: soyamake epapuluse elaleke potapola:, ewa Koteyewi Piseikipela: pote ela pala sena puwano amowa ekeye. ⁵ Sena sa: ewa ene eta: soyamake Nema matanepela: ela senayawa sala amunawa seselesaleke amowa, Newana seselekeye.” Aluse Yesuyewi seyakeye.

Nano Ketea Olokeyatela Timinimita: Senayewi Polusene Mouwa Wekeye
Make 9:42-48; Luki 17:1-2

⁶ Yesuyewi selese, “Ewa ene sala tepeteni Nema matanepela: senayawa olokeyatela timinimita:,”

senayewi polusaleke, polusene senawa tokonawemi etewa sosolo kakiwemi koma:pela: tiye, hano tawala honosane hano katomita: toliyeti-saleke ililakeye.

⁷ Senayewi olokeyatela timinimita: polusene sena kesale amowa fala:sima:na:wa eta: fesamoma:na: telamanakeye. Nano ketea olokeyatelawa hetetisekeye. Alawamona, nano olokeyatela hetetimita: polusene sena kesale amowa fala:sima:na:wa eta: fesamoma:na: telamanakeye. ⁸ Aputa: ke tiya:yawa olokeyatela timinisaleke, keyewi kine matanawa ikomonosekeye. Ikomoma:pekise tiya: noka na tiye iya:ta:pa:. Tiya:le elipe elaleke tei eta: sekakolosema peleya: emi toliyetima:pekise, tiya:le semetei noka na tiye iya:pela:, tiya:le semetei ela:, kao tesewa ma:ta: tiye tiya:sela: elaleke ililakeye. Aputa: ke onatuyewi olokeyatela timinisaleke, keyawa kine matanawa ikomonosekeye. Ikomoma:pekise onatu noka na tiye iya:ta:pa:. Onatu elipe elaleke tei eta: sekakolosema peleya: emi toliyetima:pekise, onatu noka na tiye iya:pela:, onatu semetei elaleke kao tesewa ma:ta: tiya: tiya:sela: elaleke ililakeye.

⁹ Ke siyewi nano ketea potose olokeyatela timinisaleke, kine matanawa ikomoma:pekise, si noka tukutiye iya:ta:pa:. Si elipe elaleke heo peleya: emi tei wa:la toliyetima:pekise, si noka tukutiye iya:pela:, kao tesewa ma:ta: tiye tiya:sela: elaleke ililakeye.

¹⁰ Ewa ene sala tepeteni ela sena amowa mapolose wepi selapa. Sala amowa hepene senayewi pote sitalakeye. Pote sita:la: Ni Ata

hepene falemi ela emi, Ni Atayewi sikapo sita-lakeye. ¹¹ [Sena Sa:wa Nekeye. Sena kesale sulukepiya Neyewi mene silima:na:pela: Nawa minakeye.” Aluse Yesuyewi seyakeye.]

“A:pele Sipi Kelekeye Tikeye.” Aluse Pale Seyawa Wekeye

Luki 15:3-7

¹² Yesuyewi selese, “Kima Neyewi pale seya weyamo selapita: kiyawa noko:lu matanema:na:na? Sena nowamoke ene a:pele sipi sita:newa akelese sakopolo semetei ala sita:nekeye. Sita:newa semetei nowa ene enapotane nesile hanose kelekeyetikeye. Kelekeyetiypita: senayewi iya:peyala? Alamakeye. Eta: iya:peyamakeye. A:pele sipi kekene tiye sita:newemi akelese talo akotaipe epela: akotaipe sita:nekeye. Talo akotaipe epela: akotaipe sitalapita: potapola: talo akotaipe epela: akotaipewa tokomo kemi sita:pesita: ke apola:, semetei nesile hapawa kelema:na:pela: hapakeye.

¹³ Nakelepa:se hanapola: kelese potose sosolo epeyakeye. Alake Neyawa heneye selakeye. A:pele sipi talo akotaipe epela: akotaipe sita:newa a:pele sipi inayewi potose epelesekeye. Alawamona, a:pele sipi semetei nowa nesile hapawa kelese potose hele heneye sosolo epelesek-eye. ¹⁴ Alusene amunuse Ni Ata hepene falemi elakamoke matanese, ‘Ewa Ene eta: sosolo telama sena semetei nowa hele kelesaleke eta: ilimanakeye.’ Aluse Ni Atayewi matanesekeye.” Aluse Yesuyewi seyakeye.

Sena Kine Ke Ma:eyewi Kema Ikomonosaleke Weyamu Hekepa:.” Aluse Yesuyewi Seyawa Wekeye

¹⁵ Yesuyewi selese, “Sena kine ke ma:eyewi kema ikomonosaleke, ikomonawa iya:pita: ka:lipe ka:potane sita:la: ema sela:pa:. Selakamake eyawa ta: tiyapola:, eyawa kema ikomonawa iya:pela:, ka:ko: ka:lipe napolo ma:epela: sitalaposakeye. ¹⁶ Alawamona sena amoke ke sowa ta:te iya:tapitekiwa, keyawa sena noka siliyapola: selapose ha:na:pa:. Sena semeteiwala sena elipeiwala siliyapola: selapose ha:na:pa:. Hanapola: ema kotosa selapita: ta:tese, solo amowa henenapo au semita:, sena elipeiyawala, sena usulupewala aluse selakamakiwa ililakeye.

¹⁷ Alawamona ili sowala sena amoke kaluse ta:te iya:tapitekiwa Newemi pala sena sopoma sela:pa:. Selatalawa solo amowa tikape tesaleke, ewa iya:pela: takala:pela: sita:latipa:. Iya:pela: Yu senama telawala, takese tisene senawala, kiwa takala:pela: kalikalise epesita:ya amunuse, sena amowa aluse takala:pela: sita:latipa:.

¹⁸ Neyewi sela weyamo heneye selakeye. Peleya: weyemi senayawa olokeyatela timinipitekiwa, keyewi potapola: hekeya:sela:, ‘Iya:ta:pa:,’ au selapitekiwa, hepene falemiwana Koteyewi, ‘Iya:ta:pa:,’ au selaposakeye. Aputa: peleya: weyemi senayawa napolo timinipitekiwa, keyewi potapola:, ‘Napolapo,’ au selesaleke, hepene falemiwana Koteyewi, ‘Napolapo,’ au selaposakeye.

¹⁹ Neyewi solo nowa weyamowana selakeye. Sena elipeiyewi matana semetei se tiyapola: matanepela: aluse Kotema kulukulupita:, Ni Ata hepene falemi elakamoke ta:tese nano ketea aupa: e seyawa, semetei kamunuse tiyaposak-eye. ²⁰ Kiyawa sena elipeiyawala, sena usulu-pewala Ne unuwa matanepela: kekenepitekiwa Newana inapola: kiwalapulu ninipe elaposak-eye.” Aluse Yesuyewi seyakeye.

Sena Kine Ke Ma:eyewi Ikomonosaleke Heka Ema Eta: Mene Seyamake Kepoliyetiya:pa:.” Aluse Yesuyewi Seyawa Wekeye

²¹ Yesu enewemi Pitawa inapola: ta:potose, “Piseiki, sena ne ma:eyewi ikiwapo sopoke newa ikomonosaleke, heka emawa eta: mene seyamake ikila ipipa:wemi neyawa kepoliyeti meinapa? Ikila tomoipewemi kepoliyetisaleke ililapa?” ²² Au selapita: Yesuyewi selese, “Ikila tomoipewemi kepoliyetisaleke eta: ilimanakeye. Keyawa eta: akeyamake eyewi kema ikomonawa keyawa sosolo kepoliyetiya:pa:.” Aluse Yesuyewi seyakeye.

Senayewi Kema Ikomonosaleke Kepoliyetima:na: Mouwa Yesuyewi Pale Seyawa Wekeye

²³ Yesuyewi selese, “Koteyewi sena kesale Pi-seikipela: pote ela amunawa wekeye. Sena piseikipela: kini elakamo ene tima:na: tisene senama selese, ‘Neyewi kima moweni heka tima:na:pela: miwa napu moweni heka tiye mina.’ ²⁴ Au selapita: tima:na: tisene sena nowamoke moweni sosolo milione taloipe heka

mita: sena nokamoke siliye minakeye. Tima:na: tisene sena siliye mina amoke moweni heka mita: hele heneye sosolo heka miya:na: tela kamona ²⁵ moweni itapalakeye, au seyakeye. Aputa: sena piseikiyewi selese sekepilise, 'Tima:na: tisene sena moweni eta: tenemayawa ene nano keteawa wa:la:lopa:. Wa:la:lose ewa ene ewala, eyewi ene ekewala, eyewi ene salawala sopoke wa:la:lopa:. Iwa sopoke mokopo tima:na: timita: sena nowamoke iwa wa:la:lopela: moweni tiwa nema tiye ina:pa:.'

²⁶ Aluse selese sekepilapita: tima:na: tisene sena amoke ta:tapola: kuniu kula:walopela: hela: hopo selese, 'Piseiki, sema aupa. Sikape moweni sopoke neyewi kema miya:na:keye.'

²⁷ Au selapita: sena piseikiyewi hauwekilise matanepela: selese, 'Moweni hele heneye sosolo amowa keyawa nema miya:na: telawamona, Neyawa iya:takeye. Sikape neyawana kema tine, elawa eta: sema:na:makeye. Napu neyawa kepoliyetiya:keye.'

²⁸ Alawamona selapita: ta:tapola:, sena tima:na: tisewa hanapola: e tima:na: tisene sena nowa tokonawemi tikipa selese, 'Puwano neyewi kema tene kina heka tima:na:pela: miwa napu nine tina.'²⁹ Au selapita: ene tima:na: tisene sena manawa kuniu kula:walopela: hela: hopo selese, 'Kolotea elapepela: sikape neyewi kema miya:na:keye.'³⁰ Au selapita: tima:na: tisene sena amoke eta: auma:na:ma e seyakeye. Au selapita: ene tima:na: tisene sena manawa kotopela: tipolo selawapokeye. Selatapita: potapola: selese, 'Puwano kema

moweni mini amopela:, keyawa moweni heka makinisaleke kewa tipolo kemi elaposakeye.’ Aluse ene tima:na: tisene sena manawa tipolo selawatapita:, ³¹ tima:na: tisene sena nokamoke papokeye. Potapola: sosolo himunama iyewi nano ketea papowa sena piseikima seyakeye.

³² Selapita: sena piseikiyewi ene tima:na: tisene sena mina e seya. Inapita: sena piseikiyewi selese, ‘Kewa tima:na: tisene sena olokeyatelakeye. Keyawa nema, “Ela:pe aupa,” au seyanase keyawa nema moweni heka miya:na: telawamona neyawa kepoliyetikeye. ³³ Kepoliyetise neyawa kema hauwekilise matanesene epapuluse, keyawala ke tima:na: tisene sena ke manama aluse hauwekilise matanenuwamona ke elalapo.’ ³⁴ Aluse sena piseikiyewi e tima:na: tisene senama konomonose tipolo selawapokeye. Selawapola: selese, ‘Kewa toma olomita: tipolo pote ela senayewi kewa sanose toma olopesakeye. Nema moweni heka makinisaleke tipolo kemi elaposakeye. Nema moweni kinapita: kewa silikepima:na:keye,’ au seyakeye.”

³⁵ Aluse Yesuyewi pale selese kotetipela:, E sena ilipe hanosema selese, “Kiyawa ki sena manayewi kiwa ikomonosaleke, kiyawa matana mapoyawa puwano iya:pela: makepoliyetisaleke, amowa piseikiyewi ene tima:na: tisene senama timiya epapuluse, Ni Ata hepene falemi elakamoke kima aluse timinipesakeye.” Aluse Yesuyewi seyakeye.

19

Kesale Tili Iya:tesene Mane Seyawa Wekeye

¹ Yesuyewi selese kotetipela: Kalili peleya:wa iya:pela: hanapola:, hano Yotane satepela: nono fa:nemi Yutia peleya: emi enekeye. ² Enewemi sena kesale muta Yesu kulule hanose inapita: potapola: sena kesale nakola towayawa Yesuyewi fala:wayakeye.

³ Fala:ta:sela: Yesuwa enewemi Felesi sena inise, Yesu kapo popa:na:pela: Ene hele semita:, iyawa poluse selese, “Senayewi ene kesale tili iya:pa:na:wa mouwa elapita: iya:pa:na:wa ililapa? Mouwa elapita: iya:pa:na:wa solo elewa hotoma:na: telalapa?”

⁴⁻⁵ Au selapita: Yesuyewi selese, “Puwano fa:nemi ma:ta: ti ikila emi Koteyewi senawana kesalewala elipe timiyakeye. Timinise Koteyewi selese, ‘Senayewi ene e ama ene e atawa iya:pela: kesale tise, ene kesalewalapulu elipe palese elipe toma semetei sitalakeye.’ Aluse Koteyewi selapita: Kote pukawemi momateyawa kiyawa papola? Henekeye, kiyawa papokeye.*

⁶ Alake senayewi kesalewa tiyapola: elipe toma semetei sita:nenase kalise masitalakeye. Elipe semeteikeye. Alake sena kesale elipe Koteyewi kekena:pewa sena nowamoke takalekamakiwa eta: ilimanakeye.”

⁷ Aputa: Felesi senayewi Yesuma selese, “Puwano Moseseyewi selese, ‘Kesale tili iya:pa:na:pelekiwa kesalema sawi momate tiye kina:pa:.’ Au seyawa ko:lupita: Moseseyewi

* **19:4-5** Ma:ta: Ti 1:27; 2:24

ilikeye esa: iya:pa:na:wa ilikeye ke seyala?”
⁸ Aputa: Yesuyewi selese, “Senayewi Kote sowa tikapeye tinase Moseseyewi senama, ‘Kesale iya:pa:na:wa ililakeye,’ au seyakeye. Alawamona Koteyewi ma:ta: tiye timiya opo emiwa Koteyewi alamakeye. ⁹ Neyawa kima solo we selakeye. Senayewi kesale tiwa, kesale amowa ene sena nowanapulu eta: hapamake seli helakamona, ene e senayewi mapolose ewa iya: tese kesale pa:ta nowa tisaleke, sena amokiwa kesale nowa atu tiyakeye.”

¹⁰ Aluse Yesuyewi selapita:, E sena ilipe hanoseyewi Yesuma selese, “Keyawa senayewi kesale tisene solo amowa heneye seyalaleke senayawa kesale eta: timake mokopo sita:laleke ililakeye.”

¹¹ Au selapita: Yesuyewi selese, “Kiyewi au sela amowa sena sopoyewi eta: ta: tima:na:manakeye. Koteyewi sena noka mokopo sita:pesita: seselesaleke kesale tima:na: matanesewa itapakeye. ¹² Ta:ta:pa:. Sena sopoyewi kesale eta: tise makeye. Sena noka kalikalila sita:tesekeye. Aputa: sena noka ili toma olokeyatela kesale eta: tima:na: telama amuna kesilisekeye. Ene e amayewi kesilise kemi esekeye. Aputa: sena noka sena nokamoke ikomonose ili tomawa naiya tese sita:la: kesale eta: tise makeye. Aputa: sena nokamoke matanese, ‘Kote piseikiyewi tima:na: tisewa tima:na:pela: neyawa kesalewa eta: tima:na:makeye.’ Aluse matanese kesalewa eta: tise makeye. ‘Kesale eta: tima:na:makeye.’

Aluse matanesewa himu fa:nemi iliye tiyapita: kesalewa iya:ta:pa:.” Aluse Yesuyewi seyakeye.

Sena Kesaleyawa Yesu Elakemi Salawa Siliye Minawa Wekeye

Make 10:13-16; Luki 18:15-17

¹³ Yesu enewemi sala siliye minakeye. Sala siliye minawa Yesuyewi tiya:yawa kesalese Kotema kulukulumita: siliye minakeye. Alawamona, siliye mina sena kesalema Yesuyewi sena ilipe hanoseyewi matana mapolose selese, “Sala siliye inapa.” ¹⁴ Au selapita: Yesuyewi selese, “Newamo elakemi salawa inisaleke ililakeye. Inapitekiwa kapa. Ta:ta:pa:. Sena kesale ewa sala kolotea epapuluse sita:laleke, Koteyewi Piseikipela: pote elakeye.” ¹⁵ Aluse selese sala amowa Yesuyewi tiya:yawa kesalakeye. Kesalese iya:pela: Yesuyewi iwa iya:pela: hapakeye.

Nano Keteawa Sosolo Tese Ela Sena Amowa Kote Piseikipela: Ela Mina:na:wa Hele Heneye Hokolosekeye, Au Seyawa Wekeye

Make 10:17-31; Luki 18:18-30

¹⁶ Yesu enewemi sena nowa inise selese, “Walosene sena, newa Kotewalapulu kao epe-sena:pelekiwa, neyawa nano ketea napolo ena timinima:na:napa?” ¹⁷ Au selapita: Yesuyewi selese, “Nano ketea napowa Nema ko:lupita: ta:ta:? Kote Ene Ewa semetei napokeye. Kewa Kotewalapulu kao epesena:pelekiwa, napu pama:na:pela: matanese Kote sowa ta: tiyapola: elatipa:.”

¹⁸ Au selapita: sena amoke selese, “Solo ele pa:ta nokaiyamo ta: tiyapola: elaposapa?” Au

selapita: Yesuyewi selese, “Sena kumita: sanapa. Sena kesale tili kiyawa iwei tiyapa. Ketea nowa atu tiyapa. Sena nowama mokopo tipa selapa.†

¹⁹ Ki atawala ki amawana seli matanepela: seila:ta:pa:. Keyewi kine kewamo himu hanose matanesene epapuluse, kine sena ke mana nowa aluse himu hanose matanepa:.” ‡

²⁰ Aputa: senayewi selese, “Solo ele sopoke epamowa neyewi ta: tiyapola: kao enekeye. Nano nowa ena timinima:na:napa?”

²¹ Au selapita: Yesuyewi selese, “Kewa ili napolo sopolo elapose ke nano ketea sopoke wa:la:loma:na:pela: ha:na:pa:. Hanapola: nano keteawa wa:la:lopela: apola:, moweni tiwa sena ketea misitiya sita:nema kina:pa:. Kinapola: kotetiyapita: keyewi nano ketea himu hapa hepene falemi teselaposakeye. Alake keyawa kine nano keteawa kinapola: kotetipela: Newamo kulu mina:na:pela: ina:pa:.” ²² Au selapita: sena sala amokiwa ta:tapola: ene nano keteawa sasonase sena nokamawa miya:na:wa mapolose, Yesuwa iya:pela: himu nakolose hapakeye. ²³ Hanapita: potapola: Yesuyewi e sena ilipe hanosema selese, “Neyawa kima heneye selakeye. Nano ketea sosolo tese ela sena amowa Kote Piseikipela: ela mina:na:wa hele heneye hokolosekeye. ²⁴ Solo we Neyawa heneye selakeye. Sao tupulusene ono uwalokemi kopolo ka:mowa musulukamakiwa tele tesekeye. Alusene amunuse, nano ketea sosolo tese ela

† 19:18 Mene Sili 20:12-16; Lo 5:16-20 ‡ 19:19 Lefitikase 19:18

sena amowa Kote Piseikipela: ela mina:na:wa hele heneye hokolosekeye.”

²⁵ Aputa: sena ilipe hanoseyewi ta:tapola: howa hanose selese, “Sena nano ketea sosolo telawa Kote Piseikipela: ela mina:na:wa, hele heneye hokolosekeye, etakeye. Alake sena ikamo Koteyewi Piseikipela: pote elapose heliye tiya-posapa:?”

²⁶ Au selapita: Yesuyewi E sena ilipe hanosema pote selese, “Sena kesaleyawa eta: ilima. Alawamona, Kote semetei Eyawa nano ketea sopoke ili timinisekeye.”

²⁷ Au selapita: Pitayewi selese, “Niyawa nano ketea sopoke iya:pela:, Kewamo kulu mina:na:pela: minakeye. Alanase niyawa nano ketea ena tima:na:ne?”

²⁸ Au selapita: Yesuyewi selese, Ta:ta:pa:. Solo we henekeye. Sena Sa:wa Nekeye. Sikape nano ketea sopoke hili tema:na: ikila emiwa Nawa Piseikipela: elaposakeye. Piseikipela: ela:, sea sosolo ho:liya sopolo emi helaposakeye. Helapita: kiwala Newanapulu kekene-pela: sea noka kukulupe sopowemi kiwa ka:la:lopesakeye. Ka:la:lopela:, Isolaiya sena i kukuluipewa kiyewi seli pote sitalaposakeye. ²⁹ Sena kesale sopoyewi semetei semetei esa: Nema matanese Ne tima:na: tisewa tima:na:pela:, ene koane iya:pela:, e ma:e iya:pela:, e ate iya:pela:, e ata iya:pela:, e ama iya:pela:, e sa:le iya:pela:, peleya: iya:pela:, aluse nano ketea sopoke iya:pela: ela sena kesale amokiwa nano ketea wa:la:ya hepe sosolo sakopolo amunawa tiyapola: Kotewalapulu kao

elaposakeye. ³⁰ Alake yemiwa sena kesale muta putupela: sita:newa sikape tepesakeye. Sena kesale muta yemiwa sikape sita:newa putupe-sakeye.” Aluse Yesuyewi seyakeye.

20

“Alekena Inayewi Tima:na: Tisene Sena Silik-eye.” Aluse Yesuyewi Pale Seyawa Wekeye

¹ Yesuyewi selese, “Sena kesalewa Koteyewi Piseikipela: pote ela amunawa wekeye. Ki-
apo ikiwatapita: alekena inawa sila:sela: ela:,
mei kalipe alekenawemi senayewi timita:, sena
silima:na:pela: kelese enekeye. ² Sila:sela:
ela: tima:na: tisene senawa potapola: ima
selese, “Kiyawa ikiwapo semeteiwemi tiyapita:
kima moweni wane kina semetei semetei esa:
miya:na:keye.” Aluse selakamakiwa iyawa
henekeyepita: alekena inayewi ta:tapola: ima
selese, “Kiwa tima:na: tima:na:pela: hamona,”
au seyakeye. ³ Hamona seyanase opo si owemi
alekena inawa wa:ke sila:sela: ela:, peleya:
pakia potakamake sena noka mokopo sitalapita:
papokeye. ⁴ Potapola: ima selese, “Kiwa ne
mei kalipe alekenawemi tima:na:pela: hamona.
Neyewi matanawa ketea wa:la:ya hepe ilima:na:
telalapita: kima miya:na:keye.” Au selapita: iwa
tima:na: tima:na:pela: hapakeye.

⁵ Hanapita: opo si honosane opo si kukuwemi-
wana, ka:le opo si osokemiwana, alekena in-
ayewi sena nokamoke alekenawemi tima:na:
timita: ketea wa:la:ya hepe puwano seya semetei

kamunuse seyakeye. Selapita: iwa tima:na: tima:na:pela: hapakeye.

⁶ Ka:le opo si piwemi alekena inawa wa:ke hanapola: peleya: pakiawemi senawa mokopo sitalapita: potapola: ima selese, “Kiyawa iki-wapo sopoke ko:lupita: mokopo sita:la:?” ⁷ Au selapita: iyewi selese, “Alekena pote ela senayawa nima tima:na: tiya:pa:, au seyamakeye.” Au selapita: alekena inayewi selese, “Kiwala hanapola: ne mei alekenawemi tima:na: tiya:pa:,” au seyakeye. Aluse selapita: iwa tima:na: tima:na:pela: hapakeye. ⁸ Nukulupita: alekena inayewi e alekena pote tesene senama selese, “Alekenawemi tima:na: tiya:sela: sita:ne senawa sopoke ina:pa: sela:pa:. Mina selapita: potapola: ima ketea wa:la:ya hepe kina:pa:. Kina:sela: sena ka:le minawa puwano kina:pa:. Amo fo:su sena kiapo okemi minawa kina:pa:. Amo fo:su sena ikiwatapita: minawa sikape kina:pa:.” ⁹ Aluse alekena inayewi selapita: sena opo si piwemi minama moweni wane kina semetei semetei esa: mikeye.

¹⁰ Aluse kinapita: potapola: sena kiapo iki-watapita: mina amoke matanese, ‘Ima moweni wane kina epe kiniseya, nima moweni wane kina miya:na: seyawa nowa papela: kinaposak-eye.’ Aluse matanawa imawana, kaluse moweni wane kina mikeye. ¹¹ Kinapita: iyewi alekena inama mapolose selese, ¹² ‘Sena opo si piwemi mina amoke kolotea tikeye. Niwa kiapo ikiwatapita: inapola: tima:na: tiye hanapola: ka:le iya:peyakeye. Niwa otowi ofolose hepepilise tima:na: tiya:sela: mapolose sosolo hokolakeye.

Sena opo si piwemi minamawana nimawana semetei kamunuse kinapitekiwa eta: ilimanak-eye.’

¹³ Au selapita: sena kiapo ikiwatapita: mina nowama alekena inayewi selese, Ta:ta:pa:. Neyawa kiwa mene sili ikila emiwa neyawa kima ketea wa:la:ya hepe moweni wane kina miya:na:keye. Au selakamake keyawa henekeyepita: topukeye. Alake na:tewi nenipe sepapowa neyawa mahotolakeye. ¹⁴ Moweni wane kina semetei kamo tiye hamona. Moweni wane kina weyamowa keyewi kine ketea wa:la:ya hepe akeye. Neyewi matanawa sena puwano minawana, sena sikape minawana, ketea wa:la:ya hepe semetei kamunuse miya:na:keye. ¹⁵ Neyewi ninawa neyewi nine matanepela: kinakamake ililakeye. Alake, sena nokamawa neyewi matanese moweni sosolo kinapita: keyawa nema mapoloseya?” Aluse alekena inayewi seyakeye.” ¹⁶ Seya amo mouwa wekeye. “Sena kesale sikapetapo sita:newa putupesakeye. Sena kesale puwano sita:newa sikape tepesakeye.” Aluse Yesuyewi seyakeye.

Ikila Usulupewemi Yesuyewi Selese, “Senayewi Newa Kumita: Sanaposakeye.” Aluse Seyawa Wekeye

Make 10:32-34; Luki 18:31-33.

¹⁷ Yesuwa Yelusaleme sitiwemi fiyane hanosekiwa sena kesale sopoke iya:pela: E sena ilipe hanosene kukuluipewalapulu kolotea hanapola: ima semetei selese, ¹⁸ Ta:ta:pa:. Niwa Yelusaleme sitiwemi hanakeye. Yelusaleme

sitiwemi sena nokamoke, Sena Sa: Newa kotomita: sihelelese sukulu tiye siliye hanaposakeye. Pilisiti sena sosoyawala, Kote solo ele walosene senayawala, kotomita: Newa siliye hanaposakeye. Siliye hanapola: iyawa Newa kumita: i papema, au selaposakeye. ¹⁹ Aluse Newa kumita: Yu senama telayewi Newa i papema:na:pela: siliye hanaposakeye. Siliye hanapita: Yu senama telayewi Newa ikomonose tisenipesakeye. Ne tomawemi sanapola: i kelipapola: papelaposakeye. Papelapita: Newa kuma:na:keye. Kulapita: ikiwapo usulupewemi Koteyewi Newa mene teisataposakeye.” Aluse Yesuyewi seyakeye.

Sepetiyewi E Sa:le Elipei Yesuyewi Tiya:le Ili Tapowala Hukalo Tapowala Mita: Seyawa Wek-eye

Make 10:35-45.

²⁰ Sepetiyewi ekele ene e sa:le Yemese Yone a:ko:lapulu ilipe Yesu elakemi inapola:, kesale amoke kuniu kula:walopela: hela: Yesuma selese, “Ne sowa Keyewi ta: tiyapola: aluse timinimita: matanekeye.” ²¹ Au selapita: Yesuyewi selese, “Neyawa epapuluse ena timinapa?” Au selapita: kesale amoke selese, “Kewa Piseikipela: ela ikila emiwa, ne sala nowa Ke tiya:le ili tapowemi helema, apula: sala nowa Ke tiya:le hukalo tapowemi helema, au semita: matanak-eye.”

²² Au selapita: Yesuyewi selese, “Keyewi epe seleseyamo mouwa keyawa kine mamataneselakeye. Mokopo seleselakeye.”

Aluse Yesuyewi a:ma selese, “Ne kapo * hano nasewa ka:tawala ma:na: telalapa?” Au selapita: a:tawi selese, “Henekeye, na:tewi ma:na:keye.” ²³ Au selapita: Yesuyewi selese, “Ne kapo hano nasene semetei kemi ka:tawa heneye naposakeye. Alawamona, Ne tiya:le ili tapowemi helema:na:wana, tiya:le hukalo tapowemi helema:na:wana, Neyewi helema elawa eta: sema:na:makeye. Neyewi Nine matanawamunuse eta: ta:pelema:na:makeye. Nine Ni Atayewi Ene matanawamunuse ili hekeya:sela: Ewa semetei ta:peyakeye,” au seyakeye.

²⁴ Aputa: sena ilipe hanosene taloipeyewi ta:tapola: e ma:e a:ma mapoyakeye.

²⁵ Mapolopita: sena ilipe hanosene sopoma Yesuyewi mina e seya. Inapita: potapola: Yesuyewi ima selese, “Yu senama telayewi ili sena piseikiyewi sena kesale nokamawa sosolo tinenisekeye. Sena piseikiwa ene sosolo tese enenase, sena kesale amawa tinenisekeye.

²⁶ Alusene amunuse kiwa aluse sitalatapa. Kiyawa kilipe sena nowamoke matanese, ‘Newa sena sosolo tese epesena: tekeye.’ Aluse matanesaleke, sena koloteawemi timinisene amunuse kiyawa sena sopowamopela: seselese tiya:pa:.

²⁷ Alake sena nowamoke matanese, ‘Newa sena puwano epesena: tekeye.’ Aluse matanesaleke, sena amokiwa tima:na: tisene senayewi

* **20:22** Yesuyewi kapo pale seyawa Ewa ikomonose sanose kuma:na:wa seyakeye. “Newa ikomonosaleke kuma:na: amunuse ka:ko:la kuma:na:na?” Aluse seyakeye.

timinisene amunuse tiya:pa:. ²⁸ Sena Sa:wa Nekteye. Alake tima:na: tisene senayewi timinisene amunuse senayawa Newamopela: amunuse timita: Newa eta: minamakeye. Senala:wa sopowamopela: tima:na: tisene senayewi timinisene epapuluse Neyawa tima:na:pela: Newa minakeye. Senala: ilipe olokeyatelawamopela: falasima:pekise keyawa kakasilise Newa kula:pose minakeye.” Aluse Yesuyewi seyakeye.

*Sena Elipei Si Kola Yesuyewi Fala:pewa Wekeye
Make 10:46-52; Luki 18:35-43*

²⁹ Yeliko taune amowa iwa iya:pela: hanapita:, sena kesale muta Yesuwalapulu ilipe hanose isu kiwemi pote hanose hapakeye. ³⁰ Hapa ikila emi sena elipei si elipe kola, isu kiwemi hema ka:la:lopela:la: Yesu inapita: ta:tese, unuwapo holose, “Tepitiyewi sena maya, Piseiki, Keyawa na:ko: hauwekilise sesema.” ³¹ Au selapita: sena kesale mutayewi penanose selese, “Hopa. Sowa itapa tema.” Au selapita: a:tawi wa:ke unuwapo holose, “Piseiki, Kewa Tepitiyewi sena maya na:ko:ne, hauwekilise sesema.” ³² Au selapita: Yesuyewi ta:tapola: Ewa minawa ene tepela: pote enekeye. Pote ela: a:ma Yesuyewi selese, “Ka:tawa epelemita: Neyawa ko:lu timini meinapa?” ³³ Au selapita: a:tawi selese, “Piseiki, na:tewa siyewi seli popa:na: epelekeye.” ³⁴ Au selapita: Yesuyewi a:ko: hauwekilise a:ko: siwemi kesakamake ela:pe kipila itapa tese a:tawi siyewi napolo potapola: Yesuwalapulu hapakeye.

21

*Yesuwa Kopolo Toki Wapa:kemi Helepela:
Yelusaleme Sitiwemi Hapawa Wekeye*

Make 11:1-11; Luki 19:28-40; Yone 12:12-19

¹ Sena kesale muta Yesuwalapulu isu kiwemi hapakeye. Hanapola: Yelusaleme siti pawemi minakeye. Yelusaleme sitiwa mapatose tokomo Olofi elakeye. Tokomo Olofi pawemi Pefasi koamesa: tiwa emi iwa hetetikeye. Hetetise Yesuyewi sena ilipe hanosene elipeima ² selese, “Ka:ko: koamesa: asopa epemi hamona. Hanapola: potakamake kopolo toki e ama koma:peya, e sa:walapulu sitalapita: potaposakeye. Potapola: kopolo tokiwa e ama e sa:walapulu elipe fake tiye Newamo ela weyemi siliye ina:pa:.

³ Aputa: sena nowamoke ka:ma selese, ‘Ka:tawa ko:luma:na:pela: ela:?’ Au selesaleke ka:tawa ema selesekiwa, ‘Kopolo toki emiwa Piseikiyewi tima:na: tiyaposakeye. Eyawa au seyanase kopolo toki weyamowa na:tewi siliye hananakeye.’ Au selapita: sena amoke ka:ma, ‘Henekeye, ilikeye. Tiye ha:na:pa:,’ au selaposakeye.” Aluse Yesuyewi seyakeye. ⁴ Yesuyewi aluse seta: seyamake puwano fa:nemi Kote solo se tiye kinisene sepatosene senayewi seyawa wekeye.

⁵ “Sena kesale Saione * sitiwemi sita:nema selese, ‘Pota:pa:. Kili Piseiki sosowa inatakeye. Kili Piseiki hopola enewa kopolo toki wapa:kemi helepela: inatakeye.

* **21:5** Saione sitiwa unuwa nowa Yelusaleme sitikeye.

Kopolo toki wapa:kemi heyawa kopolo tokiwa e sa:keye' au selaposakeye.” †

Au seyawa hetetiya epalakeye.

⁶ Alake a:ko: hanapola: Yesuyewi seya semetei kamunuse ta: tiyapola: timiyakeye. ⁷ Timinise kopolo toki e ama e sa:walapulu elipe siliye minakeye. Siliye inapita: sena mutayewi ili saowa kopolo toki wapa:kemi fepela: apola:, Yesuwa emi heyakeye.

⁸ Tapela: helapita: sena kesale muta iyewi sopoke isu ki emi ili sao felakeye. Aputa: sena kesale nokamoke nano ketea falo nasolo tiye isu ki emi felakeye. ⁹ Felawemi Yesuwa inise sena kesale noka puwano, noka sikapetapo aluse minakeye. Iyewi holose inise,

“Tepiti sena i maye mina sena Kewa sosokeye.

Piseiki Koteyewi Kewa hamonapita: minawa, Koteyewi napola:takeye.

Kewa hele heneye puwano elakeye.” ‡

Aluse, iyewi Yesuwa wapiyakeye.

¹⁰ Wapilise iwa sopoke Yelusaleme sitiwemi holose inapita: sena kesale emi sita:neyawa potapola: himunama tese selese, “Sena epe iniseya ipa:?” ¹¹ Au selapita: sena kesale mutayewi selese, “Sena epe iniseya sepatosene senakeye. Kote solo se tiye kinisene sena Yesukeye. Kalili peleya: Nasaleta koamesa: enewa

† 21:5 Sekelaiya 9:9 ‡ 21:9 Kisala Puka 118:25-26; 148:1

Ekeye.” Aluse sena kesale mutayewi Yesuwa wapiyakeye.

Kote Koane Senala:yewi Nano Ketea Wa:la:ya:sela: Sita:newa Yesuyewi Hamona E Seyawa Wekeye

Make 11:15-19; Luki 19:45-48; Yone 2:13-22

¹² Kote koane pawemi, sola suwemi Yesuwa musuluyetiye hanapola: potakamake, senala:yewi nano ketea wa:la:ya:sela: sitalapita: potapola:, iwa sopoke Yesuyewi alutale tiye hamona seyakeye. Aputa: sena nokamoke tepolowemi moweni tiye tiyapola: senisila:sela: sita:newanapulu, Yesuyewi inise ili tepolo sopoke notoloyetikeye. Aputa: a:nema: tumu amuna wa:la:ya:sela: sita:ne sena amo sea amowana Yesuyewi notoloyetikeye.

¹³ Notoloyetiye ima Yesuyewi selese, “Kote pukawemi Koteyewi seyawa sepatosene senayewi momateyawa wekeye. Ne koawa sena kesaleyewi selese, ‘Kote koawa Kotema holosene kulukulusene koakeye,’ au selesekeye. Au selesene kamona Kote koane weyamo kiyawa atu tisene senayewi apana amuna apolatakeye.”
§ Aluse Yesuyewi seyakeye.

Kote Koane Sala Tepiteniyewi Yesuma Wapiyawa Wekeye

¹⁴ Kote koane Yesu enewemi sena kesale si kolawala, onatu kete towayawala, inapita: Yesuyewi fala:wayakeye. ¹⁵ Aputa: sala tepiteniyewi Yesuma wapilise holose, “Tepiti sena i maye mina sena, Kewa sosokeye,”

aluse holakeye. Hopita: ta:tapola:, pilisiti sena sosoyawala, Koteyewi solo ele walosene senayawala mapolose konomonakeye. Aputa: Kote penaiyayewi matanepela: tima:na: tisewa Yesuyewi tiyapita: potapola: iyewi mapolose konomonakeye.

¹⁶ Konomonose Yesuma iyewi ta:potose, “Sala tepiteniyewi epe holoseya Keyawa ta:teseya?” Au selapita: Yesuyewi selese, “Henekeye, Neyawa ta:takeye. Sala tepiteniyewi epe holoseya Kote pukawemi momateyawa kiyawa eta: akeya-mana? Kote pukawemi momateyawa wek-eye. ‘Sala tepeteni sopokeye apula: sala ki-aiyawala Nema epelese wapilimita:, epelesewa ima Koteyewi kinaposakeye.’ Aluse momateyak-eye.” * ¹⁷ Aluse Yesuyewi selese kotetise sena kesale Kote koane kekenawana, Yelusaleme siti-wala, Eyewi iya:pela: hanapola: Petani koamesa: enikeye.

Matana Semetei Tese Kulukulusewa Yesuyewi Seyawa Wekeye

Make 11:12-14; 20-24.

¹⁸ Kiapowemi Yesuwa Yelusaleme sitiwemi mene hanosekiwa meinakeye. ¹⁹ Menipita: i kalu isu hemawemi elapita:, kalu fo ma:na:pela: supa:na:pela: inise, potakamake i kalu hewewa falo sopolu elapita: papokeye. Potapola: Yesuyewi selese, “I kalu weyamowa fowa wa:ke mahelepesakeye.” Au selala kemi i kaluwa ela:pe kipila olo tikeye. ²⁰ Olo tiyapita: sena ilipe hanoseyewi potapola: howa hanose selese, “I

* **21:16** Kisala Puka 8:2

kaluwa noko:lu ela:pe kipila ko:luse olo tiyape?”

²¹ Au selapita: Yesuyewi selese, “Neyawa kima solo we heneye selakeye. Kiyawa matana elipei matanepela: eta: telamake Kotewalapulu matana semetei matanepela: sita:latipa:. Aluse sitalapita:, Neyawa i kaluma seya amunuse kiyawa i kalumawana, tokomomawana, aluse selapita: aupesakeye. Kiyawa tokomo potapola: selese, ‘Tokomo kewa kikili tiye hano tawala mutula hamone.’ Au selapitekiwa aupesakeye.

²² Alake kiyawa Kotema matana semetei matanepela: sita:la:, nano ketea nowamopela: matanepela: Kotema kulukulupita: Koteyewi aluse timinipesakeye.” Aluse Yesuyewi seyakeye.

“Yesuyewi Epe Tiseya Etwi Apoyala?” Au Seyawa Wekeye

Make 11:27-33; Luki 20:1-8

²³ Kote koane sola suwemi Yesuwa musuluyetiye hanapola: solo se tiye kina:sela: enene ikila emiwa pilisiti sena sosoyawala, Yu sena tililayawala, Ewamo elakemi inapola: selese, “Keyewi epe tiseya etwi apoyala? Kema etwi epapuluse tiya:pa: e seyala?” ²⁴ Au selapita: Yesuyewi ima selese, “Neyawana, kima nano ketea semetei nowa meapo ta:talakeye. Ta:takamake kiyawa Nema solo mene inapita:, ta:tapola: Nema timinipe seyawa Neyewi kima sema:na:keye.

²⁵ Yoneyewi sena kesale hawemi tolusulawa etwi aupa: seyala? Koteyewi aupa: seyala? Senayewi aupa: seyala? Kiyawa Nema sema.” Au selapita: sena iyawa i kene sopolu

tafase selese, “Niyawa Yesuma ena sema:na:ne? Niyawa selese, ‘Koteyewi aupa: seyakeye,’ aluse selesaleke, Yesuyewi nima selese, ‘Ko:lupita: Yoneyewi sowa ta:te iya:peyala?’ au selaposak-eye. ²⁶ Aputa: niyewi selese, ‘Senayewi aupa: seyakeye,’ aluse selesaleke, sena kesale sopoyewi nima mapolose konomopesakeye. Alake sena kesale sopoyewi matanese, ‘Yone ewa sepatosene senakeye. Ene Koteyewi solo se tiye kinisene senakeye.’ Aluse iyewi matanemita: iwalapulu ipikeye. Aluse sena kesale sopoyewi nima mapoloma:pekise niyewi Yesuma sowa mamene selaposakeye.” ²⁷ Aluse ilipe tafase Yesuma selese, “Yoneyewi sena kesale hawemi tolusulawa etewi aupa: e seyale. Niwa tikili tekeye.” Au selapita: Yesuyewi selese, “Kiyawa Nema sowa mene eta: seyamanase Nema timinipa: e seya mouwa Neyawa kima maselakeye.” Aluse Yesuyewi seyakeye.

*“Inayewi E Sa:le Elipeima Tima:na: Tiya:pa;”
Esa: Yesuyewi Pale Seyawa Wekeye*

²⁸ Pilisiti sena sosowala, Yu sena tililawala sita:nema Yesuyewi pale selese, “Sena seme-teiyewi sena e sa:le elipei enekeye. Alake sala ola:pema inayewi selese, ‘Ni sa:le, napu kewa mei kalipe alekenawemi tima:na: tima:na:pela: hamona.’ ²⁹ Au selapita: sala amoke selese, ‘Newa mapolokeye. Eta: ha:na:na:makeye.’ Ala kamona sikape eyawa matanese, ‘Neyewi puwano mapoyawa iya:pela:, wa:ke tima:na: tima:na:pela: ha:na:na:keye,’ Aluse matanese matana notoyakeye.

³⁰ Aputa: sala sipima inayewi selese, ‘Ni sa:le, napu kewala kalipe alekenawemi tima:na: tima:na:pela: hamona.’ Au selapita: sala amoke selese, ‘Henekeye, newa ha:na:na:keye.’ Ala kamona ewa eta: hapamakeye.” ³¹ Aluse Yesuyewi ima meapo ta:tese, “Sala nokaiyamoke ene e ata sowa ta: tila? Kiyawa noko:lu matanepa:?” Aputa: iyewi selese, “Sala ola:tewi topukeye.” Au selapita: Yesuyewi ima selese, “Solo we henekeye. Kote Piseikipela: ela palesewa, takese tisene senawana, iwei kesalewa sena elakemi hanosewana puwano palesekeye. ³² Alake kiwa hekeya sita:pesita:, Yoneyewi kima se tiye kinapita: kiyawa eta: topumakeye. Alawamona, takese tisene senayawala, kesalewa sena elakemi hanosewana topukeye. Ta:tapola: sitalapita: kiyawa potose kasele, Yoneyewi sowa kiyawa ta: tima:na:pela: elawamona matana semetei matanepela: masitalapekeye.” Aluse Yesuyewi seyakeye.

*Mei Kalipe Alekena Senayewi Pote Sita:ne
Yesuyewi Pale Seyawa Wekeye*

Make 12:1-12; Luki 20:9-19

³³ Yesuyewi pilisiti sena sosomawana, sena tililamawana, selese, “Ta:ta:pa:. Neyawa kima pale seya nowa selakeye. Alekena inayewi mei kalipe alekenawemi kepela: solakeye. Sola suwemi mei kalipe fowa tikipaselese hawa hamonite etewa kalotese pokose amuna timiyakeye. Aputa: senayewi alekena amowa seli pota: epesita: ituwe koane tikeye. Tipila: apola: alekena amowa sena nokamoke pota:

sita:pesena: esa: ema wa:la:le tiye sita:nekeye. Pota:pesenawa apola:, alekena inayewi ene alekena amowa iya:pela: peleya: nowemi hapakeye. ³⁴ Hanapita: mei kalipe fowa ki ina ikila emi, alekena potapola: sita:ne senayewi mei kalipe fowa takalese, noka alekena inama mita:, alekena inayewi tima:na: tisene sena nokamawa tima:na:pela: hamona seyakeye. ³⁵ Hamona seyawa alekenawemi inapita: alekena pota: sita:ne senayewi tima:na: tisene sena nowa i polotoyewi sanose, apula: tima:na: tisene sena nowa hele heneye sana kule, apula: tima:na: tisene sena nowa etewayewi ole epapulakeye.

³⁶ Aputa: puwano alekena inayewi tima:na: tisene senama mei kalipe fo tima:na:pela: hamona e seyawa sena mutamakeye. Me wa:ke tima:na:pela: hamona e seyawa sena muta hamona seyakeye. Hamonapita: hapawa sena puwano hamona e seyawa alekena pota: sita:ne senayewi ikomona amunuse, sena sikape hamona e seyawala, aluse ikomonakeye.

³⁷ Aputa: sikape alekena inayewi matanese, 'Alekena pota: sita:ne senayewi ne salawa maikomopesakeye. Ewa iyewi matanepela: seila:taposakeye.' Aluse matanepela: enenase alekena inayewi ene salawa hamona seyakeye. ³⁸ Hamona seyawa alekenawemi inapita: potapola:, alekena pota: sita:ne senayewi ilipe sopolu selese, 'Alekena inayewi sala inatakeye. Alake sikape ene inawa kuluwemi onatu wapa:kemi ewa ela:, alekena weyamowa eyewi pota: epesena: telalakeye. Auma:pekise niyewi ewa sama:na:keye. Sana kulapita: alekena

weyamowa niyewi ninipe ina tepela: pota: sita-laposakeye.’³⁹ Aluse salawa sukulu tiye solawa papaseye tiye nono fatemi toliyetipela: sana kulukeye.” Aluse Yesuyewi pale seyakeye.

⁴⁰ Aluse selese itapa tese Eyewi sena sopoma meapo ta:tese, “Alekena inawa inapita: alekena pota: sita:ne senawa ko:luma:na:na?”

⁴¹ Aputa: sena sopoyewi Yesuma selese, “Alekena inayewi alekena pota: sita:ne sena olokeyatelawa heneye ikomonose sana kuma:na:keye. Sana kulapita:, sena nokamoke alekena amowa seli pote sita:pesita: apolowaloma:na:keye. Apolowa amokiwala mei kalipe fo ki inakemiwa mei fo nokawa tiyapola: alekena inama miya:na:keye.”

⁴² Aputa: ima Yesuyewi selese, “Solo we Kote pukawemi momateyawa kiyawa eta: akeya-mana? Kote pukawemi momateyawa wekeye.

‘Koane tisene senala:yawa i isu olokeyatela esa: matanese sotukepiyakeye.

Alawamona, sena nowamoke tiye inapola: ola:pe isu honosane kelalakeye.

Kela epa Koteyewi Ene aluse timiyanakeye.

Aluse timiyanapita: niyewi potose, “Amowa napolapo,” au selesekeye.’ †

Aluse, Kote pukawemi momateyalakeye.

⁴³ Alake Neyawa kima heneye selakeye. Kote Piseikipela: pote enewa kiwa Yu senayewi mapoyanase Koteyawa kiwa iya:taposakeye.

† 21:42 Kisala Puka 118:22-23

Iya:tapita: sena kesale sopoyewi Kotema matana semetei matanepela: E tima:na: tisewa sita:pesita: ima miya:na:keye. ⁴⁴ Alake isuwemi sena kesale noka emi kolusaleke ewa heneye olokeyalepesakeye. Aputa: i isu kela amowa sena kesale tukule hanose wapa:kemi suluwa tesaleke, heneye munu tiye iya:taposakeye.”

⁴⁵ Aputa:, pilisiti sena sosoyawala, Felesi senayawala, Yesuyewi pale selapita: ta:tapola: matanese, “Yesuyewi sela amowa niwa seleselakeye.” ⁴⁶ Aluse matanese Yesu supa:na:pela: elawamona iya:peyakeye. Koiyawemiye, sena kesale sopokeye matanese, “Yesu sepatosene sena Koteyewi solo se tiye kinisene senanakeye.” Aluse matanemita: iyawa Yesuwa sutakamakiwa, sena kesale sopoyewi ima mapolose konomoma:pekise iya:peyakeye.

22

Tikinikemi Sena Kesale Inepilawa Mainisaleke Yesuyewi Pale Seyawa Wekeye

Luki 14:16-24

¹ Yesuyewi senama wa:ke pale selese,
² “Koteyewi Piseikipela: pote ela amunawa wekeye. Sena piseikipela: elakamoke ene e sa:yewi kesale tima:na: ikila emi tikinima:na:pela:, ma:na: ma:na:wa kekene tiye tiye tikeye. ³ Tiye tipila: sena kesale puwano ta:peyama * yemiwa minite, hamona aluse ene tima:na: tisene senama seyakeye. Selapita: iwa hanapola:, sena kesale puwano ta:peyama mina

* **22:3** Sena puwano ta:peyawa Yu senakeye.

e seyakeye. Mina seyawamona sena kesale amowa i mapolose eta: minamakeye.

⁴ Mainapita: potapola:, sena piseikiyewi tima:na: tisene sena nokama selese, ‘Sena kesale mina e seyama wa:ke selese, “Yemiwa mina. Ma:na: ma:na:wa sopoke kekene tiye tiye tik-eye. Kopolo kao tima:na: tisenewala, kopolo ponomakau e sa:le napolo soyawala sanapola: tiye tiyapola:, nano ketea sopoke kekene tiye tiye tikeye.” Aluse selapose hamona.’

⁵ Aputa: tima:na: tisene sena hanapola: mina seyawamona, sena mina seya amokiwa ta:ta: iya:pela:, sena nowamoke ene alekenawemi tima:na:pela: hanapola:, apula: sena nowamoke ene pisinisi tima:na:pela: hapakeye.

⁶ Aputa: sena mina seya nokamoke tima:na: tisene senawa sukulu tiye ikomonose sana kuluk-eye. ⁷ Sana kulapita: sena piseikiyewi ta:tapola: konomonose ene ami senama mina e seyakeye. Inapita: potapola: sena piseikiyewi ima selese, ‘Sena sana kulu senawa kumita: sanapa:. Ili koawana wa:mita: sata:pa:.’ Au selapita: sena piseikiyewi ami sena hanose sena piseikiyewi seya semetei kamowa iyawa aulakeye.

⁸ Aputa: sena piseikiyewi e tima:na: tisene sena nokama selese, ‘Ma:na: ma:na:pela: nano ketea sopoke kekenakeye. Kekene tiyapola: sena kesale inepe seyawa iwa olokeyale sita:la: iwa ili eta: sita:nemanase, iwa neyewi iya:takeye.

⁹ Alanase kiwa hanapola: isu tiyapowemi sena kesale nokala inapita: potapola: tikina emi ina:pa: sela:pa:.’

¹⁰ Aputa: tima:na: tisene sena isu tiyapowemi hanose, sena kesale sopoke olokeyatelawala, napowala, potose mina e seyakeye. Mi-napela: siliye inapola:, ma:na: ma:na: koane musuluyetiye kekenekamake koawa woliyetik-eye. ¹¹ Koane walupita: sena kesale koane tisawa, sena piseikiyewi popa:na:pela: minak-eye. Inapola: potakamake kesale tima:na: emi kekene tiye, sena kesale sopoyewi kesale tisene sao napolo kapela:, sena semetei nowa kesale tisene sao napowa eta: kalamanapita: papokeye.

¹² Potapola: sena ama sena piseikiyewi selese, ‘Ne mana, kewa kesale tisene sao napowa iya:pela: eta: kalamanakeye. Ko:lupita: musuluyeti minana?’ Au selapita: sena amowa sowa itapa enekeye. ¹³ Alake tima:na: tisene senama sena piseikiyewi selese, ‘Sena amowa onatuwemiwana tiya:wemiwana ta tiye yopolotela peleya: tapowemi toliyetiya:pa:. Aputa: yopolotela peleya: emiwa sena kesale epesita:yemiwa ya:lese konomonose peka kalo naposakeye,’ au seyakeye.

¹⁴ Ta:ta:pa:. Sena kesale muta mina seya kamona sena kesale mutamawa tipipilise siliyak-eye.” Aluse Yesuyewi seyakeye.

Takese Moweni Miya:na:wa Yesuyewi Seyawa Wekeye

Make 12:13-17; Luki 20:20-26

¹⁵ Felesi senala:yewi kekene tiye selese, “Yesuyewi hele semita: niyewi Ewa tiyapose niwa hopolose hanapola:, weyamu sema:na:keye.” Aluse iyewi o:sulu sulupoluse

selese se tikeye. ¹⁶ Sowa sulupoluse se tiyapola: kotetise, Felesi ilipe kulu hanosene sena nokala Helote kulu hanosene sena nokala, Yesu enewemi hamona, au seyakeye. Au selapita: hanapola: Yesu enewemi inapola:, Yesuma iyewi selese, “Walosene sena, Ke sowa hele heneye seleselakeye, aluse niyawa matanekeye. Sena seli sita:pesita: heneye Koteyewi alusewa Keyewi se tiye kinatakeye. Senayewi Kema ikomoma:na:wa Keyawa eta: matanamake heneye seleselakeye. Sena sosowa epelemita: Keyawa se tiye makiniselakeye.

¹⁷ Alake niyawa Kema nano semetei ta:potakeye. Niyawa Yu senayawa Lome sena piseiki Sisama takese moweni kinakamake ililapa? Kinakamake Koteyawa solo elewa hotoma:na: telalapa?”

¹⁸ Aputa: iyawa Yesu ikomoma:na:pela: hopolose minawa Yesuyewi potose, ima selese, “Kiwa sena matana elipei sitalakeye. Neyawa hele selapitekiwa Nine Ne solo kamoke samita: kiyewi aluse seleselakeye. ¹⁹ Takese moweni usu tuwapa:na:wa Neyewi potapose tiye mina.” Au selapita: moweni uka tiye inapita: potapola: ²⁰ Yesuyewi selese, “Ipi miti moweni ukemi elatapa? Ipi unu momateyalapa?” Au selapita: iyewi selese, “Lome sena piseiki Sisa mitilakeye. Ene unu momateyalakeye.” ²¹ Au selapita: Yesuyewi selese, “Lome sena piseikiyewi enawa ene ema kina:pa:. Kotenewa Kote Ene Ema kina:pa:.” ²² Au selapita: iyewi ta:tapola: howa hanose Yesuwa iya:pela: hapakeye.

Sena Kulu Mene Tesima:na:wa Yesuyewi Seyawa Wekeye

Make 12:18-27; Luki 20:27-40

²³ Ikila semetei kemi, Yesu enewemi Satusi sena inapola:, Yesuma nano ketea meatewi ta:tapose minakeye. Aputa: iyewi matanawa sena kuluwa ene tomawanapulu howanapulu heneye kuluwa mene eta: tesilisemakeye. Aluse matanese iyawa Yesuma selese, ²⁴ “Walosene sena, Moseseyewi seyawa wekeye. ‘Senayewi sala eta: kesilamake kulusaleke, e kesale sopa:lawa ene e ma:yewi tisekeye. Sena kulu amoke sala maya tekamunuse manomita:, ke-sale sopa:lawa ene e ma:yewi tisekeye.’ Aluse Moseseyewi seyalapokeye.

²⁵ Alake peleya: weyemi e ma:ewa tomoipewa sita:nekeye. E ma: ola:tewi kesale tiwa sala eta: kesilamake kulapita:, ²⁶ e ma:e kulu fo:su kamoke kesale sopa:lawa tikeye. Eyawa salawa eta: kesilamake ewala kulukeye. Kulapita: e fo:su kamoke kesale sopa:lawa tikeye. Tiwamona eyawa salawa eta: kesilamake kulapita:, ala hanose e ma:e tomoipe sopoyawa kesale sopa:la semetei kamo tise sala eta: kesilamakeye. ²⁷ Sikape kesale ini telawa kulukeye. ²⁸ Sena kesale kuluwa mene tesila ikila emiwa kesale amowa a:me ekela? Ewa sena tomoipewemi tikeye.”

²⁹ Au selapita: Yesuyewi selese, “Kote solo pukawemi momateyawala, Kote penaiyawana kiyawa tikili tese hele matane selakeye. ³⁰ Sena kuluwa mene tesilapola:, hepene sena epesita:ya amunuse sitalaposakeye. Aluse epesita:ya ikila

emiwa sena kuluwa mene tesiyawa kesale kulu tesiwa eta: tisemakeye.

³¹ Aputa: sena kuluwa mene teisa:pa:na: amo mouwa Neyawa kima selakeye. ³² Kote pukawemi momateyawa Koteyewi selese, ‘Epalahameyewi Kotewa Nekeye. Aisa:keyewi Kotewala Nekeye. Yakopeyewi Kotewala Nekeye.’ Aluse momateyawa kiyawa akelese mouwa kiwa mamatane selakeye. Mouwa wekeye. Kotewa sena kuluwa mene tesilapola: falela apota: epesita:yamo Kotekeye. Epalahamewana Aisakewala Yakopewala heneye kupula: a pote masitalaleke, ‘Ili Kotewa Nekeye,’ aluse Koteyewi auwa masemapekeye.” †

³³ Aluse Yesuyewi selapita: sena kesale mutayewi ta:tapola: himunama tese howa hapakeye.

Kote Solo Ele Puwanowa Wekeye

Make 12:28-34; Luki 10:25-28

³⁴ Satusi senayewi seyawa, Yesuyewi solo amoke sano tiye toliyetise seyakeye. Selapita: iyewi ta:tapola: solo itapa sita:nekeye. Sowa itapa sitalapita: potapola:, Felesi senayewi kekene tiye. ³⁵ Ilipe sena semetei solo ele ta:tesene sena amoke, Yesuyewi hele semita: hopolose selese, ³⁶ “Walosene sena, Kote solo ele no nokaiyamo puwanowa?”

³⁷ Aputa: Yesuyewi selese, “Kote amowa ke Pi-seikikeye. Piseikima keyawa himu hapa iliyawa sosolo matanepa:. Ke hoyawala Ema sosolo

† 22:32 Mene Sili 3:6

matanepa:. Ke himu matanayawana Ema sosolo
matanepa:. †

³⁸ Amowa solo ele hele heneye puwanokeye.

³⁹ Aputa: solo ele nowana semetei kamuna
wekeye. Keyawa kine kewamo himu hapawa
matanese epapuluse keyawa sena kesale sopomawa
aluse himu hanose matanepa:..§

⁴⁰ Alake solo ele elipei amowa Neyewi kima
epe seleseyamo sepatosene senayewi seyawala,
Moseseyewi solo ele momateyawala mouwa
semetei kakeye.” Aluse Yesuyewi seyakeye.

*“Kelesowa Noko:lu Matanepa?” Aluse
Yesuyewi Felesi Senama Meapo Topuwa Wekeye
Make 12:35-37; Luki 20:41-44*

⁴¹ Felesi sena kekene tiye sita:ne ikila
emiwa, Yesuyewi ima ketea meatewi ta:potose,
⁴² “Kelesowa * kiyawa noko:lu matanepa:? Ewa
ipi sa:la?” Au selapita: iyewi selese, “Tepiti
e sa:keye.” ⁴³ Au selapita: Yesuyewi selese,
“Kelesowa Tepitiyewi selese, ‘Ne Piseikikeye.’
Aluse Ho Napoyewi waloselapita: seyakeye.
Seyawa puwano fa:nemi Kote pukawemi
momateyawa wekeye. ⁴⁴ Tepitiyewi selese,

‘Ne Piseikima, Piseiki Koteyewi selese,

“Kewa Ne tiya:le ili tapowemi helema. †

† 22:37 Lo 6:5 § 22:39 Lefitikase 19:18 * 22:42 Keleso unu
amo mouwa wekeye. Koteyewi Piseikipela: epesita: ta:peya sena
akeye. † 22:44 Tiya:le ili tapowemi sena ununa hela amunuse
helema.

Helapita: Ke kisiwa Neyewi sano tiye hanewemi apoma:na:keye.” †

Aluse, Koteyewi seyawa Tepitiyewi momateyalakeye.

⁴⁵ Alake, Tepitiyewi Kelesoma ‘Kewa ne Pi-seikikeye,’ au seyawa ko:lupita: seyala? Aputa: tilila kouwayewi ene sa:le hapama Piseikikeye, elawa eta: selesemakeye. Alake Tepitiyewi Kelesoma Piseikikeye, au seyanase, Tepiti seta: kesilama Kelesowa ela:pe puwano kao enekeye. Alawamona kiyewi selese, ‘Tepiti e sa:keye,’”

⁴⁶ Au selapita: iyewi ta:tapola: sowa eta: mene seyamakeye. Ikila emi sena semetei nowamoke Yesuma wa:ke ketea meapo eta: topumakeye. Ili sowa Yesuyewi sano tiye toluyetiyapita: potapola: iyawa nano ketea nowa wa:ke meapo eta: topumakeye.

23

Kote Solo Ele Walosene Senayawala Felesi Senayawala Timinisene Epapuluse Kiyawala Aluse Timinipa

Make 12:38-40; Luki 11:43,46; Luki 20:45-47

¹ Ikila emi sena kesale muta kekenamawana Ene sena ilipe hanosemawana Yesuyewi selese,
² “Solo ele Moseseyewi se tiye miwa Koteyewi solo ele walosene senayawala Felesi senayawala solo mouwa se tiye kinisekeye. Se tiye kinise

† 22:44 Kisala Puka 110:1

walosene senayewi penanose se tiye kina epapuluse, iyawa aluse se tiye kinise ili unuwa wapolisekeye.

³ Iyewi se tiye epe kiniseya kiyawa ta: tiya:pa:. Alawamona, iwa sita:la: epapuluse kiwa sita:latepa. Alake iyawa sena nokama se tiye kinapita: kemi solo amowa iyewi i kulu hanose eta: tisemakeye. ⁴ Sena nokamoke nano kita hilila uwapita: iyawa sako tiyapola: senayewi kenewemi uwapola: apoyakeye. Uwapola: apola: iyawa koloteawala eta: seselamakeye.

⁵ Eta: seselamake i kene kemi senayewi popita: hokatolose timinisekeye. Alake Kote solo puka pokose koloteawemi, momateyawa kopo tiye tiya:wemiwana kapela:, sipupa:wemiwana tuwapola:, kolotea sololo pale tiye tisekeye. Aputa: iyawa sao kalawa, sao fili sosona senatolo kalesekeye. *

⁶ Iyewi ketea epelesewa wekeye. Tikinisene ikila emi senayewi iwa solo se wapolisene sea iwa ka:la:loma:na:pela: seawa ima walomita: epelesekeye. Aputa: Yu senayewi kekenesene koane hanapola: sena kesale sopoke kekenepela: ka:la:lo pela:newanapulu, iwa sipupa: minitapo tapowemi sea ka:la:loma:na:pela: epelesekeye.

⁷ Aputa: sena kesale peleya: pakia kekenepela: sita:newanapulu iwa hanapita:, senayewi iwa tiya: hapomita: epelesekeye. Tiya: hapolose ima

* **23:5** Sao fili sosono senatolo kalesene amo mouwa wekeye. Koteyewi Mosesema selese, “Ne sowa kiyewi kepoliyetima:pekise kiyawa sao fili sosona kapa;,” au seyakeye. Alake senayewi potapola: Felesi sena solomita: iyawa sao fili sosona senatolo kalakeye.

solo se selese, ‘Walosene sena,’ au semita: Felesi senayewi sosolo epelesekeye.

⁸ Aputa: sena nowamoke kiwa solo se selese, ‘Walosene sena,’ au semita: timinipa. Alake kiyawa walosene senawa Newamo semeteikeye. Kiwa sopoke ma:e sitalakeye. ⁹ Niyewi ni Ata Kote semetei hepene falemi elakeye. Alanase peleya: weyemi sena nowa solo se kiyawa ki Ata Kote ela epapuluse epesita: solopa. ¹⁰ Sena nowamoke kiwa solo se selese, ‘Pisei Sena,’ au semita: timinipa. Kili Pisei Sena semetei elakeye. Ewa Kelesokeye.

¹¹ Aputa: kiwa kilipe sena nowa putupela: ela: sena amoke sena koloteayewi timinisene epapuluse sena kesale sopowamopela: seselesekeye. Eyawa kili tima:na: tisene sena aupesakeye. ¹² Alake senayewi ewa ene solopita: sena amowa Kotewa kolotea meapolaposakeye. Aputa: senayewi ene ewa kolotea meapolosaleke sena amowa Koteyewi sosolo meapolaposakeye.” Aluse Yesuyewi seyakeye.

Kote Sowa Walosene Senayawana Felesi Senawana Matana Elipei Sita:newa Wekeye

Make 12:40; Luki 11:39-42, 44, 52; Luki 20:47

¹³ Yesuyewi selese, “Kote sowa walosene sena kiwala, Felesi sena kiwala eta: fesamoma:na: telamanakeye. Kiwa pota:pa:. Kiwa sopoke sena matana elipei sitalakeye. Sena kesale Kote Piseikipela: pote ela pama:pekise iwa kiyewi kalakeye. Alake kiwa Kote Piseikipela: pote ela eta: palamake mapolose sitalakeye. Sena kesale noka Kotewalapulu pama:na:pela:

epewayawa kiyewi kalese sitalakeye. ¹⁴ Kote sowa walosene sena kiwala, Felesi sena kiwala eta: fesamoma:na: telamanakeye. Kiwa pota:pa:. Kiwa sopoke sena matana elipei sitalakeye. Kiyawa kesale sopa:la koawemiwana, nano keteawala atu tisekeye. Atu tise kemi, Kotewalapulu kulukulusekene ikila emi solo senatoye hanose kulukulusekeye. Senayewi potose, ‘Ewa napo-lapo,’ au semita: aluse kulukulusekeye. Alusene amopela: kiwa fala:sima:na:wa solopesakeye.

¹⁵ Kote sowa walosene sena kiwala, Felesi sena kiwala eta: fesamoma:na: telamanakeye. Kiwa pota:pa:. Kiwa sopoke sena matana elipei sitalakeye. Felesi senama tela semetei Felesi senama temita: kiyawa silima:na:pela: makene sosolo hanosekeye. Hanapola:, peleya: sosolo silalape epela:, hawemiwana satepela: aluse fa:na:no sita:tesekeye. Fa:na:no sita:la: sena semetei siliyapita:, senawa Felesi sena amuna tese, sena amowa kili kamoke heo peleya: hamona e selakeye. Alake senayewi olokeyatela timinisaleke, ene olokeyatela timiyamoke kili olokeyatelawa sitiye tiyaposakeye. Alake senayewi olokeyatela timinimita:, walosene mouwa kiwakeye.

¹⁶ Sena si elipe kolayewi sena nokama isu walosene epapuluse kiyawa epapuluse walotakeye. Kiwa pota:pa:. Sena kiwala, eta: fesamoma:na: telamanakeye. Kiyewi selese, ‘Senayewi hekilase selese, “Kote koakeye.” Aluse selapola: ene hekilase seyawa iya:takamakiwa ililakeye. Alawamona, Kote koane kolo tiye tiwa senayewi hekilase selese, “Kolokeye.” Aluse selapola: ene hekilase seyawa talapoiya kokolo

elaposakeye.’ Aluse kiyawa selesekeye. ¹⁷ Sena si elipe kolawa matana eta: seli matanesema epesita:ya epapuluse, kiwa epapuluse sitalakeye. Alake no nokaiyamo puwanowa? Kolowa puwanowa? Kote koane puwanowa? Alake kolo Kote koane tiye tinase Kote koawa hele heneye napokeye.

¹⁸ Aputa: kiyewi selese, ‘Senayewi hekilase selese, “Etawa kalotese tiye tikeye.” Aluse selapola: ene hekilase seyawa iya:takamakiwa ililakeye. Alawamona, etewa kalola wapa:kemi Kotema nano ketea mokopo miya:na:pela: tiye tiwa, senayewi hekilase selese, “Nano ketea tiye ti akeye.” Aluse selapola: ene hekilase seyawa talapoiya kao elaposakeye.’ Aluse kiyewi selesekeye. ¹⁹ Sena si elipe kolawa matana eta: seli matanesema epesita:ya amunuse kiwa aluse sitalakeye. Alake no nokaiyamo puwanowa? Etawa kalola wapa:kemi Kotema nano ketea mokopo miya:na:pela: nano ketea tiye tiwa puwanowa? Etwawa puwanowa? Alake etewa eta: tiye tima Kotema ketea mokopo miya:na:wa noko:lu sapa:na:na? Satapita: nano ketea mokopowa pa:ta napolo sopolu tepesakeye. Napowa sopolu tepesanase etewawa puwanowa?

²⁰ Alanase, senayewi hekilase selese, ‘Etawa kalotese tiye tikeye.’ Aluse selese etewa kalotese tiye tiwala, etewa kalola wapa:kemi ketea tiye tiwala, sopokeye hekilasekeye. ²¹ Aputa: senayewi hekilase selese, ‘Kote koakeye.’ Aluse hekilase selapita:, Kote koawana, Koteyewi E koawemi sita:newana, hekilasekeye. ²² Aputa: senayewi hekilase selese, ‘Hepene fala akeye.’ Aluse se-

lapita: Kote Piseikipela: ela amo sea amowa hekilase, Kote Ene Ewa sea emi helanase Kotewala hekilakeye.

²³ Kote solo ele walosene sena kiwala, Felesi sena kiwala eta: fesamoma:na: telamanakeye. Kiwa pota:pa:. Kiwa sopoke sena matana elipei sitalakeye. Kiyawa nakela sa:le aniyane nano ketea amuna taloipe sopolo tiwa, akota:pe ki tise, talo semeteiwa Kotema kinisekeye. Nano ketea koloteasuwa kiyawa kinisakasele, solo ele sosolo noka ta:te iya:tesekeye. Seli tipipilise matanema:na: telawamona kiyawa eta: matanesemakeye. Sena nowa hauwekilise matanema:na: telawamona kiyawa eta: matanesemakeye. Kotema matana semetei matanepa: seyawala, kiyawa epapuluse eta: matanesemakeye. Alake nano ketea talo semeteiwa Kotema kinisewana, solo ele noka ta:te iya:peyawala, sopoke ta: timapekeye.

²⁴ Sena si elipe kolayewi sena nokama isuwa walosene epapuluse kiyawa walokeye. Kiwa sita:newa weyamu sitalakeye. Hano nasene kana pupusini sutesinapitekiwa nano ketea koloteawa kiyawa tiye iya:tesekeye. Iya:pela: kemi kiyawa kopolo ka:mo amuna sosolo amowa popona kunusekeye. †

²⁵ Kote sowa walosene sena kiwala, Felesi sena kiwala eta: fesamoma:na: telamanakeye. Kiwa pota:pa:. Kiwa sopoke sena matana elipei sitalakeye. Kiyawa kapowala, menekiwala,

† **23:24** Nano ketea olokeyatela koloteawa Felesi senayewi eta: pote iya:tesemakeye. Aputa: mane olokeyatela sosowa iyewi pote iya:tese kemi tiya:sela: sitalakeye.

wapa:se tapowamo semetei selakolose, suwa eta: selakolama epapuluse kiwa epapulakeye. Kiwa tomayewi ilise sita:pesena:pela: elawamona, kiwa himu matanawa mane olokeyatela woliyetiye sita:la: etakeye. Aluse sita:la: kiyawa nano ketea atu tima:na:pela:, matanepela: apula: kiyawa ki matanawana, kulu hanose aluse kiwa sitalakeye.

²⁶ Felesi sena kiwa, sena si elipe kola sita:la: epapuluse sitalakeye. Kapo suwala, meneki suwala, puwano selakopa:. Suwa selakolose kotetise, wapa:se tapowala napolopesakeye. Alusene amunuse kili himu matanesewa puwano seila:ta:pa:. Seila:tapita: kiwa ili napolo sitalaposakeye.

²⁷ Kote sowa walosene sena kiwala, Felesi sena kiwala eta: fesamoma:na: telamanakeye. Kiwa pota:pa:. Kiwa sopoke sena matana elipei sitalakeye. Sena kuluwa peleya: tikilawa wapa:se falemi pene koiyayewi mutusekeye. Mupuwa wapa:se fala napolo kamona, hane kolemi sena kulu po:sula kiwa teselakeye. Alusene amunuse kiwa epapuluse sitalakeye.

²⁸ Aputa: senayewi kiwa potose matanese, ‘Iwa sena napokeye.’ Aluse matana kamona, kiwa matana elipei matanesewana matana olokeyatelawala sitalakeye.” Aluse Yesuyewi seyakeye.

Kote Solo Ele Walosene Senawana, Felesi Senawana, Fala:sima:na:wa Tuwapa:na:wa Wekeye

Luki 11:47-51

²⁹ Yesuyewi wa:ke selese, “Kote solo ele walosene sena kiwala, Felesi sena kiwala eta: fe-samoma:na: telamanakeye. Kiwa pota:pa:. Kiwa sopoke sena matana elipei sitalakeye. Koteyewi solo se tiye kinisene sepatosene senawana, Kotema matanepela: sita: tesene senawana, sena kulu apana timiyawa apula: sena kulu peleya: tikilawa kiyawa tima:na: tise momateya seila:tesekeye. ³⁰ Momateya seila:tapola: kiyawa selese, ‘Niyawa tilila kouwa mei sita:ne opo emi, niwa sita:nekiwa, tilila kouwa mei seselese, Kote solo se tiye kinisene sepatosene senawa masamapekeye.’ Aluse kiyawa selesek-eye. ³¹ Kiyawa ki mouwa hokatolose seleselakeye. Kili tilila kouwa meiyewi Kote solo se tiye kinisene sepatosene senawa sana kulukeye. Aputa: tilila kouwa mei semeteyewi maye minawa kiwakeye. Kiyewi alusewana semetei kakeye. ³² Ehe, hamona. Kiwa ha:na: mane olokeyatela ke kouwa iyewi timiniyawamu kiwa sosolo timinipa:na:pa:.

³³ Kiwa heseke amunanakeye. Kili tilila kouwa mei heseke epapula amoke maye minawa minanase kiwala, heseke amunanakeye. Heo peleya: emi kiwa hamonama:na:wa noko:lu iya:pa:na:napa? Maiya:taposakeye. ³⁴ Alake kiyawa ta:pita: Kote solo se tiye kinisene sepatosene senayawala, seli matanepela: takalese selesene senayawala, Kote solo ele walosene senayawala solo miya:na:pela: Neyewi hamonama:na:keye. Inapita: kiyawa sena noka i kelipapoya papela: sana kulaposakeye. Sena noka Yu senayewi kekenesene koane mei

naiyayewi sanaposakeye. Sanose ikomonosaleke senawa nesile hanaposakeye. Hanapola: koane nowemi hanapola:, koawana ikomonosaleke, nesile hanapola:, koane nowemi aluse nesile sila:sela: silalaposakeye.

³⁵ Alake Kotema matanepela: ela sena, Epo puwano sana kuluwemi, amo fo:su sena nokala sana kulukeye. Sikape Pelekaiya e sa:le Sekalaiya Kote koane sana kulukeye. Etewa kalola tiye tiwa nono fa:namo tapo apola: Kote-pela: koane nono komamo tapo apola: honosane enene ewa sana kulukeye. Alake kili tilila kouwa meiyewi olokeyatela matanepela: timiya aluse, kiyawala olokeyatela tima:na:pela: matanesekeye. ³⁶ Neyewi kima heneye selakeye. Sena sopoke seli sita:newa sana kulunase, sena kesale ikila weyemi sita:newa Koteyewi falasipesakeye.” Aluse Yesuyewi seyakeye.

Yelusaleme Sitiwemi Sena Kesale Sita:newa Yesuyewi Matanawa Wekeye

Luki 13:34-35; 19:41-44

³⁷ Yesuyewi selese, “Yelusaleme sena kesale kiwala, kiyawa Kote solo se tiye kinisene sepatosene senawa sana kulusapekeye. Koteyewi hamona seya senawa kiyewi etewayewi olosapekeye. Yelusaleme sena kesale kiwala, a:nema: yoyewi a:nema: sa:le kekene tiye epiyewi o:sula: tesekeye. Alusene amunuse wa:kiwala, wa:kiwala, Neyawa kiwa kekene tiye auma:na:pela: elawamona, kiyawa Nema mapoyakeye.

³⁸ Ta:ta:pa:. Yelusaleme sena kesale kiwala, kili koane mokopo sitalaposakeye. Koane sena kesale eniya:sela: masitalaposakeye.

³⁹ Neyewi kima heneye selakeye. Kiyawa Newa wa:ke mapotaposakeye. Aputa: sikape kiyewi selese, ‘Koteyewi hamona seya sena epe iniseya Koteyewi napola:pita:,’ aluse selapita: ikila emi kiyawa Newa potaposakeye.” † Aluse Yesuyewi seyakeye.

24

Kote Koane Etewawa Eke Tiye Iya:pa:na:wa Yesuyewi Seyawa Wekeye

Make 13:1-2; Luki 21:7-19

¹ Yesuyewi Kote koawa iya:pela: hanapita:, Ene sena ilipe hanoseyewi Kote koawa sema:na:pela: Yesuma waiyakeye. ² Walopita: Yesuyewi selese, “Kote koawa kiyawa pota? Ta:ta:pa:. Neyawa kima heneye selakeye. Koane amowa etewa wa:lese tiwa etewawa iyawa ekeye ti iya:peya semetei semetei esa: teselaposakeye,” au seyakeye.

Nano Ketea Hilila Kalikalise Hetetima:na:wa Wekeye

Make 13:3-13; Luki 21:7-19

³ Yesuwa tokomo Olifiwemi fiyanapola: henewemi Ene sena ilipe hanosene inapola:, ilipe ipitane ka:la:lopela:la: Yesuma meapo ta:potose, “O:suwemi Kote etewa koawa ekeye tiyaposapa:? Aputa: Kewa mene mina:na:wa nano ketea

† 23:39 Kisala Puka 118:26

enayewi nima walopesapa:? Aputa: ikila itapa tema:na:wa nano ketea enayewi walopesapa:?”

⁴ Au selapita: Yesuyewi selese, “Sena nowamoke kima mokopo selapitekiwa solo amowa ta: tima:pekise pota:pa:.” ⁵ Sena muta inaposakeye. Inapola: iyawa mokopo selese, ‘Newa Kelesokeye.’ Aluse Ne unuwa sepela: mokopo selapita:, solo amowa sena kesale mutayewi ta: tiyaposakeye. ⁶ Sena nokamoke sena nokalapulu tetape esaleke, kiyawa ta:taposakeye. Aputa: sena nokamoke sena nokalapulu tetakeye esaleke, aluse mokopo pepile hapa selapita:, kiyawa ta:taposakeye. Kiyawa ta:tese himunama tepa. Senayewi tepa:na:wa puwano hetetiyaposakeye. Aputa: itapa tema:na: oka sema hetetiyaposakeye. ⁷ Aputa: sena peleya: nowamoke sena peleya: nowanapulu tetapola:, apula: kamani nowamoke kamani nowanapulu tetapita: aupesakeye. Aputa: peleya: kalikalilawemi ma:na: nasewa kotetiyapita: sena kesale sosolo menipesakeye. Aputa: peleya: kalikalilawemi henene muta inaposakeye. ⁸ Alake, kesale ene kupu fa:nemi sala enewa ha:na:na:wa sosolo temekelese fa:se nakolosene hanose alusene epapuluse henene inapitekiwala, ma:na: nasewa itapa tepitekiwala, kisi tetapitekiwala, nano ketea hililawa ma:ta: tiye aupesakeye.

⁹ Ikila emiwa sena olokeyatelayewi kiwa ikomomita: sukulu tiye siliye hanaposakeye. Siliye hanapola: kiwa sana kulaposakeye. Kiwa Newamo kulu hanapose senala: peleya: sopowemi sita:neyawa kima mapolopesakeye.

¹⁰ Mapolopita: Newamo kulu hanosene sena kesale mutayewi Newa iya:pela: hanaposakeye. Iya:tapita: nokamoke noka sihelelepesakeye. Iwa i kene kemi, nowamoke nowama mapoye, nowamoke nowama mapoye aluse sitalaposak-eye.

¹¹ Aputa: mokopo solo se tiye kinisene sepatosene sena muta hetetise se tiye kinapita:, sena kesale muta amoke mokopo sowa ta: tiyaposakeye. Ta:tapola: hele matanepesak-eye. ¹² Aputa: sena kesaleyewi olokeyatela timinisewa solopesakeye. Sosolo tese, Nema kulu hanosene sena kesale mutayewi himu seme-tei matanepela: himu hapawa itapa tepesak-eye. ¹³ Alawamona, sena kesale Kotema kulu hanosewa eta: iya:peyamake, kokolo matanepela: sita:la:, tima:na: tiye hanapola: o:suye tisaleke, sena kesale amowa Koteyewi mene siliyaposakeye. ¹⁴ Newa Piseikipela: enewa sena peleya: sopowemi sita:neyawa ta:pita:, peleya: sopowemi Nema kulu hanosene sena kesale sopoyewi solo napowa se tiye kinaposakeye. Se tiye minase, itapa tema:na: oka hetetiyaposak-eye.” Aluse Yesuyewi seyakeye.

Nano Ketea Olokeyatela Hetetima:na:wa Wek-eye

Make 13:14-23; Luki 21:20-24

¹⁵ Yesuyewi selese, “Puwano fa:nemi Kote solo se tiye kinisene sepatosene sena Ta:nioloyewi selese, ‘Kote kolotea meapoma:na:pela: Kote koane senayewi nano ketea olokeyatelawa apolaposakeye.’ Aluse Ta:nioloyewi seyawa hetetiyaposakeye. Aputa: nano ketea olokeyatelawa

hetetiyapita: kiyawa puka we akelesene sena kesaleyewi potapola: Yesuyewi sowa kiyawa matanepesakeye.*

¹⁶ Alake Yutia sena kesale kiwala, keteawa hetetiyakemiwa kiwa nesile tokowemi ha:na:pa:.

¹⁷ Ikila emiwa sena koane tomo † kiwa ene koane suwemi nano ketea tima:na:pela: hanakamakiwa eta: ilimanakeye. ¹⁸ Sena nowa ene alekena honosane enewa koane sao tima:na:pela: hanakamakiwa eta: ilimanakeye.

¹⁹ Kesale alelawala, kesale sala kiaiya yowala, nesile hanakamakiwa sosolo hokopesakeye. ²⁰ Yapewemiwana ha:le tesene opo emiwana nesile ha:na:na: oka hetetima:pekise kulukulupa:.

²¹ Kiwa nesile hanapola: epe-sita:ya ikila emi ikomoma:na:wa sosolo tepesakeye. Peleya: sosolo weyamo ma:ta: ti opo emiwana, yemiwana ikomoma:na:wa puwano eta: alamakeye. Aputa: ikomonose itapa tepela:, sikape epapuluse maikomopesakeye.

²² Aputa: ikomoma:na: opo hetetiyakemiwa, kaluse ikomonose sitalapitekiwa, sena kesale sopoke ya:te tepesakeye. Ya:te tema:pekise Koteyewi ta:peya sena kesale amowa matanepela:, ikomoma:na: opo heka Koteyewi na tiye kasa apolaposakeye.

²³ Aputa: sena nowamoke kima selese, 'Ta:ta:pa:. Sena we Piseiki sola:pewa Ekeye. Ewa Kelesokeye,' au selaposakeye. Aputa: sena

²² Aputa: ikomoma:na: opo hetetiyakemiwa, kaluse ikomonose sitalapitekiwa, sena kesale sopoke ya:te tepesakeye. Ya:te tema:pekise Koteyewi ta:peya sena kesale amowa matanepela:, ikomoma:na: opo heka Koteyewi na tiye kasa apolaposakeye.

²³ Aputa: sena nowamoke kima selese, 'Ta:ta:pa:. Sena we Piseiki sola:pewa Ekeye. Ewa Kelesokeye,' au selaposakeye. Aputa: sena

²³ Aputa: sena nowamoke kima selese, 'Ta:ta:pa:. Sena we Piseiki sola:pewa Ekeye. Ewa Kelesokeye,' au selaposakeye. Aputa: sena

* **24:15** Ta:niolo 9:27; 11:31; 12:11 † **24:17** Yu senayewi koane tomowa koa:pela: tisekeye. Ti tiyapola: i hanapola: etepela koane tomo ka:la:losekeye. Falemi fiya:ma:na:pelekiwa walo walowale koane yawemi timinisekeye.

nowamoke kima selese, Ta:ta:pa:. Keleso inapola:, elakeye,' au selaposakeye. Alake sena nokamoke aluse selesaleke, ili sowa ta:tapa. ²⁴ Sena noka mokopo Keleso mene tepela: hetetiyaposakeye. Aputa: sena noka mokopo sepatosene sena mene tepela: hetetiyaposakeye. Hetetise sena kesaleyewi iwa kulu hanapita: iyewi nano ketea penaiya tisene sosolo timinipesakeye. Timinipitekiwa sena kesaleyawa pota: ipipesakeye. Koteyewi ta:peya sena kesale iyewi ketea alusewa kapo popa:na:pela: suku-lutiye timinipesakeye. ²⁵ Ta:ta:pa:. Oka seta: hetetima ela: nano ketea auma:na:wa Neyewi kima selakeye.'

²⁶ Alake senayewi kima selese, 'Keleso mowa peleya:wemi elakeye,' Au selapita: ta: tiyapola: potapose hanapa. Aputa: sena nowamoke selese, 'Kelesowa koane muka:lakeye.' Au selapita: ta:tapa. ²⁷ Aputa: opo inisene tapowemi saiyakolose ho:liyawa, opo sinisene tapowala ho:lilisekeye. Alusene amunuse Nawa kemiwa epapuluse mina:na:keye. Sena Sa:wa Nekeye. ²⁸ Aputa: nano ketea kulu telapitekiwa a:nema: usunuwa kekenesekeye." Aluse Yesuyewi seyakeye.

Yesuwa Mene Mina:na:wa Wekeye.

Make 13:24-27; Luki 21:25-28

²⁹ Yesuyewi selese, "Ikomoma:na: oka itapa tese ela:pe kipila ikilale otowi yopolo tepesakeye. Nukulapo kuneiyawa maho:lilipesakeye. Meiyetolu hepene falemi tese peleya: weyemi sululuwalupesakeye. Hepene falemi nano

ketea sololo sita:newa ilelipesakeye. ³⁰ Ikila emiwa hepene falemi tese Sena Sa: Newa mene mina:na:wa nano ketea penaiya sosolo nowamoke waloma:na:keye. Nano ketea walo-pita: peleya: sosolo weyemi sena kesale sopoke sita:neyawa potose ya:pelepesakeye. Ya:pelese potakamake Newa hepene falemi tese meiki koiya emi penaiyawanapulu ho:liya sosowal-pulu inapita: potaposakeye. ³¹ Potapita: wa:polo sosolo sanaposakeye. Sanapita: hepene sena muta Neyewi hamonapita: inise, Neyewi ta:peya sena kesale peleya: sopowemi sita:newa mene silima:na:keye. Neyewi ta:peya sena ke-sale fo:su tapowemi sita:newana, fapo helele tapowemi sita:newana, fapo helele tapowemi sita:newana, sipupa: minitapo sita:newana, peleya: sopowemi Neyewi ta:peya sena kesalewa siliyapola: kekenema:na:keye.” Aluse Yesuyewi seyakeye.

*I Kaluwa Yesuyewi Pale Seyawa Wekeye
Make 13:28-31; Luki 21:29-33*

³² Yesuyewi selese, “I kalu pale seyawa wekeye. I kalu seyawa alutisaleke kiyewi potose matanese, ‘Hepolo tema:na:pela: mapatotakeye.’ Aluse kiyawa matanesekeye. ³³ Alusene amunuse Neyewi nano ketea auma:na: seyawa hetetiyapita: potapola: kiyawa matanese, ‘Yesu mina:na:wa mapatotakeye,’ esa: matanepa:. Aputa:, ‘Sena koane suwemi musuluma:na:pela: isu tenamo mapatopita: ela epapuluse, Yesuwa epapuluse mina:na:wa mapatotakeye.’ Aluse kiyawa matanepa:. ³⁴ Neyawa kima heneye

selakeye. Sena kesale ikiwapo semetei kemi kesilawa iwa seta: kulumake a pote a sita-lakemi, Neyewi auma:na: seyawa hetetiyapita: potapola:, we aluselapo esa: epalakeye. Aluse potaposakeye.

³⁵ Alake, meiki falala peleya: sosolo weyala itapa tepesakeye. Alawamona Ne sowa maitapa tepesakeye. Kokolo kao elaposakeye.” Aluse Yesuyewi seyakeye.

“Newa Mene Mina:na: Oka Sena Nowamoke Eta: Matanesemakeye.” Aluse Yesuyewi Seyawa Wekeye

Make 13:32-37; Luki 17:26-30; 34-36

³⁶ Yesuyewi selese, “Newa mina:na: okala opo si awawala senayawa eta: matanesemakeye. Hepene senayawala Kote E Sa:le Neyawana eta: matanesemakeye. Ni Atayewi Ene semeteiyewi matanesekeye. ³⁷ Aputa: Noa enene ikila emiwa sena kesale sita:ne amunuse Newa mene mina:na: ikila emi sena kesaleyawa aluse sitalaposakeye. ³⁸ Noa enene ikila emiwa hawa seta: minama ela: sena kesaleyawa ma:na: nasewana, hawana napela: senayawa kesale tiye, kesaleyawa sena salo hanapola: aluse sita:nekeye. Aluse sita:newemi Noa potiwemi talakeye. ³⁹ Tapita: sena kesale sopoke tikila:pela: sita:nenase hawa hakene minakeye. Hano hakene inise nano ketea sopoke tiye hapakeye. Alake Sena Sa: Newa mene ina ikila emiwa Noa enene ikila emi ela amunuse aupesakeye.

⁴⁰ Newa mene ina ikila emiwa, sena elipei alekenawemi sita:newa nowa Neyewi silise,

nowa kemi iya:pa:na:keye. ⁴¹ Kesale elipeiyewi witi fo falawa timinima:na:pela: muya:sela: sita:newa, nowa Neyewi silise, nowa kemi iya:pa:na:keye. ⁴² Auma:na:nase kiyawa pote sita:latipa:. Kiyawa Piseiki mene mina:na: oka kiyawa eta: matanamake pota: sita:latipa:.

⁴³ Aputa: sena nano ketea atu tiseyawa sena nowamo koane nano ketea atu tima:na:pela: inisekeye. Nano ketea atu tima:na:pela: mina:na:wa, opo si awawa koane inayawa eta: matanesemakeye. Nukulapo ka:lewemiwana, nukulapo honosanewemiwana, ikiwapa:na: mapato kemiwana, atu tisene sena koane o:sulu mina:na:wa, koane inayawa eta: matanesemakeye. Eta: matanamanase ikilawala, nukulapowala, eta: enimake koane pote tesekeye. ⁴⁴ Alusene amunuse kiyawala aluse pote sita:latipa:. Sena Sa: Newa mene mina:na: ikilawala, opo si awawala, kiyawa eta: matanamanase kiwa pota: sita:latipa:.” Aluse Yesuyewi seyakeye.

Tima:na: Tisene Sena Sita:ne Yesuyewi Pale Seyawa Wekeye

Luki 12:41-46

⁴⁵ Yesuyewi selese, “Tima:na: tisene senayewi seli matanese ene inama matana semetei matanepela: weyamu tesekeye. Inayewi ema selese, ‘Ne koawa pota: elatipa:. Sena koane sita:nema nano ma:na: ili kina:pa:. Na tese kinapa.’ Aluse selese selapola: hanapola:, ⁴⁶ sikape mene inise potakamake tima:na:

tisene senayewi timinipe seyawa tiyapita: potapola: sosolo epelepesakeye. Epelese ewa napola:taposakeye.

⁴⁷ Neyawa kima heneye selakeye. Koane inayewi ene tima:na: tisene senawa solo se ema selese, ‘Neyewi nano ketea sopoke pota: elatipa:,’ au selaposakeye.

⁴⁸ Alawamona, tima:na: tisene sena olokeyatela weyamu tesaleke matanese, ‘Koane inawa hapa sema mamene inatakeye.’

⁴⁹ Aluse matanese eyewi tima:na: tisene sena noka sanose, sena olokeyatela noka ilipe ka:la:lopela:la:, hano olokeyatela napela: matana nanano tesekeye. ⁵⁰ Aluse ela: ene inawa mene mina:na: okala, opo si awawala, eta: matanemake enewemi, ene inawa mene inisekeye. ⁵¹ Mene inise tima:na: tisene sena falasise sananape apola: ema selese, ‘Kewa hamona. Sena matana elipei sita:ne alapulu elapose hamona. Peleya: emi iwa sita:la: ya:pelese peka kalo na:sela: sitalakeye. Amowana elapose hamona.’ Aluse koane inayawa selaposakeye.” Aluse Yesuyewi pale seyakeye.

25

Kesale Pola Taloipe Sita:newa Yesuyewi Pale Seyawa Wekeye

¹ Yesuyewi selese, “Piseiki mene mina:na: ikila emi, Kote Piseikipela: pote a elekiwa ela amunuse, auma:na:wa wekeye. Kesale pola taloipe sopoyewi nafa tiyapola: koawa

iya:pela: sena kesale napute tiwa isu kiwemi koluma:na:pela: hapakeye. ² Kesale taloipe sopoyawa pipe nowamoke seli eta: matane-makeye. Aputa: kesale pipe nowamoke seli matanakeye.

³ Alake seli eta: matanama kesaleyawa nafa semetei tiyapola: hanapola:, wela hawa potolowemi wasu tiye tiyapola: eta: hapamakeye.

⁴ Aputa: seli matana kesaleyawa nafa tiyapola: wela hawa potolowemi wasu tiye tiyapola: hapakeye. ⁵ Aputa: sena kesale napute tiwa sema inapita: kesale taloipe hapawa enima:na: tepita: enikeye.

⁶ Faya elapita: nukulapo honosanewemi sena nowamoke holose, ‘Sena kesale napute tima:na:wa inatakeye. Kiyawala potapose mina.’ Aluse holakeye. ⁷ Hopita: kesale taloipe sopowa tesile fiyanapola: nafa tutiyapola:, ⁸ seli eta: matanama kesaleyawa seli matana kesalema selese, ‘Nini nafawa sekako tiyape. Kiyawa wela hawa nini nafa kolotea susama.’ ⁹ Au selapita: seli matana kesaleyewi selese, ‘Eta: auma:na:makeye, niyawa kima susakamakiwa eta: ilimanakeye. Niwa sopowamopela: wela hawa ilima:pele. Wela hawa itapa tema:pekise kiwa kilipe sitoa hanapola: pa:ta wa:la:loma:.’

¹⁰ Au selapita: iyawa wela hawa wa:la:loma:na:pela: hapakeye. Hanapita: sena kesale napute tima:na:wa minakeye. Inapita: wela hawa ili wasu tiye mina kesale amowa ewalapulu ilipe semetei ma:na: ma:na:wa koane musuluyetiye hapakeye. Hanapita: isu tenamo etapeyakeye.

¹¹ Etapeyawemi seli eta: matanama kesale pipe sopowa sikape inapola: peleya: pakia emi tese holose, ‘Piseiki, Piseiki, isu tenamowa kolo tima. Niwa mina:na:keye.’ ¹² Au selapita: piseikiyewi selese, ‘Neyawa heneye selakeye. Kiwa neyawa eta: potesemakeye.’ Aluse eyawa seyakeye. ¹³ Auma:na:nase kiyawa pota: sita:latipa:. Alake Newa mene mina:na: ikilawala, opo si awawala, kiyawa eta: matanemake pota: sita:latipa:.” Aluse Yesuyewi seyakeye.

Tima:na: Tisene Senayewi Tima:na: Tiwa Yesuyewi Pale Seyawa Wekeye

Luki 19:11-27

¹⁴ Yesuyewi selese, “Piseiki mene mina:na: ikila emiwa auma:na:wa wekeye. Alekena in-awa makene ha:na:na:nase ene tima:na: tisene senayewi ene moweniwa pota: sita:pesita: mina selapita: minakeye. ¹⁵ Alake tima:na: tisene senayewi alusewa alekena ina amoke potose, ima nano ketea semetei kamuna mimakeye. Sena semetei nowamoke hele heneye penanose timiyanase ema moweni taosene pipe pota: epe-sita: mikeye. Aputa: sena semetei nowamoke penanose timiyanase ema moweni taosene elipei pota: epesita: mikeye. Aputa: sena semetei nowamoke kolotea penanose timiyanase ema moweni taosene semetei mikeye. Kinapola: apola: ene makene hapakeye.

¹⁶ Makene hapalapita: moweni taosene pipe tili senayawa pisinisi timinise, moweni taosene pipe nowana, tiyapola: alapulu kekenakeye. ¹⁷ Aputa: moweni taosene elipei tili senayawa pisinisi timinise, moweni taosene elipei nowana,

tiyapola: alapulu kekenakeye. ¹⁸ Alawamona, moweni taosene semetei tili senayawa peleya: ta:pela:, ene pota: enene sena amokiwa moweni taosene semetei miwa tikiyakeye. ¹⁹ Alake iki-wapo muta kotetipela: tima:na: tisene senayewi ili tilile esa:, alekena inayewi potapose mene minakeye.

²⁰ Mene inapita: moweni taosene pipe tili sena amoke moweni taosene pipe nowana tiyapola: alapulu kekenawa, alekena inama mik-eye. Kinise eyewi selese, 'Piseiki, keyawa nema moweni taosene pipe kinapita:, neyawa pisinisi timinise moweni taosene pipe nowana, tiwa Kewamopela: moweni sopowa tiye tiwa akeye.'

²¹ Au selapita: alekena inayewi selese, 'Napolakeye. Kewa tima:na: tisene sena napok-eye. Keyawa nema matana semetei matanese napolo timiyanakeye. Neyawa kema nano ketea kolotea pota: epesita: apoyawa keyawa napolo timiyanase, keyawa nano ketea sosolo pota: epesita: neyawa apoma:na:keye. Ke piseikiwa nekeye. Neyawa kema epelekeye. Keyawala epelepa:. Na:nipe semetei epelese sita:pesena:keye,' au seyakeye.

²² Aputa: moweni taosene elipei tili senayawa alekena ina elakemi inapola: selese, 'Piseiki, keyawa nema moweni taosene elipei kinapita:, neyawa pisinisi timinise moweni taosene elipei nowana tiwa kewamopela: tiye ti akeye.' ²³ Au selapita: alekena inayewi selese, 'Napolakeye. Kewa tima:na: tisene sena napokeye. Keyawa nema matana semetei matanepela: napolo timiyanakeye. Neyawa kema kolotea pota:

epesita: apoyawa keyawa napolo timiyanase, keyawa nano ketea sosolo pota: epesita: neyawa kewa apoma:na:keye. Ke piseikiwa nekeye. Neyawa kema epelekeye. Keyawala epelepa:. Na:nipe semetei epelese sita:pesena:keye,' au seyakeye.

²⁴ Aputa: moweni taosene semetei tili senayawa alekena ina elakemi inapola: selese, 'Piseiki, neyewi matanese kiwa, "Kewa sena komokeye. Kewa kine alekena ina ela kemi, tima:na: tisene sena kewamopela: ke alekenawemi nakela kelawa, fo watapita:, keyawa tine, au selesekeye." * Aluse Neyewi matanema:na:pela: ²⁵ newa ipilise ela: ke moweniwa peleya: ta:pela: tiki piyakeye. Tiki piyawawa siti yapola: keyewi kiwa kinawa kema mene kinakeye.' ²⁶ Au selapita: alekena inayewi selese, 'Kewa tima:na: tisene sena hele heneye olokeyatelakeye. Kewa tomayewi mapolose tima:na: tiya:sela: elakeye. Keyewi matanese kiwa, "Eyawa alekena eta: kelama kemi nano ketea nasewa tisekeye." ²⁷ Aluse matanese ne moweniwa keyewi pa:eke tuwatoluwamona ke elalakeye. Tuwatapitekiwa moweni kolotea nowana wapa:kemi pape mapekeye. Newa mene inise moweni kokonose tiye tiwala, moweni kolotea papeyawala, timapekeye,' au seyakeye.

* **25:24** Tima:na: tisene senayewi inayewi alusewa hekeyakeye. Alake alekenawana, nakela kelawala enakeye. Alekena inayewi ene tima:na: tisene senama ketea wa:la:ya hepe kinisekeye. Alake fowa watapita: alekena inayawa tiyapita: ene olokeyatela matiminikeye.

²⁸ Alanase alekena inayewi sena nokama selese, ‘Moweni taosene semetei ene ema pota: epesita: miwa mene tupa. Tutapola: moweni taosene taloipe tili senama moweni taosene semetei kina:pa:. ²⁹ Alake senayewi nano ketea pa:ta tesenema, nano ketea nowana miya:na:keye. Kinapita:, ene enawa sosolo tese-laposakeye. Aputa: nano ketea nowa eta: tesenema senayawa nano ketea nowa elapita: tuku-tiyaposakeye. ³⁰ Tima:na: tisene sena olokey-atelawa mowa yopolotela peleya: tapowemi toliyetima. Peleya: emi sena kesale ya:pelese peka kalo na:sela: sitalaposakeye.’ Aluse alekena inayewi seyakeye.” Aluse Yesuyewi pale seyakeye.

Piseikiwa Inapola: Peleya: Weyemi Sena Kesale Sopowa Takalema:na:wa Wekeye

³¹ Yesuyewi selese, “Sena Sa:wa Nekeye. Newa inisekiwa ho:liyawalapulu hepene sena mutawalapulu ninipe mina:na:keye. Inisekiwa Newa Piseiki sasonase sea ho:liya sopolu emi helema:na:keye. ³² Helapita: Ne minitapowemi sena kesale peleya: sopoke emi tese siliye inapita: kekenepesakeye. Kekenawa Neyewi tipipilise takalepesakeye. Alake a:pele sipiwalapulu kopolo nanikosewalapulu tisilakolose sita:newa, a:pele sipi inayewi epapuluse Neyewi tipipilise takalepesakeye. ³³ Takalese a:pele sipi tiya:le ili tapowemi apola:, kopolo nanikose tiya:le hukalo tapowemi apola:, aluse takalepesakeye.

³⁴ Aputa: Newa Piseikipela: ela: ne tiya:le ili tapowemi, sena kesale takalese apoyama

weyamu sema:na:keye. ‘Ni Atayewi kiwa nap-ola:pewa mina. Kiwa Koteyewi e sa:nase kiwa neyewi piseikipela: pote elaposakeye. Newalapulu epesena:pela: mina. Puwano fa:nemi, peleya: sosolo weyamowa ma:ta: ti ikila emiwa, kiwa Newanapulu sita:pesena:wa Koteyewi hekeya:sela: apoyakeye. ³⁵ Aputa: Newa menipita: kiyewi Nema ma:na: nasewa kinisekeye. Newa hano menipita: kiyewi newa hano maita: kinisekeye. Newa himini inapita: kili koane newa minapela: silisapekeye.

³⁶ Newa nano ketea misitiya ela: sao ita-palapita:, kiyewi Newa seselese sao kinisalekeye. Newa nakola ka:pelalapita:, kiyewi Newa seselesapekeye. Newa tipolo selawatapita:, kiyewi Newa potapose inisapekeye.’ Aluse Neyewi sema:na:keye.

³⁷ Aluse selapita: Kotema hekeya matana sena kesale Nema weyamu selaposakeye. ‘Piseiki, Kewa menipita:, asu niyewi Kema ma:na: nasewa mina? Kewa hano menipita:, asu niyewi Kema hano maita: mina? ³⁸ Kewa asu himini inapita:, niyewi Kewa minapela: silila? Kewa sao itapalapita:, niyewi asu Kema sao mina? ³⁹ Kewa nakola ka:pelalapita:, asu niyewi Kewa seselala? Kewa tipolo selawatapita:, asu niyewi Kewa potapose minana?’ Aluse Kotema hekeya matana sena kesaleyewi selaposakeye.

⁴⁰ Aluse selapita: Neyawa ima weyamu sowa sema:na:keye. ‘Neyawa kima heneye selakeye. Neyawa nine ne ma:e amunawana, nine ne ate amunawana, semetei nowa kolotea esa: enewa

kiyawa seselalaleke Newamo seselakeye,' au selaposakeye.

⁴¹ Aputa: ne tiya:le hukalo tapowemi sena kesale apoyama weyamu sema:na:keye. 'Kiwa sopoke olokeyatelakeye. Setenepelekiwala, Seteneyewi tima:na: tisene senapelekiwala, tei eta: sekakolosemawa heke tiye apoyakeye. Kiwala Newa iya:pela: epemi hamona, au selaposakeye. ⁴² Alake Newa menipita: kiyawa nema ma:na: nasewa eta: mimakeye. Newa hano menanapita: kiyawa nema hawa maita: eta: mimakeye. ⁴³ Newa himini inapita:, kiyawa newa minapela: eta: silimakeye. Newa nano ketea misitiya ela: sao itapalapita:, kiyawa nema sao eta: mimakeye. Newa nakola ka:pelalapita:, kiyawa newa eta: seselamakeye. Newa tipolo selawatapita: kiyawa newa potapose eta: minamakeye.' Aluse Neyawa sema:na:keye.

⁴⁴ Aluse selapita:, iyawa Nema weyamu selaposakeye. 'Piseiki, Kewa menise elapitekiwala, hano meina:sela: elapitekiwala, himini inapitekiwala, sao itapalapitekiwala, nakola elapitekiwala, tipolo selawatapitekiwala, asu niyewi Kewa pote iya:peyala?' Aluse iyewi selaposakeye.

⁴⁵ Aluse selapita: Neyewi ima weyamu solo mene sema:na:keye. 'Neyawa kima heneye selakeye. Sena kesale kolotea esa: enene semetei nowa, kiyewi eta: seselamake, kiyawa Newa pote iya:tesalekeye.' Aluse Neyawa sowa mene sema:na:keye. ⁴⁶ Alake iwa kemi kokolo kao falasima:na:pela: nono kolemi hanapita:, alawamona, Kotema hekeya matana sena kesalewa

Kotewalapulu kokolo kao sita:pesena:pela:, nono falemi hanaposakeye,” Aluse Yesuyewi seyakeye.

26

“Yesuwa Kumita: Supa:na:keye.” Aluse Seyawa Wekeye

Make 14:1-2; Luki 22:1-2; Yone 11:45-53

¹ Yesuyewi ketea auma:na:wa selapola: kotetise, E sena ilipe hanosema selese, ² “Ikila elipei itapa tepela:, Koane Helepa:pe Matanema:na:pela: Tikinakeye. Tikinisene ikila emiwa, Sena Sa: Newa i kelipapoya papela: sana kuma:na:keye. Sana kumita: senayewi Newa sihelelepesakeye,” au seyakeye.

³ Aputa: pilisiti sena puwanowa ene un-
uwa Kaiafasekeye. E koane pilisiti sena
sosowala, Yu sena tililawala sopoke kekenakeye.

⁴ Kekene tiyapola: iyewi kekelese selese, “Yesuwa hopolose sukulu tiye sana kumita: sanaposak-
eye. ⁵ Alawamona, tikina amo okemi, Yesuwa sutakamakiwa eta: ilimanakeye. Sena muta kekenayewi niwanapulu tepa:pekise niyawa eta: supa:na:makeye,” au seyakeye.

Petani Koamesa: Wela Ikomo Hosonosene Yesu Piseiwemi Kesale Nowamoke Sulawa Wekeye

Make 14:3-9; Yone 12:1-8

⁶ Petani koamesa: Saimone wakapila tela itapa telayewi koane, Yesuwa enewemi ⁷ kesale nowa inise etewa napolo potolo amuna timiyawa tiye minakeye. Potolo tiye mina emiwa wela hele heneye ikomo hosonosene, moweni sosoyewi wa:la:losewa wasu tikeye. Wasu tiyapola:

Yesuwa tepolo pawemi hela: ma:na: na:sela: helapita:, kesale amoke wela ikomo hosonosene Yesu piseiwemi sulakeye. ⁸ Supita: potapola:, sena ilipe hanoseyewi konomonose i kene sopolu selese, “Kesale amoke welawa ko:lupita: mokopokemi suluse itapa tepe? ⁹ Welawa sena nowama wa:la:lopela: moweni sosolo timapetak-eye. Moweni tiwa sena kesale ketea misitiyama miyapetakeye.”

¹⁰ Au selapita: ili matanawa Yesuyewi potapola: selese, “Ko:lupita: kesale amowa mapolomita: aluse sela? Kesale amoke Ne piseiwemi wela sukamowa nano ketea tisene heneye napowa akeye. ¹¹ Alake sena ketea misitiyawa ikila sopoke kiwalapulu kilipe sitalaposakeye. Alawamona Newa ikiwapo sopoke kiwalapulu ninipe maelaposakeye. ¹² Ne tomawa apana tuwapa:na:pela: kesale amoke wela ikomo hosonosene Ne toma napola:tese suma:na:wa ta:pele tiyapola: sulusapekeye. ¹³ Ta:ta:pa:. Neyawa kima heneye selakeye. Peleya: sosolo weyamo senayawa Newamo se tiye kina ikila emiwa kesale amoke wela sulawala sena kesaleyewi matanemita: iyewi selaposakeye.” Aluse Yesuyewi seyakeye.

Yutaseyewi Yesuwa Sihelelepesakeye, Au Seyawa Wekeye

Make 14:10-11; Luki 22:3-6

¹⁴ Sena ilipe hanosene kukuluipe semetei nowa unuwa Yutase Isekeleote ewa pilisiti sena sosolo sita:newemi hanapola:, ¹⁵ se tiye kinise ta:potose, “Neyewi Yesuwa sihelelesaleke kiyawa nema

ena miya:na:na?” Au selapita: iyewi Yutasema selese, “Niyawa kema silifa moweni usu talo usulupe * miya:na:keye.” Aputa: iyewi silifa moweni usu talo usulupe akelese ema kinak-eye. ¹⁶ Aluse kinapita: Yutaseyewi matanese, “Yesuwa noko:lu sihelelema:na:ne,” esa: Yesuwa sihelelema:na: isuwa keyakeye.

Koane Helepa:pe Matanema:na:pela: Tiki-nawemi Ma:na: Ma:na:pela: Yesuwa E Sena Ilipe Hanosewanapulu Kekenawa Wekeye

Make 14:12-21; Luki 22:7-14; Yone 13:21-30

¹⁷ Falawa eta: solosema ma:na:pela: tikinisene ma:ta: tisene ikila emiwa Yesuwa elakemi sena ilipe hanosene inapola: selese, “Koane Helepa:pe Matanema:na:pela: Tikinise ma:na: ma:na:wa, koane kami kekene tiye tiye tima:na:na?”

¹⁸ Au selapita: Yesuyewi selese, “Yelusaleme sitiwemi hanose sena nowama weyamu sela:pa:. Walosene senayewi selese, ‘Newa kuma:na: oka mapatotakeye. Mapatoyanase Koane Helepa:pe Matanema:na:pela: Tikinima:na:pela: ke koawemi Ne sena ninipe hanosewanapulu ma:na: ma:na:keye.’ Aluse Neyewi selesapekeye, e sela:pa:.” Aluse Yesuyewi sekepilapita:, ¹⁹ solo amowa kaluse kulu hanose sena ilipe hanosewa hanapola: ma:na: ma:na:wa kekene tiye tiye tikeye.

²⁰ Ka:lewemi Yesuwa E sena ilipe hanosene kukuluipewalapulu koane emi hapakeye. Hanapola: tepolo pawemi ²¹ ma:na: na:sela: ka:la:lopela:ne ikila emi Yesuyewi selese,

* **26:15** Siufa moweni usu talo usulupewa moweni sosokeye.

“Neyawa kima heneye selakeye. Kiyawa sena semetei nowamoke Nawa sihelelepesakeye.”

²² Au selapita: iyawa matana eta: epeyamake mapolose, i kene ta:keye hanose, “Piseiki, Kewa sihelelema:na:wa newama?” Aluse ta:keye hapakeye.

²³ Ta:keye hanapita: Yesuyewi selese, “Neyewi falawa tiye hano wela tikipela: kemi, sena nowamokiwala ke tikila sena epakeye. Sena amokiwa Nawa sihelelepesakeye. ²⁴ Sena Sa:wa Nekeye. Nawa senayawa auma:na:wa Kote pukawemi sepatosene senayewi momate tiye apoyawa kamunuse aupesakeye. Nawa sihelema:na: senawa fala:sima:na:wa mahepa-pelepesakeye. Sena amowa yoyewi eta: kesilamakiwa amowa ilimapetakeye.” ²⁵ Au selapita: Yutase Yesu sihelelema:na: sena amoke Yesuma selese, “Walosene sena, Kewa sihelelema:na:wa newama?” Au selapita: Yesuyewi Yutasema selese, “Henekeye, kine epe seleseya kakeye.” Aluse Yesuyewi seyakeye.

Sena Ilipe Hanosema Yesuyewi Falawawala Waine Hawana Miwa Wekeye

Make 14:22-26; Luki 22:15-20 1 Kolini 11:23-25

²⁶ Iyewi ma:na: na:sela: ka:la:lopela:ne ikila emi Yesuyewi falawa tiyapola: Kotema napolo esa: kulukululakeye. Kulukuluse kotetipela: Eyewi falawawa tiyapola: pasoloyetiye, E sena ilipe hanosema kinapola: selese, “Falawa we kiyewi tiyapola: maiya. Weyamowa Ne tomak-eye,” au seyakeye. ²⁷ Aputa: kapo hano tiyapola: Kotema napolo esa: kulukulupela:

kotetipela: ima kinise selese, “Kiyawa sopoke maiya. ²⁸ Waine hano we Ne pepetakeye. Koteyewi sena kesalewalapulu hili sepapowa matanemita:, Ne pepeta hapawa akeye. Sena kesale mutayewi mane olokeyatelawa pepeta amoke kepoliyetiyaposakeye.

²⁹ Ta:ta:pa:. Waine hano weyamowa Neyawa wa:ke peleya: weyemi eta: ma:na:makeye. Ni Ata Piseikipela: elakamo peleya: emi kiwalapulu ninipe kekene tiyapola: waine hano hiwamo ma:na:keye.” Aluse Yesuyewi seyakeye. ³⁰ Aluse selapita: iyewi Kotema wapilise kisalakeye. Kisalese itapa tepela: koawa iya:pela: tokomo Olifiwemi fiyanekeye.

*“Yesuwa Neyawa Eta: Potesemakeye.” Aluse Pitayewi Sema:na:wa Yesuyewi Seyawa Wekeye
Make 14:27-31; Luki 22:31-34 Yone 13:36-38*

³¹ Sena ilipe hanosema Yesuyewi selese, “Napu nukulapo Newa aputa: potapola:, kiyawa sopoke Newemi matana semetei esa: eta: matanamake Newa iya:taposakeye. Aputa: Kote pukawemi Koteyewi seya momateyawa wekeye. ‘A:pele sipi yesila senawa Neyewi kumita: sanaposa, a:pele sipi sopoke netalepesakeye.’ † Aluse momateyawa aupesakeye.

³² Auma:na: kamunuse Newa mene tesilapola: Kalili peleya: emi Newa puwano hapalapita:, kiwa sikape inapola: ninipe semetei kekenema:na:keye.” ³³ Aputa: Pitayewi Yesuma selese, “Iyawa sopoyawa kewa iya:tapita:, alawamona, neyawa Kewa heneye maiya:taposakeye.”

† 26:31 Sekelaiya 13:7

³⁴ Au selapita: Yesuyewi Pitama selese, “Neyawa heneye selakeye. Napu nukulapo kokono seta: kayamawemi keyawa ‘Yesuwa eta: potesemakeye,’ esa: ikila usulupe keyawa mokopo selaposakeye.” ³⁵ Au selapita: Pitayewi selese, “Eta: auma:na:makeye. Newa Kewalapululu na:nipe kuluse, ko:luse Kewa eta: potesemakeye, e sema:na:na?” Au selapita: sena ilipe hanosene sopoyewi Pitayewi solo amowa semetei kamo kulu hanose seyakeye.

Kesemene Peleya: Yesuyewi Kulukulusewa Wekeye

Make 14:32-42; Luki 22:39-46

³⁶ Yesuwa sena ilipe hanosewanapulu Kesemene peleya: emi hanose, Yesuyewi ima selese, “Kiwa weyemi ka:la:loma. Newa kolotea hanapola: kulukuluma:na:keye.”

³⁷ Aluse Yesuyewi Pitawala, Sepetiyewi e sa:le elipeiwala siliye hanapola:, Yesuwa Ene sosolo himu nakolose eta: epeyamake enekeye.

³⁸ Aluse ela: Yesuyewi ima selese, “Newa himu sosolo nakolose ela: Newa kuma:na:nakeye. Weyemi kiwa Newanapulu ninipe yesipela: sita:pesena:keye. Kiwa eniyapa.”

³⁹ Aluse Yesuyewi selapola: apola: kolotea hanapola:, panoka:pela:la: mitiyawa peleya:wemi opola: ela: kulukulula:sela:, “Ni Ata, Keyawa Nema nano ketea hilila apoyakeye. Apoyawa ililaleke nano ketea hililawa Keyewi tima. Alawamona Neyewi matanawamunuse aupa. Keyewi Kine matanawamunuse aupa:.”

⁴⁰ Aluse kulukulupela: kotetise sena ilipe hanosene usulupe amowa ka:la:lo pela:newanapulu inapola:, potakamake iwa fayalapita: papokeye. Potapola: iwa kila:tese tesilapola: Pitama selese, “Kiwa opo si awa semeteiwemi Newanapulu ninipe tesile pota: eta: sita:pesena: telamanakeye. ⁴¹ Alake kiwa polusaleke kiyewi olokeyatela tima:na: tiye ha:na:pekitise falela apota: sita:la: kulukulupa:. Kili matanayewi kulukuluma:na:pela: epelese, elawamona tomayewi hopolo tese eniyaposakeye.”

⁴² Aluse Yesuwa wa:ke me hanapola: kulukulula:sela:, “Ni Ata, nano hililawa Keyewi Nema mikeye. Miwa Neyewi matisaleke maitapa tepesakeye. Nano hililawa itapa temita: Neyewi tima:na:keye. Keyewi matanawamunuse Neyawa auma:na:keye.” ⁴³ Aluse kulukulu-pela: kotetipela: sena ilipe hanosene ka:la:lo pela:newanapulu, Yesuwa inise potakamake iwa wa:ke fayalapita: papokeye. Ko:yawemiye, iwa enima:na:pela: siwa sitiypola: minenise heneye fayakeye. ⁴⁴ Fayalapita: iya:pela:, Yesuwa kolotea hanapola: wa:ke osokamo kulukululakeye. Kulukuluse puwano kulukulula semetei kamunuse kulukululakeye.

⁴⁵ Kulukuluse kotetise sena ilipe hanosewa ka:la:lo pela:newanapulu Yesuwa mene inise selese, “Kiwa kao fayala? Kiwa sopoke tesima. Sena Sa: Newa sihelelese sena olokeyatelayewi Newa supa:na: ikilawa opo weyalakeye. ⁴⁶ Kiwa sopoke tesima. Tesilapola: niwa hanakeye. Sena Newa sihelelema:na:wa inatakeye,” au seyakeye.

*Yesuwa Supuwa Wekeye**Make 14:43-52; Luki 22:47-53; Yone 18:2-12*

⁴⁷ Yesuyewi seya ikila emi E sena kukuluipe hanosene nowa unuwa Yutase inise, sena muta ewalapulu ilipe minakeye. Sena minawa sena nokamoke kafa: tiye ine, sena nokamokiwa pesapu ketea amowa tiye ine, sena nokamokiwa sapa ketea amowa tiye minakeye. Sena minawa pilisiti sena sosoyawala, Yu sena tililayawala, iwa hamonapita: minakeye. ⁴⁸ Sena amowa seta: minama ela: sihelema:na: sena Yutaseyewi puwano selese, “Sena neyewi minitisaleke sena akeye. Ewa suta:pa:.”

⁴⁹ Au seyanase Yesu enewemi Yutase hekeya inapola: selese, “Yopolotela napolo, Walosene sena,” esa: eyewi Yesuwa minipikeye. ⁵⁰ Minitapita: Yesuyewi selese, “Ne mana, keyewi timinima:na: minawa timinima.” Au selapita: sena muta inapola: Yesuwa supukeye. ⁵¹ Sutapita: Yesuyewi sena ilipe hanosene sena semetei nowamoke ene sapa sulu tiyapola: tiye, pilisiti sena puwano tima:na: tisene sena nowa kena:wa alotiye toliyetikeye. ⁵² Alotiye toliyetiyapita: Yesuyewi selese, “Ke sapawa tekakemi pokolopoma. Senala: sapayewi tetesaleke sapayewi iwa sanaposakeye. ⁵³ Senayewi Nawa ikomoma:na: ikila emi Ni Atama hopita: Ni Atayewi hepene sena taosene muta eta: akema:na: telama amuna amoke Nawa sesemita: hamonapesakeye, aluse Ni Atayewi hepene sena amowa hamonama:na:wa kiyawa tikili tepa? ⁵⁴ Aputa: Nawa kulaposape

e seyawa Kote pukawemi momateyawa aumita: hepene senawa mahamonapesakeye.”

⁵⁵ Aluse Yesuyewi sena sopolu kekenama selese, “Kiyawa sapawa tiye ine, kafa: tiye inapola:, Newa supa:na:pela: inapola: epesita:ya Newa atu tisene senanapa? Ikila sopoke Kote koane Newa ela: se tiye kinapita:, kiyawa Newa masutuselapokeye. ⁵⁶ Alawamona Kote pukawemi Kote solo se tiye kinisene sepatosene senayewi momatelese Newa auma:na: seyawa epe hetetiseya akeye.” Aluse selapita: Yesuyewi E sena ilipe hanosene sopoke Ewa iya:pela: talele hapakeye.

Pilisiti Sena Kaiafase Ela Emi Yesuwa Siliye Hapawa Wekeye

Make 14:53-65; Luki 22:54-55; 63-71; Yone 18:13-14; 19-24

⁵⁷ Pilisiti sena puwano wa:pa:se elaka Kaiafasekeye. Kaiafase koane Yesuwa supulu sena amoke Ewa siliye hapakeye. Koane Kote solo ele walosene senawana, Yu sena tililawala, Kaiafasewalapulu kekene tiye sita:newanapulu iyawa Yesuwa siliye hapakeye. ⁵⁸ Siliye hanapita: Pitawa kolotea pama kulule hanose hapakeye. Kulule hanose hanapola: pilisiti sena puwanoyewi koane peleya: pakia hanapola: sena ta:le ti ka:la:lo pela:newanapulu Pitawala henekeye. Hela: Yesuma nano kotoka popa:na:pela: henekeye.

⁵⁹ Aputa:, pilisiti sena sosoyawala, Kote solo ele walosene senayawala, Yu sena tililayawala, iyawa sena nokama mina e seya. Inapola:

senayawa Yesuma kotopela: tipalese selapose mina e seyakeye. Iyewi matanese, “Sena nokamoke Yesuwa kotopita: Yesuwa falasise sana kulaposakeye.” Aluse tipalese semita: keyakeye.

⁶⁰ Keya ikila emiwa sena nokamoke Yesuma mokopo tipalese seya kamona, ili sowa ta:tese Yesuwa sana kula:pa:, aluse semita: iyewi tafase eta: ilimakeye. ⁶¹ Sikape sena elipei inise selese, “Sena amokiwa selese, ‘Kote koane Neyewi ekeyetiye ikila usulupe itapa tepela: wa:ke tima:na:keye.’ Au seyawa na:tewi topukeye.”

⁶² Au selapita: pilisiti sena putupela: enewa tesile Yesuma selese, “Keyawa sowa mene sema:na:na? Kema nano kotola mouwa enana?” ⁶³ Aputa: Yesuyewi nano nowa maselapita: pilisiti sena puwanoyewi selese, “Kotewa kokolo kao enenase neyawa Kema meatewi ta:potapita: Keyawa hekilase sowa mene sela:pa:. Koteyewi Kewa Piseikipela: epesita: ta:peya sena Kelesowa Kewama? Kote E Sa:le amowa Kewama? Keyawa sema.”

⁶⁴ Au selapita: Yesuyewi selese, “Henekeye, kewa kine epe seleseya akeye. Ta:ta:pa:. Kote Ewa hele heneye penaiya elakeye. Alake sikape Sena Sa: Nawa Kote tiya:le ili tapowemi helapita: kiyawa potaposakeye. Nawa hepene emi tese kiniwaniwanapulu inapita: kiyawa potaposakeye.” ⁶⁵ Aputa: pilisiti sena puwanoyewi ta:tapola: mapolose, ene saowa keselese selese, “Sena amokiwa Kotewa kolotea me apolatak-eye. Eyewi ela: Kotewa kolotea meapolos-aleke Ewa kotoma:na:pela: sena nowa eta:

minama:na:makeye. Ene ela: Kotewa kolotea meapolosaleke kiyawa ta:takeye. ⁶⁶ Ta:tapola: kiyawa matanawa enana? Niyawa Yesuwa ko:luma:na:na?” Au selapita: iyewi selese, “Ewa sana kula:pa:.”

⁶⁷ Aluse Yesu sikapo kepesesa:, sena nokamoke tiya:wa somo tiye sanose, sena nokamoke tiya: tekatewi sanose selese, ⁶⁸ “Kewa Kelesonase Kewa sanaka etewi sanapa:? Ewa unuwa sema. Alake Kote sepatosene senama seya amunuse, Kewa ikomoma:na: senawa Koteyewi unuwa selapita: ta:tapola: Keyawa unuwa sema.” Aluse iyewi seyakeye.

Pitayewi Selese “Yesuwa Neyawa Eta: Potesemakeye.” Aluse Mokopo Seyawa Wekeye

Make 14:66-72; Luki 22:56-72; Yone 18:15-18; 25-27

⁶⁹ Peleya: pakiawemi Pitawa helapita: tima:na: tisene kesale nowa inapola: ema selese, “Kewa Kalili sena Yesuwalapulu kilipe hanosekeye.” ⁷⁰ Au selapita: Pitayewi alamakeye esa: selese sena sopoyewi ta:pita: selese, “Keyewi epe seleseyamowa newa tikili tekeye.”

⁷¹ Au selapita: Pitawa koane sola pakia isuwemi hanapola: elapita:, tima:na: tisene kesale nowamoke sena ka:la:yama Pitawa walose selese, “Sena epamowa Nasaleta sena Yesuwalapulu hanosekeye.” ⁷² Au selapita: Pitayewi hekilase selese, “Sena epamowa neyawa eta: potesemakeye.”

⁷³ Au selapita: kolotea ka:la:lopela:lape sena sita:neyawa Pita enewemi inapola: selese, “Ke

sowa niyewi ta:takamake Kalili senayewi solo selatakeye. Yesuyewi sowa niyewi ta: tesenase ke sowala niyewi ta:takamake, Yesuyewi sena ilipe hanoseyewi selesewamunuse selatakeye.”

⁷⁴ Au selapita: Pitayewi henipasolose hekilase selese, “Sena epamowa neyawa eta: potesemakeye. Neyawa mokopo selapitekiwa Koteyawa newa falasisaleke ililakeye.” Au selakamake ela:pe kipila kemi a:nema: kokonowa kayakeye.

⁷⁵ Kalopita: ta:tapola: Yesuyewi puwano seyawa Pitayewi mene matanakeye. Alake puwano Yesuyewi selese, “A:nema: kokonowa seta: kayamawemi keyawa ikila usulupe ‘Yesuwa neyawa eta: potesemakeye,’ au selaposakeye.” Aluse Yesuyewi seyawa Pitayewi matanese koawa iya:pela: mowa hanapola: sosolo ya:lakeye.

27

*Pailate Elakemi Yesuwa Siliye Minawa Wekeye
Make 15:1; Luki 23:1; Yone 18:28-32*

¹ Kiapowemi ikiwatapita:, pilisiti sena sosowala, Yu sena tililawala iwa kekene tiyapola:, Yesuwa sanose kuma:na:wa kekela:sela: sela:sela: sita:nekeye. ² Iyewi selese sitalapepela: kekelese selese kotetise, Yesuwa meiyewi tapola: apola:, Pailate elakemi Yesuwa siliye hapakeye. Aputa: Yutia peleya: amowa Lome kamani sena Pailateyewi pota: enekeye.

*Yutase Kuluwa Wekeye
Apasolo 1:18-19*

³ Yesuwa Pailate elakemi kotomita: siliye hanapita: potapola:, Yesu siheleya sena Yutaseyewi potapola: ene himu sosolo nakolose matanese, “Ko:luma:na:pela: kemi sihelelelue. Siufa moweni usu talo usulupe miwa neyawa tukutiye mene miya:na:keye.” Aluse matanese, pilisiti sena sosowala Yu sena tililawala iwa sita:newemi inapola: selese, ⁴ “Neyawa olokeyatela timiyakeye. Yesuyawa olokeyatela eta: timiyama kamona, neyawa Ewa siheleyakeye.” Au selapita: iyewi selese, “Mouwa kine. Nini nemaleye.”

⁵ Au selapita: moweni usu tiye minawa tuku tiye Kote koane tisawemi tolusupela:, iya:pela: hanapola:, Yutase ene kemakuwemi mei kakiyewi koma:pela: sutesinise kulukeye.

⁶ Kulapita: pilisiti sena sosoyewi moweni tukutiye mene miwa tiyapola:, kekelese selese, “Sena sana kumita: moweni weyamo minase, Kote koane moweni tiye ti alapulu moweni we kekenekamake eta: ilimanakeye.” Aluse iyewi seyakeye. ⁷ Aluse selese moweni amowa tiyapola:, peleya:yewi kopalo amuna timinisene senayewi peleya:wa wa:la:yakeye. Aputa: peleya: wa:la:yawa sena makene mina kulapita: peleya: emi tikiwalomita: wa:la:yakeye. ⁸ Alake peleya:wa unuwatese Pepeta Peleya:keye. Aluse unuwa tula hapawa, puka weyamo momateya ikila emiwana, aluse peleya:wa unuwa seyakeye.

⁹ Alake peleya: amowa a wa:la:loma:na:no sepatosene sena Yelemaiyayewi momateyawa wekeye. “Ewa wa:la:loma:na:pela: Yu sena sosoyewi selese, ‘Siufa moweni usu talo usulupe amowa

ililakeye.’ Aluse selese sepaponase moweni usu talo usulupe amowa tiye ¹⁰ peleya:yewi kopalo amuna timinisene senayewi peleya:wa wa:la:yakeye. Wa:la:yawa Koteyewi auma:na: seyawa aulakeye.” * Aluse Yelemaiyayewi momateyawa heteti epalakeye.

Pailateyewi Yesuma Seyawa Wekeye

Make 15:2-5; Luki 23:2-5; Yone 18:33-38

¹¹ Lome sena piseikipela: enene minitapowemi Yesuwa elapita: Yesuma meatewi ta:tese, “Yu senayewi piseikiwa Kewama?” Au selapita: Yesuyewi selese, “Henekeye. Keye seya epakeye.” ¹² Aputa:, pilisiti sena sosoyawala, Yu sena tililayawala, Yesuma kotopela: selapita: Yesuyawa sowa eta: mene seyamakeye. ¹³ Sowa mamene selapita: Pailateyewi selese, “Iyewi nano ketea sosolo kotoka Keyawa ta:teseya?” ¹⁴ Au selakamake Yesuyawa sowa mamene selapita: potapola: Lome sena piseikiyewi matanese, “Solama tepela: pota: elakamowa ko:luse epe?” esa: matanakeye.

“Yesuwa Sanose Kula:pa:.” Sena Kesaleyewi Au Seyawa Wekeye

Make 15:6-15; Luki 23:13-25; Yone 18:39-40

¹⁵⁻¹⁹ Pailateyewi matanese, “Yu senayawa Yesuma kanakese sana kumita: newa elakemi siliye minakeye,” aluse matanakeye. Matanepela: Yesu kotola opo emi Yesu sowa Pailateyewi ta:ta:sela: elapita:, Pailate ekeyewi Pailate enewemi sena nowa hamona seyakeye. Hamonapita: sena amowa hanapola: Pailatema

* **27:10** Yelemaiya 32:6-9

selese, “Keyewi kine kesaleyewi solo sekepiyawa wekeye. ‘Napu neyewi uwa koane sena napolo Yesuwa paponase himuyewi sosolo matanepela: elakeye. Alanase sena napowa falasipa. Iya:ta:pa:,’ au seyakeye.” Aluse sena mina amoke selapita: Pailateyewi topukeye.

Aputa: Koane Helepa:pe Matanema:na:pela: Tikina ikila emiwa tipolo selawapo sena semetei nowa Lome kamani sena piseikiyewi silikepilisekeye. Tipolo selawapo sena semetei nowa silikepimita: Yu senayewi ta:pele tise, “Sena amowa silikepila:pa:,” esa: ta:pelepita: kamani piseikiyewi silikepilisekeye. Alake Yesuwa kotola ikila emiwa sena heneye olokeyatela unuwa Palapase † tipolo selawapo elapita: potapola:, Yu sena muta kekenama Pailateyewi selese, “Sena mene silikepima:na:wa ikamo silikepima:na: matanepa:? Palapasewalao, Yesu Kelesowalao, ikamo silikepima:na:na?” au seyakeye.

²⁰ Alawamona, pilisiti sena sosoyawala, Yu sena tililayawala, iyawa sena kesale sopoke kekenama se tiye kinise selese, “Yesuwa sana kuluse Palapasewa silikepila:pa:, e sela:pa:.” ²¹ Au seyanase Lome kamani sena piseiki Pailateyewi selese, “Sena elipei amowa ikamo silikepima:na: matanepa:?” Au selapita: iyewi selese, “Palapasewa silikepila:pa:.”

²² Au selapita: Pailateyewi selese, “Yesu Kelesowa ko:lumeinapa?” Au selapita: iyewi sopoke

† **27:15-19** Palapase tipolo selawapowa unuwa nowa Yesukeye. Yesuwa Eyewi etaiyakeye.

selese, “Ewa i kelipapoya papela: sana kula:pa:.”
²³ Au selapita: Pailateyewi selese, “Ko:lupita: sana kula:pa: e sela:? Eyawa olokeyatela ketea ena timiyana?” Au selapita: iyewi unuwapo holose, “Ewa i kelipapoya papela: sana kula:pa:.”

²⁴ Aluse iyewi unuwapo holose sita:nekeye. Aluse sitalapita: senayewi tepa:na:wa Pailateyewi potapola: matanese, “Ne sowa iyewi ta:te iya:takeye.” Aluse sena sopoyewi popita: sena sopolu sikapo ela:, hayewi ene tiya:wa selakolose selese, “Sena epamowa sana kulusaleke ne hele timiyamakeye. Kili hele timiyakeye. Ne tiya:wemi nano ketea panewa selakolose itapa epakeye.” ²⁵ Au selapita: sena kesale sopoyewi selese, “Yesuwa sanosaleke hele timiyawa nini nekeye. Nini salala:walapulu nekeye.”

²⁶ Apula: Palapasewa Pailateyewi silikepilila:, e ta:le ti senama Yesu fa:kemi meiyewi sanapa: e seyakeye. Sanapita: potapola: selese, “Yesuwa i kelipapoya pamita: siliye ha:na:pa:,” au seyakeye.

*Yesuwa Ami Senayewi Itipiyawa Wekeye
 Make 15:16-20; Yone 19:2-3*

²⁷ Kamani sena piseikiyewi ami sena inise, Yesuwa kamani koawemi siliye hanapola:, Yesu elakemi ami sena sopoke kekenakeye.

²⁸ Kekene tiyapola: Yesu saowa sopolu kalu tiye iya:pela:, sao keyalo senato kapela: apola:,
²⁹ ha:ti napolu piseiki sosoyewi kataopelesene epapula kataopola: apoyakeye. Alawamona ha:ti kataopeyawa heneye hatimakeye.

Yesuwa itipilise mei ona towaya ha:ti amuna timiyawemi, kakili a:tesene epapuluse asulu kopo tiye timiyakeye. Timiyawa Yesu piseiwemi kataopola: apoyakeye. Kataopela: Yesu tiya: ili tapowemi tapa naiya tiya: saliyе apola: kuniu kula:pola: itipilise selese, “Yu senayewi piseiki, Kewa sena sosokeye.”

³⁰ Aluse Yesu tomawemi kepesesa:, tapa tiya:wemi apoyawa tiyapola: Yesuwa piseiwemi sanakeye. ³¹ Sanose itipilise kotetipela:, sao keyalo senato toma momateyawa kolu tiye, Ene saowa kapela: apola: i kelipapoya pama:na:pela: siliye hapakeye.

Yesuwa I Kelipapoya Palawa Wekeye

Make 15:21-32; Luki 23:26-43; Yone 19:17-27

³² Yesuwa siliye hanose potakamake Sailini sena ene unuwa Saimone inapita: potapola:, i kelipapowa tiye uwapola: hamona seyakeye.

³³ Tiye hamonapita: iwa hanapola: Kokata peleya: emi hetetikeye. Aputa: Kokata peleya:wa amo mouwa Pisei Ki peleya:keye. ³⁴ Kokata peleya: emi hanapola: sita:la: Yesuyewi maita: waine hawana munamuna amunawana-

pulu papela: notoyalapepela: mikeye. † Kina-
napita: Yesuyewi tapelesa: eta: menamakeye. ³⁵ Manapita: ami senayewi Yesuwa i palese, Yesu saowa takalese tima:na:pela: iyewi kase fesamonosene epapuluse fesamonakeye.

³⁶ Fesamona:sela: ka:la:lopela:la: Yesuwa sena nowamoke sesema:pekise pota: sita:nekeye.

† **27:34** Toma olosewa itapa temita: waine hano munamuna amunawanapulu senayewi nasekeye.

³⁷ Ami senayewi Yesu pisei wapa:se falemi Ema kotola i pawemi momate tiye papeyakeye. Momatelese palawa wekeye. “Sena we Yesukeye. Yu senayewi Piseiki Ekeye.” Aluse momate tiye papeyakeye.

³⁸ Ikila emi atu tisene sena elipei Yesuwala-pulu i kelipapoya pawayakeye. Nowa Yesu tiya: ili tapowemi papela: kepela:, nowa Yesu tiya: hukalo tapowemi papela: kepela:, Yesuwa honosane papela: kepeyakeye.

³⁹ Yesuwa papela: elapita:, sena noka Ewamo papela: ela pawemi hanose itipilise ilio esa:, piseiwa kolose selese, ⁴⁰ “Keyewi puwano selese, ‘Kote koane ekeyetiye ikila usulupe itapa tepela: wa:ke titima:na:keye,’ au selesapekeye. Au seyanase Keyawa Kine mene sesema. Kewa Kote e Sa:laleke i kelipapowa iya:pela: weyemi mina.”

⁴¹ Au selapita:, pilisiti sena sosoyawala, Kote solo ele walosene senayawala, Yu sena tililayawala, Yesuwa aluse itipilise selese, ⁴² “Yesuyewi sena noka seselakeye. Sesela kamona Ene Ewa masesetakeye. Ene Isolaiya sena Piseikikeye. Ene i kelipapoya iya:pela: weyemi inisaleke, niyewi Ema matana semetei matanema:na:keye. ⁴³ Ene Kotema matana semetei matanepela: ela: selese, ‘Newa Kote E Sa:keye.’ Au selapita: Koteyewi Ewa epelese seselesekiwalao Ewa sesemapitakeye,” au seyakeye. ⁴⁴ Au selapita: atu tisene sena Yesu tapowemi i kelipapoya pawayamokiawala Yesuma kau seyakeye.

*Yesu Kuluwa Wekeye**Make 15:33-41; Luki 23:44-49; Yone 19:28-30*

⁴⁵ Peleya: sopowemi opo si kukuwemi ma:ta: tiye yopoyakeye. Yopolotela enewa ka:le opo si osokemi wa:ke ho:liyakeye. ⁴⁶ Ka:le opo si oka mapatokemi, Yesuyewi Yu sena solopela:la: unuwapo holose, “Elai, Elai, lema sapatani.” Au seya amo mouwa selese, “Ne Kote, Ne Kote, Keyawa Newa ko:lupita: iya:peyala?”

⁴⁷ Au selapita: ta:tapola: sena noka pawemi sita:neyewi selese, “Eyawa Ilaiyawa hotakeye.”

⁴⁸ Au selapita: sena semetei nowa kipila hanapola: waine hano epapula hano ha:ka:la emi sipanese tikipela: mane tuwemi sakopola: Yesuyewi maita: tili tiye falemi ilikepiyakeye.

⁴⁹ Sena nokamoke selese, “Asepaye. Ilaiyayewi Yesuwa sesema:na: inapele esa:, niyewi yesi sitalakeye.” ⁵⁰ Au selapita: Yesuyewi wa:ke unuwapo holose, Eyewi matanese, “Ne howa hanosaleke ililakeye,” esa: matanese kulukeye.

⁵¹ Yesuwa kulu ikila emiwa Kote koane sao telepeyawa falemi tese keseye kolemi hapakeye. Keseye hanapola: noka pa:ta noka kalilakeye. Apula:, hengewana sosolo inise, etewa ene matana pasolose ⁵² sena kesale kulu tuwapo apana etewayewi etapeyawa ene matana kolola hapakeye. Kolola hanose sena kesale muta Kotema matana semetei matanepela: sita:ne kuluwa Koteyewi teisa:pekeye. ⁵³ Sena kesale teisa:pewa Yesuwa mene teisa:penase iwala apana iya:pela: Yelusaleme sitiwemi hanapita: sena kesale mutayewi iwa papokeye.

⁵⁴ Aputa: ami senawana iwamo yesilawala-pulu Yesu pota: sita:ne amoke potakamake henene inise nano ketea sopoke aputa: potapola: himunama tese selese, “Sena epamowa heneye Kote E Sa:keye,” au seyakeye.

⁵⁵ Aputa: peleya: kolotea pa kemi kesale muta pota: sita:nekeye. Alake Yesuwa Kalili peleya:wemi silalapita: kesaleyewi Yesu seselakeye. Seselese Yesu Yelusaleme sitiwemi inapita: iwala minakeye. Inisekiwa Yesu napu kemi i kelipapoya papita:, kolotea pa kemi sita:la: papokeye.

⁵⁶ Papo kesale amowa unuwa tulawa wekeye. Nowa, Makatala kesalewa Melikeye. Nowa, Meli Yemese Yosepe eli yokeye. Nowa Sepetiyewi e sa:le yokeye. Ili usulupeyawala, kesale nokamokiwala iyawa nano ketea sopowa papokeye.

Yesuwa Apana Tuwapowa Wekeye

Make 15:42-47; Luki 23:50-55; Yone 19:38-42

⁵⁷ Ka:le oka sinapita: Alamatia sena minakeye. Ene ewa nano ketea sosolo telakeye. Ene unuwa Yosepekeye. Ewa Yesu kulu hanosekeye. ⁵⁸ Ewa Pailate elakemi hanapola: selese, “Yesu kuluwa neyewi apana tuwapa:na: tiye ha:na:na:wa ililapa?” Au selapita: Pailateyewi ami senama selese, “Yesu kuluwa fake tiye Yosepema kina:pa:.” Aluse selapola: apoyakeye. ⁵⁹ Selapola: sekepilapita: ta:tapola:, Yesuwa fake tiye Yosepema mikeye. Kinapita: Yosepeyewi Yesu kuluwa sao koiya napoyewi sakolakeye. ⁶⁰ Sako tiye Yosepeyewi tiye hanapola: ene etewa

apana puwano ta:la emiwa, sena nowa puwano eta: tuwatesema, emi Yesuwa tuwapokeye. Tuwapola: apola: apana sulu etapema:na:pela:, etewa sosolo pale kepele tiye hanapola:, apana ulalopo menewemi etapela: hapakeye. ⁶¹ Aputa: Makatala kesale Meliwala, Meli nowana, apana pawemi hekeya ka:la:lopela:nekeye.

Yesu Kuluwa Sena Nowamoke O:sulu Tiye Ha:na:pekitise Sena Ta:le Tiyewi Pota: Sita:newa Wekeye

⁶² Ha:le tesene ikila amowa hetetiyapose piwemi, nano ketea sopoke kekene tiye tiye tik-eye. Tiye ti oka itapa tepela: pilisiti sena sosowala, Felesi senawana, Pailate elakemi kekenese selese, ⁶³ “Piseiki, Niyawa nano ketea weyamo matanekeye. Mokopo selesene sena Yesuwa seta: kulumake Eyewi selese, ‘Newa kuluwa ikila usulupe itapa tepela: mene tesima:na:keye,’ au selesapekeye. ⁶⁴ Au seyanase ikila usulupe weyemi apanawa heneye etapemita: keyawa solo sekepila:pa:. Aputa: Yesu kulu apana tuwapowa Ene sena ilipe hanosene inapola:, o:sulu atu tiyapola: sena sopoma selese, ‘Yesuwa Koteyewi teisa:pekeye.’ Aluse selesaleke sena sopoyewi ta: tiyaposakeye. Ta:tapola: iyawa mokopo selesene amo mokopo selesene puwanowa sitiye tiyaposakeye. Auma:pekise apana amowa heneye etapela:pa:. Aluse selapola: sekepila:pa:.” ⁶⁵ Aputa: Pailateyewi selese, “Sena ta:le tiyewi pota: sita:pesita: hamonama:na:keye. Kiwa hanapola: etewa apeya etapeyawa kiyawa heneye seli etapela:pa:.”

⁶⁶ Au selapita: iwa hanapola: etewa apeya etapeyawa koloyetima:pekise yesi sita:nekeye. Aluse yesipela: elape apola: sena ta:le tiyewi pota: sita:pesita: apolowayakeye.

28

Yesuwa Teisa:pewa Wekeye

Make 16:1-20; Luki 24:1-10; Yone 20:1-18

¹ Ha:le tesene oka kotetiyapita: tomowemi * mo heli ikiwatapita: kiapo Makatala kesale Meli-wala, Meli nowana apana potapose hapakeye.

² Ikila emi ela:pe kipila henene sosolo inise, hepene falemi tese Piseiki Koteyewi hepene senawa inapola: etewa apeya apana isu ten-amo etapeyawa kepele tiye hema apola:, etewa wapa:se falemi pota: henekeye. ³ Saiyakolose ho:lilisene epapuluse hepene sena mitiwa aluse ho:liyakeye. Ene saowa kiniwani heneye koiya epapulakeye. ⁴ Hepene senawa sena ta:le tiyewi potose sosolo ipilise howa hanose kiwa pipilise kuluwamuna telakeye.

⁵ Aputa: hepene senayewi kesalema selese, “Kesale ka:ko: ipipa. Neyewi matanekamakiwa ka:tawa Yesuwa iwemi papela: sanose kuluwa potapose keye inatakeye. ⁶ Yesuwa weyemi ma elatapo. Eyewi Ene selese, ‘Newa mene tesima:na:keye,’ au seyawa kamunakeye. Ewa toma tuwapo itapa telawa potapose ka:ko: mina. ⁷ Potapola: iya:pela: Ene sena ilipe hanosema selapose kipila hamona. Hanose weyamu sela:pa:.

* **28:1** Yesuwa tesile hapa ikilawa tomokeye. Aputa: Yu senayawana akelese, towemi ma:ta: tiye apolekiwala akelesek-eye.

‘Yesuwa mene tesikeye. Ewa puwano Kalili peleya: emi hanapola: enewemi, kiwa sikape inise Kalili peleya: emi Ewa potaposakeye.’ Aluse sela:pa:. Alake neyewi ka:ma solo amowa selapose minakeye.”

⁸ Au selapita:, kesale a:ko: howa hanose sosolo epelese apanawa iya:pela:, sena ilipe hanosema selapose kipila hapakeye. ⁹ Hanapita: potapola: ikila emiwa kipila ela:pe Yesuyewi a:ko: ko:luye tise inapola: selese, “Kiapo, ka:ko: hopola sita:latipa:.” Au selapita: a:ko: inapola: kuniu kula:walopela: ka:la:lopela:la: Yesuwa onatuwemi tiye ela: Ewa wapiyakeye. ¹⁰ Wapilipita: Yesuyewi selese, “Ka:ko: ipipa. Neyewi Ne ma:e amunama weyamu sela:pa:. ‘Kalili peleya: emi hamona. Peleya: emi Newa potaposakeye.’ Aluse selapose hamona.” Aluse Yesuyewi seyakeye.

Sena Ta:le Tiyewi Seyawa Wekeye

¹¹ Kesale a:ko: hapalapita: sena ta:le ti apana pota: sita:newa, sena noka Yelusaleme sitiwemi hanose, nano ketea sopoke alawa pilisiti sena soma seyakeye. ¹² Seyawa pilisiti sena sosoyewi Yu sena tililawalapulu ka:la:lopela:la: sowa kekelakeye. Sowa kekelese se tiyapola: sena ta:le tima moweni sosolo kinise selese, ¹³ “Sena kesale sopoma weyamu sela:pa:. ‘Nukulapo niwa fayawemi Yesu kuluwa apana tuwapowa Ene sena ilipe hanoseyewi o:sulu tilapokeye.’ Aluse mokopo sela:pa:. ¹⁴ Au selesaleke kamani sena piseikiyewi ta:tese kiwa kotoma:pekise, niyawa kiwa kakasilise, ewa kama:na:keye.”

¹⁵ Au selapita: sena ta:le tiyewi moweni tiyapola: aluse pilisiti sena sosoyewi seyawa iyewi topukeye. Ta:tapola: mokopo seyawa sowa pula tiye apola: selapita:, apula: neyewi puka weyamo momateya ikila emiwana, solo amowa kaluse mokopo selapita: Yu sena kesaleyewi ta:tesekeye.

*Sena Ilipe Hanosema Yesuyewi Seyawa Wekeye
Make 16:14-18; Luki 24:36-49; Yone 20:19-23*

¹⁶ Yesuyewi Ene sena ilipe hanosewa Kalili peleya: emi hapakeye. Puwano Yesuyewi selese tokowemi fiyana:pa: eseya emi sena ilipe hanosewa keneneipe fiyanapola:, ¹⁷ Yesuwa potose sosolo wapiyakeye. Wapilise kemi iwa nokamoke potose i kene sopolu selese, “Sena epamowa Yesulapa?” Aluse matana elipei tese matanakeye. ¹⁸ Aluse matanese iwa sita:newanapulu Yesuwa inapola: selese, “Hepene falamoke matanesene penaiya sopowala, peleya: weyemi matanesene penaiya sopowala, Nema mikeye.

¹⁹ Minase peleya: sopowemi kiwa hanosekiwa sena kesaleyewi Nawa kulu hanapita: se tiye kina:pa:. Se tiye kinakamake ta:tiyapitekiwa, ta:ti sena kesale amowa Ni Ata Kote unuwana, Koteyewi E Sa:le Ne unuwana, Ho Napolo unuwana, Niwamo unuwapowa emi palesaleke, sena kesale amowa hawemi to:lusupa:.

²⁰ Neyawa kima aupa: e seyawa kiyawa imawa se tiye kina:pa:. Neyewi aupa: e seyawa walosene senayewi selesene epapuluse kiyawa sela:pa:. Ta:ta:pa:. Ikila sopokeye Nawa kiwalapulu

elakeye. Ikila itapa tema:na: okemiwana Nawa kiwalapulu kokolo elaposakeye.” Aluse Yesuyewi seyakeye.

Kokolo Kao Tesene Solo
The New Testament in the Kasua language of Papua
New Guinea
Nupela Testamen long tokples Kasua long Niugini
copyright © 2016 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Kasua

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2019-08-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 22 Nov 2019

1fcf9769-caef-5efb-8a54-c50b46922376